

K O E O H J E

FCl:n kansainvälinen käyttökoirakoe ja kansainvälinen jälkikoirakoe

FCl:n hallitus on hyväksynyt tämän koeohjeen Roomassa 13.4.2011

Suomen Palveluskoiraliiton hallitus on hyväksynyt tämän koeohjeen 16.11.2011

Suomen Kennelliiton hallitus on hyväksynyt tämän koeohjeen 15.12.2011

ja se astuu voimaan 1.1.2012

Esipuhe

Koira on ollut ihmisen seuralainen jo yli 12000 vuoden ajan. Koiran kesyyntymisen myötä koiran ja ihmisen välille syntyi läheinen sosiaalinen suhde, ja koira on joiltain osin riippuvainen ihmisestä. Tämä tuo mukanaan ihmiselle erityisen vastuun koiran hyvinvoinnista.

Tästä seuraa suoraan, että koiran koulutuksessa tärkeimpänä prioriteettina on koiran fyysinen ja psyykinen terveys. Peruseriaatteena on, että koiraa käsitellään oikeudenmukaisesti, lajityypillisesti ja ilman väkivaltaa. Luonnollisesti tämä sisältää myös riittävän huolenpidon niin, että koiralle tarjotaan asianmukaista ravintoa ja vettä ja sen terveydestä huolehditaan esimerkiksi säännöllisin rokotuksin ja lääkärintarkastuksin. Lisäksi omistaja on vastuussa koiran säännöllisestä sosiaalistamisesta ihmisiin sekä koiran riittävän liikunnan varmistamisesta.

Koirat ovat aikojen kuluessa auttaneet ihmistä monissa eri tehtävissä. Nykyaikaisessa maailmassa suuri osa näistä tehtävistä toteutetaan teknisin välinein. Tämän vuoksi koiran omistajalla on velvollisuus varmistaa, että koiran alkuperäisten tehtävien jäätyä pois koiran liikunnan- ja tekemisentarve sekä tarve toimia läheisessä kontaktissa ihmisen kanssa tyydytetään muilla tavoin koiran ominaisuuksien mukaan. Käyttäytymiskoe, käyttökoirakoe, jälkikoirakoe sekä esine-etsintäkoe on osittain kehitetty täyttämään myös näitä tavoitteita. Koiralla tulee olla sen ominaisuuksien ja taipumusten mukaista toimintaa. Tämä edellyttää riittävän liikunnan lisäksi myös sellaista toimintaa, joka hyödyntää koiran oppimiskykyä, liikunnallisuutta ja muita ominaisuuksia. Koiraurheilun eri muodot ovat tällaista toimintaa. Koirilla, joilla ei ole tarpeeksi tekemistä voi ilmetä häiriökäytöstä, mistä voi seurata ongelmia yhteiskunnassa.

Jokaisen, joka kouluttaa koiraansa tai harrastaa yhdessä sen kanssa jotain koiraurheilulajia, on valittava itselleen ja vastuullaan olevalle koiralleen sellainen koulutus, joka pyrkii parhaaseen mahdolliseen harmoniaan ihmisen ja koiran välillä. Kaiken koulutuksen tavoitteena on opettaa koiralle sellaisia tehtäviä, joista se pystyy suoriutumaan. Ohjaajan ja koiran välinen harmoninen yhteisymmärrys on kaiken toiminnan peruste riippumatta siitä, mistä koiraurheilulajista on kysymys. Ohjaaja voi saavuttaa tämän harmonian vain ottamalla lähtökohdaksi koiran ja sen ominaisuudet.

Ihmisellä on eettinen vastuu koiran kasvatuksesta ja riittävästä koulutuksesta. Käytettyjen menetelmien on perustuttava koirien käyttäytymistieteelliseen tutkimukseen. Halutut kasvatusta ja koulutustulokset on saavutettava väkivallattomilla ja koiran kannalta positiivisilla menetelmillä. Kasvatusta ja koulutusmenetelmiä, joissa ei huomioida koiran lajiominaisuuksia, ei saa käyttää (vrt. eläinsuojelulainsäädäntö).

Koiraurheilun tulee perustua koiran taipumuksiin, suorituskykyyn ja innokkuuteen. Koiran suorituskykyyn ei saa vaikuttaa lääkityksellä tai eläinsuojelumääräysten vastaisilla menetelmillä. Ohjaajan on määritettävä tarkasti oman koiransa ominaisuudet. On epäeettistä vaatia koiralta suorituksia, joihin se ei pysty. Ohjaaja, joka on koiransa vastuullinen ystävä, ei osallistu koiransa kanssa kokeisiin, kilpailuihin tai koulutukseen, jos koira ei ole terve ja suorituskykyinen.

Sisällysluettelo:	sivu 3
Yleinen osa:	
Voimassaolo	
Yleistä	sivu 4
Koekausi	sivu 5
Koeorganisaatio / Vastaava toimitsija	sivu 5
Tuomari	sivu 6
Kokeeseen osallistuja	sivu 6-7
Kaulapantapakko / Hihnan mukana pitäminen	sivu 8
Keskeytys sairauden / loukkaantumisen vuoksi	sivu 8
Kuonokoppapakko	
Osallistumisoikeus	
Luoksepäästävyyden tarkastus	sivu 9
Arvostelu	sivu 10
Hylkäys	sivu 11
Ohjaajan avut	sivu 12
Loppuarvosana	sivu 12
Valionarvo	
Kilpailukirja	
Vastuu	sivu 13
Rokotukset	
Koepäivät	sivu 14
Kokeiden valvonta	
Palkintojenjako, kunniapalkinnot	sivu 14
Kilpailuavustajia koskevat määräykset	sivu 15-19
Kurinpidolliset toimet	sivu 19
"VIK"-arviointi: "Osa C" (koskee kaikkia koeluokkia)	sivu 19-20
Erytymääräykset	sivu 20
Maailmanmestaruuskilpailut	sivu 20
Luoksepäästävyyden tarkastus	sivu 20-22
Käyttäytymiskoe sisältäen luonnetestauksen ja kirjallisen kokeen (BH)	sivu 22-28
BC-koe , luokat 1 – 3	sivu 29
A-koe luokat 1 – 3	sivu 29
B-koe luokat 1 – 3	sivu 29
C-koe luokat 1 – 3	sivu 29-30
IPO – 1	
IPO – 2	Seite 65-86
IPO – 3	Seite 87-109
Erikoisjälkikoe luokka 1 FH 1	Seite 110-112
Erikoisjälkikoe 2 FH 2	Seite 113-115
IPO – FH	Seite 116-119

Yleiset lyhenteet

FCI = Federation Cynologique International

IPO = Internationale Prüfungsordnung

Huom.:

Tekstissä määritetyt käskysanat tulee koeohjeen käänöksessä korvata ko. maaorganisaatiossa käytettävillä käskysanoilla.

Tämä koeohje korvaa voimaan astuessaan kaikki aikaisemmat koeohjeet. Epäselvissä käänöksiin liittyvissä kysymyksissä saksankielinen versio on määräävä.

Suomenkielisen koeohjeen rasteroidulla pohjalla olevat tekstit eivät koske Suomessa järjestettäviä kokeita ja lihavoidulla tekstillä kirjoitetut määräykset ovat voimassa vain Suomessa järjestettävissä kokeissa.

Yleinen osa:

Voimassaolo

Tämän koeohjeen on laatinut FCI:n Palveluskoirakomitea ja FCI:n hallitus on hyväksynyt sen Roomassa 13.4.2011. Tämä koeohje astuu voimaan 1.1.2012 ja korvaa kaikki aikaisemmat koeohjeet.

Palveluskoirakomitea on laatinut ja käsitellyt koeohjeen saksankielisenä. Epäselvissä tilanteissa, varsinkin muiden käännettyjen kieliversioiden osalta, saksalainen teksti on määräävä.

Koeohje koskee kaikkia FCI:n jäsenmaita.

Kaikki kansainvälisten koeluokkien mukaisesti järjestetyt koetapahtumat (kokeet ja kilpailut) on järjestettävä tämän koeohjeen mukaan.

Yleistä

Kokeiden ja kilpailujen tulee palvella kahta tarkoitusta. Kokeen suorittamisella voidaan toisaalta osoittaa yksittäisen koiran soveltuvuus käyttötarkoitukseensa, ja toisaalta kokeiden avulla voidaan koirien jalostuksessa varmistaa koirien terveyden ja suorituskyvyn säilyminen tai parantuminen sukupolvelta toiselle. Kokeet palvelet myös terveyden ja hyvän kunnan edistämisessä ja säilyttämisessä. Kokeen suorittaminen osoittaa myös koiran jalostuskelpoisuuden.

Suosittelaaan, että maaorganisaatiot tukevat IPO-koetta. Varsinkin kansainväliset kilpailut tulee järjestää IPO-koeohjeen mukaan. Kaikkien kokeiden ja kilpailujen järjestelyjen sekä kaikkien osapuolten käyttäytymisen tulee pohjautua urheilullisiin periaatteisiin. Koeohjeen määräykset ovat kaikkia osapuolia sitovat. Kaikkien osallistujien on täytettävä samat suoritusvaatimukset. Kokeet ja kilpailut ovat luonteeltaan julkisia, koepaikka ja alkamisaika on ilmoitettava julkisesti jäsenille.

Kokeiden ja kilpailujen tulee käsittää kaikki koeluokan osuudet tai kyseisen koeluokan yksittäisen osuuden kokonaisuudessaan. Vain virallisessa kokeessa kokonaisuudes-

saan hyväksytysti suoritettu koe oikeuttaa koulutustunnukseen. Kaikkien FCI:n jäsenmaiden tulee hyväksyä nämä koulutustunnukset.

Koekausi

Kokeita voidaan järjestää kautta vuoden sääolosuhteiden salliessa ja edellyttäen, ettei ihmisten tai koirien turvallisuus ja terveys vaarannu. Tällaisessa tapauksessa kokeen järjestämisestä on luovuttava. **Kokeen ajankohdan siirtämisessä/peruuttamisessa noudatetaan Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassa olevaa ohjetta** (liite sivu ?). Kukin maaorganisaatio voi rajoittaa koekauden pituutta omalla alueellaan.

Koeorganisaatio/vastaava toimitsija

Vastaava toimitsija on vastuussa kokeen järjestelyistä. Hänen tulee huolehtia ja valvoa kaikkia kokeen valmisteluun ja läpiviemiseen liittyviä tehtäviä. Hänen tulee varmistaa kokeen sääntöjenmukainen läpivienti, ja hänen on oltava vastaavan tuomarin käytettävissä koko kokeen ajan.

Vastaava toimitsija ei saa osallistua kokeeseen koiranohjaajana tai muussa ominaisuudessa. Hänen tehtäviinsä kuuluvat mm.:

- Hankkia kaikki koeluvat.
- Järjestää koeohjeen mukaiset jälkimaastot kaikkia koeluokkia varten.
- Tehdä sopimukset jälkimaastojen omistajien ja metsästysseurojen edustajien kanssa.
- Järjestää asiantuntevat avustajat, esim. suojeluosuuden kilpailuavustajat, jälkientekijät, henkilöryhmä, jne.
- Hankkia vahvistus koepäivälle.
- Järjestää koeohjeen mukaiset välineet ja turvalliset suoja-asut kilpailuavustajalle.
- Järjestää kirjalliset materiaalit, kuten pöytäkirjat ja arvostelulomakkeet kaikkia koeluokkia varten.
- Ottaa vastaan kilpailukirjat, rekisterikirjat, rokotustodistukset ja tarvittaessa vastuuvakuutustodistukset.

Vastaavan toimitsijan on ilmoitettava tuomarille viimeistään 3 päivää ennen koetta koepaikka, aloitusaika, ajo-ohjeet, koeluokat ja osallistuvien koirien määrä. Mikäli tuomarille ei ilmoiteta näitä tietoja, hänellä on oikeus peruuttaa tulonsa.

Koelupa on esitettävä tuomarille ennen kokeen alkua.

Koetuomari

Järjestävän yhdistyksen johdon tulee itse kutsua kokeeseen tuomarit, joilla on IPO-kokeen tuomarioikeudet, tai maaorganisaatio nimittää tuomarit. **On ehdottomasti noudatettava maaorganisaation jäsenliittojen määräyksiä.** MM-kokeiden tuomarit nimittää FCI:n Palveluskoirakomitea. Järjestäjä päättää kutsuttavien tuomareiden määrän, huomioiden kuitenkin, että yksi tuomari saa arvostella päivässä korkeintaan 36 osasuoritusta (ei koske arvokilpailuja).

BC -koe luokka 1-3	vastaa kahta osaa
A-koe, luokka 1-3	vastaa yhtä osaa
B-koe, luokka 1-3	vastaa yhtä osaa
C-koe, luokka 1-3	vastaa yhtä osaa
Käyttäytymiskoe BH	vastaa kahta osaa
IPO-1, IPO-2, IPO-3	vastaa kukin kolmea osaa
FH1, FH2	vastaa kukin kolmea osaa
IPO-FH	vastaa kukin kolmea osaa

Maaorganisaation omissa suurkilpailuissa voidaan käyttää maaorganisaation hyväksymiä erikoismääräyksiä.

Suomessa koe- ja kilpailutapahtumissa noudatetaan kulloinkin voimassaolevaa Kennelliiton kokeita koskevaa yleistä jääviyssääntöä (liite sivu ?).

Tuomari ei voi itse toimia ohjaajana kokeessa, jossa hän on tuomarina.

Tuomari ei saa käytöksellään häiritä tai vaikuttaa koiran suoritukseen. Tuomari tulee valvoa, että koeohjeen määräyksiä noudatetaan. Mikäli koeohjetta ja tuomarin ohjeita ei noudateta, **vastaavalla** tuomarilla on oikeus keskeyttää koe.

Tuomarilla on oikeus hylätä ohjaaja, jos tämä käyttäytyy epäurheilijamaisesti, pitää suorituksen aikana mukanaan motivointiesinettä, rikkoo koeohjetta, eläinsuojelumääräyksiä tai hyvää tapaa vastaan. Kaikki kokeen keskeytykset on merkittävä perusteluineen kilpailukirjaan. Mikäli koira hylätään, se menettää kaikki siihen asti saamansa pisteet.

Tuomarin arvostelu on lopullinen eikä siitä voi valittaa. Tuomaria arvostelevat henkilöt voidaan poistaa koepaikalta ja seurauksena voi olla myös muita kurinpitotoimia. Perustelluissa tapauksissa, jotka eivät liity suoritettuun arvosteluun, vaan tuomarin tekemisiin sääntörikkomuksiin, voidaan tehdä valitus. **Suomessa valitusmenettelynä käytetään Kennelliiton kulloinkin voimassaolevaa valituskäytäntöä.** (Liite sivu xxx).

Kokeeseen osallistuja

Osallistujien tulee noudattaa kokeen viimeistä ilmoittautumispäivää. Ilmoittautuessaan kokeeseen osallistuja sitoutuu maksamaan koemaksun.

Mikäli osallistuja ei jostain syystä pääsekään osallistumaan kokeeseen, hänen tulee ilmoittaa tästä viipymättä vastaavalle toimitsijalle. Osallistujan on noudatettava kokeen järjestämisalueella voimassa olevia eläinlääketieteellisiä ja eläinsuojelumääräyksiä. Osallistujan on noudatettava tuomarin ja vastaavan toimitsijan ohjeita. Kokeeseen osallistujan tulee ohjata koiraansa urheilullisesti ja hänen tulee osallistua kaikkiin ko. koeluokkaan kuuluviin koeosiin riippumatta muissa koeosissa saavuttamistaan tuloksista. Koe päättyy koetulosten julkistamiseen (palkintojenjako) ja kilpailukirjojen palauttamiseen.

Suojelukokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalla tulee olla Palveluskoiraliiton hyväksymä suojelulisenssi.

Tuomarilla on oikeus poistaa kokeesta koira, joka on loukkaantunut tai jonka suorituskyky on heikentynyt, myös vaikka koiranohjaaja olisikin toista mieltä. Mikäli ohjaaja keskeyttää suorituksen, kilpailukirjaan kirjataan merkintä "puutteellinen keskeytyksen vuoksi". Jos keskeytys johtuu koiran havaittavissa olevasta loukkaantumisesta tai ohjaaja esittää asiasta eläinlääkärin todistuksen, kilpailukirjaan merkitään "keskeytys sairauden vuoksi". Mikäli osallistuja käyttäytyy epäurheilijamaisesti, pitää suorituksen aikana mukanaan motivointiesinettä, rikkoo koeohjetta, eläinsuojelumääräyksiä tai hyvää tapaa vastaan, tuomarilla on oikeus hylätä ohjaaja kokeesta. Kaikki kokeen keskeytykset on merkittävä perusteluineen kilpailukirjaan. Mikäli koira hylätään, se menettää kaikki siihen asti saamansa pisteet.

Ohjaajan on koko kokeen ajan pidettävä mukanaan talutinta. Vastaavasti koiralla on koko ajan oltava kaulassaan yksirivinen, metallinen, löysä ketjukaulain, joka ei saa olla kuristavassa asennossa. Kokeessa ei saa käyttää muita kaulaimia, kuten esim. nahkakaulaimia, punkkipantoja, piikkipantoja ym.

Nämä määräykset eivät koske käyttäytymiskoetta ja siihen kuuluvaa luonteen tarkkailua; näissä koiralla voidaan käyttää myös muita sallittuja pantoja/valjaita. Talutinta voidaan pitää mukana koiralta näkymättömissä, tai vasemman olan yli ja oikean käden ali.

Koe alkaa luoksepäästävyuden tarkastuksesta ja loppuu palkintojenjakoon.

Käskyjen tulee olla koeohjeessa määriteltäjä ja ne tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samalle toiminnolle (koskee kaikkia koeosia).

Koeohjeessa määritellyt käskyt ovat suosituksia. Samalle toiminnolla on aina käytettävä samaa käskyä.

Jos samaan koelajiin ja -luokkaan osallistuu useampia osallistujia, on osallistujien suoritusjärjestys arvottava.

Kokeessa on oltava vähintään neljä osallistujaa.

Suomessa kokeeseen tulee osallistua vähintään kaksi osallistujaa.

Ohjaajat, jotka eivät ruumiillisen vamman vuoksi pysty ohjaamaan koira vasemmalla puolellaan, voivat ohjata koira oikealla puolellaan. Tällaisessa tapauksessa koeohjeen määräyksiä koiran ohjaamisesta vasemmalla puolella noudatetaan muuten vastaavasti, mutta koira on ohjaajan oikealla puolella.

Suomessa poikkeavaan koiran ohjaamiseen kokeessa tulee anoa lupa Palveluskoiraliitolta.

Koira saa osallistua jokaiseen koeluokkaan kuinka monta kertaa tahansa. Koeluokat on suoritettava järjestyksessä (luokka 1 – 2 – 3). Koira saa siirtyä ylempään koeluokkaan vasta suoritettuaan edeltävän koeluokan. Koiran tulee aina osallistua korkeimpaan saavuttamaansa koeluokkaan, paitsi jos koetta ei ole sidottu mihinkään koeluokkaan tai mitään osallistumisrajoitusta ei ole. Poikkeukset sallitaan seuraavissa koemuodoissa: A-koe, B-koe, C-koe ja BC-koe edellyttäen, että koira on täyttänyt vaaditun minimi-ian (ks. sivu 10) ja suorittanut BH-kokeen.

Kaulapantapakko / Hihnan mukana pitäminen

Vastuuvakuutuksiin liittyvistä syistä johtuen ohjaajalla on koko kokeen ajan oltava talutushihna mukanaan. Ohjaaja voi kantaa hihnaa olkapäällään (lukkopää vastakaisella puolella, kuin koira) tai pitää sitä koiralta näkymättömissä. Koiralla on vastavasti koko ajan oltava kaulapanta. Tuomarin tulee jokaisessa koeosassa erityisesti tarkastaa, että koiralla on kaulapanta (normaalisti myynnissä oleva ketjupanta). Pannassa ei saa olla piikkejä tai koukkuja. Sen on oltava löysällä. Nk. punkkipannat on poistettava ennen koetta.

Ketjupanta ei saa poiketa ominaisuuksiltaan, varsinkaan painoltaan, normaalisti myynnissä olevista pannoista. Tuomari voi vaatia pannan vaihdettavaksi, mikäli hän epäilee, että sitä on muunnettu jotenkin. Tämän on kuitenkin tapahduttava koeosan alussa. Jos tuomarilla on syytä epäillä ohjaajaa vilpillisyydestä (piilopiikit ym.), on tuomarin hylättävä koira kokeesta.

Merkintä kilpailukirjaan: "Hylkäys epäurheilijamaisen käytöksen vuoksi"
Koira menettää kaikki siihen mennessä saavuttamansa pisteet

Käyttäytymiskokeessa sallitaan kaikki normaalisti myynnissä olevat pannat ja valjaat.

Jälkityöskentelyn aikana koiralla voi vaaditun ketjupannan lisäksi olla jälkivaljaat tai tunnusliivit.

Tuomarilla on oikeus poistaa kokeesta koira, joka on kokeen aikana loukkaantunut ja/tai jonka suorituskyky on heikentynyt, myös vaikka koiranohjaaja olisikin toista mieltä.

Keskeytys sairauden/loukkaantumisen vuoksi

Jos koira loukkaantuu koesuorituksen aikana on tuomarilla oikeus, vastoin ohjaajan tahtoa, keskeyttää parin suoritus.

Kuonokoppapakko

Eri maissa voimassa olevia julkisella paikalla liikkuvia koiria koskevia määräyksiä on noudatettava. Mikäli koiralta vaaditaan tällaisten määräysten mukaan kuonokoppa, koiralla voidaan käyttää kuonokoppaa myös esim. BH/VT-kokeen kaupunkiosuudessa.

Osallistumisoikeus

Koiran on saavutettava vaadittu ikä viimeistään koepäivänä. Tästä ei saa tehdä mitään poikkeuksia. Voidakseen osallistua kokeeseen, koiran on täytynyt suorittaa hyväksytysti BH-koe maaorganisaation kansallisten sääntöjen mukaan.

BH	15 Kuukautta / Suomessa 12 kuukautta
IPO - 1	18 Kuukautta
IPO - 2	19 Kuukautta
IPO - 3	20 Kuukautta
A-koe 1-3	15 Kuukautta
B-koe 1-3	15 Kuukautta
C-koe 1-3	18 Kuukautta
BC-koe 1-3	18 Kuukautta

FH-1	18 Kuukautta
FH-2	18 Kuukautta
IPO FH	20 Kuukautta

Lyhenne A-koe 1-3 viittaa pelkän jälkiosuuden suoritukseen IPO-kokeen luokkien 1-3 mukaan, B-koe 1-3 pelkän tottelevaisuusosuuden suoritukseen IPO-kokeen luokkien 1-3 mukaan ja C-koe 1-3 pelkän C-osan suoritukseen IPO-kokeen luokkien 1-3 mukaan. Näissä voidaan suorittaa yksittäisiä osasuorituksia, mutta niissä ei voi saavuttaa koulutustunnusta.

Kokeisiin voivat osallistua kaikki koirat riippumatta niiden koosta, rodusta tai siitä, onko koira rekisteröity. Koiran on oltava fyysisesti kykenevä IPO-kokeen suorittamiseen. **Suomessa noudatetaan palveluskoirakoesäännön määräyksiä osallistumisoikeudesta.**

Ohjaaja saa osallistua saman päivän aikana vain yhteen kokeeseen. Ohjaaja saa kokeessa ohjata korkeintaan kahta koira. Koira voi yhdessä kokeessa saavuttaa vain yhden koulutustunnuksen.

Juoksuiset nartut saavat osallistua kaikkiin kokeisiin, mutta ne on pidettävä erillään muista osallistujista. Ne suorittavat osuuden A aikataulun mukaisesti ja muut osuudet kokeen lopuksi viimeisenä osallistujana. Silminnähdet ja imettävät nartut ja nartut, joilla on pennut mukanaan, eivät saa osallistua kokeeseen. **Suomessa narttu 30 vrk ennen odotettua penikoimista tai alle 42 vrk penikoimisen jälkeen.**

Sairaat koirat ja koirat, joiden epäillään sairastavan tarttuvaa tautia, on suljettava pois kokeesta.

Suomessa kilpailijan tulee noudattaa Kennelliiton antidoping määräyksiä .

Luoksepäästävyden tarkastus

Luoksepäästävyden tarkastus

Jokaisen kokeen aluksi ennen ensimmäistä koeosaa tuomarin tulee suorittaa koiralle luoksepäästävyden (luonteen) tarkastus. Tunnistusmerkinnän (tatuointi, mikrosiru, jne.) tarkastus on osa luoksepäästävyden tarkastusta. Koirat, jotka eivät läpäise luoksepäästävyden tarkastusta, eivät voi osallistua kokeeseen, vaan ne on hylättävä. Mikrosiruilla varustettujen koirien omistajien on huolehdittava siitä, että sirun luku-laite on käytettävissä.

Tuomari jatkaa koiran luoksepäästävyden (luonteen) arviointia koko kokeen ajan. Mikäli koira osoittaa luonneongelmia, tuomarilla on velvollisuus hylätä se välittömästi kokeesta. Hylkääminen ja selvitys luonneongelmasta merkitään kilpailukirjaan.

Luoksepäästävyden tarkastuksen suoritus

1. Luoksepäästävyden tarkastus suoritetaan normaalissa ympäristössä paikassa, joka on koiran kannalta neutraali.
2. Kaikki kokeeseen osallistuvat koirat tuodaan yksitellen tuomarin luo.
3. Koira on oltava kytketty tavalliseen taluttimeen. Taluttimen on oltava löysällä.
4. Tuomarin tulee välttää koiran ärsyttämistä. Koiran on hyväksyttävä, että siihen kosketaan.

Arviointi:

- a) koiran positiivinen käytös: Koira käyttäytyy tarkastuksessa esim. neutraalisti, itsevarmasti, varmasti, tarkkaavaisesti, temperamentikkaasti, asiallisesti.
- b) vielä hyväksyttävä rajatapaus: Koira käyttäytyy esim. hieman levottomasti, hieman ärsyyntyneesti, hieman epävarmasti. Tällainen koira voidaan hyväksyä, mutta tuomarin tulee tarkkailla sitä huolellisesti koko kokeen ajan.
- c) koiran negatiivinen käytös tai käytöshäiriö: Koira käyttäytyy esim. arasti, epävarmasti, pelokkaasti, on laukausarka, ei ole ohjattavissa, näykkii, on aggressiivinen (hylkäys).

Arvostelu:

Koiran suoritus arvostellaan arvosanoilla ja pisteillä. Arvosanojen ja niiden mukaisten pisteiden tulee vastata liikkeen suoritusta.

Pistetaulukko:

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
5,0	5,0	4,5	4,0	3,5	3,0 – 0
10,0	10,0	9,5 - 9,0	8,5 - 8,0	7,5 - 7,0	6,5 – 0
15,0	15,0 - 14,5	14,0 - 13,5	13,0 - 12,0	11,5 - 10,5	10,0 – 0
20,0	20,0 - 19,5	19,0 - 18,0	17,5 - 16,0	15,5 - 14,0	13,5 – 0
30,0	30,0 - 29,0	28,5 - 27,0	26,5 - 24,0	23,5 - 21,0	20,5 – 0
35,0	35,0 – 33,0	32,5 – 31,5	31,0 - 28,0	27,5 - 24,5	24,0 – 0
70,0	70,0 - 66,5	66,0 - 63,0	62,5 - 56,0	55,5 - 49,0	48,5 – 0
80,0	80,0 - 76,0	75,5 - 72,0	71,5 - 64,0	63,5 - 56,0	55,5 – 0
100,0	100,0 - 96,0	95,5 - 90,0	89,5 - 80,0	79,5 - 70,0	69,5 – 0

Prosenttiosuudet:

Arvosana	Annettu	Vähennetty
Erinomainen	= vähintään 96 %	tai vähennetty korkeintaan 4 %
Erittäin hyvä	= 95 – 90 %	tai vähennetty 5 – 10 %
Hyvä	= 89 – 80 %	tai vähennetty 11 – 20 %
Tyydyttävä	= 79 – 70 %	tai vähennetty 21 – 30 %
Puutteellinen	= alle 70 %	tai vähennetty 31 – 100 %

Koeosien kokonaisarvostelussa käytetään vain kokonaisia pisteitä. Yksittäisistä liikesuorituksista voidaan kuitenkin antaa pisteen murto-osia. Jos koeosan laskettu kokonaispistemäärä päättyy pisteen murto-osatulokseen, tulos pyöristetään osasuorituksen kokonaisvaikutelman perusteella ylös tai alas lähimpään kokonaiseen pisteeseen.

Pisteiden mennessä tasan koirien järjestyksen määrää koeosan C pistemäärä. Jos myös koeosan C pisteet ovat samat, järjestyksen määrää koeosan B pistemäärä. Jos kaikkien koeosien pisteet ovat samat, koirat saavat saman sijoituksen.

Hylkäys

Jos koira kokeen aikana karkaa ohjaajalta tai suorituspaikalta eikä palaa takaisin kolmella käskyllä, koira hylätään.

Jos koira hylätään, se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet, myös muiden koeosien pisteet. Kilpailukirjaan ei merkitä arvosanaa (hyväksyntää) eikä pisteitä. Jos tuomari toteaa koiralla olevan käytösongelmia tai ohjaajan käyttäytyvän epäurheilijamaisesti, (esim. alkoholin nauttiminen, motivointiesineen ja/tai makupalojen pitäminen mukana) tai vastoin koeohjeen määräyksiä, eläinsuojelumääräyksiä tai hyvää tapaa, tuomarin on keskeytettävä ja hylättävä koirakon suoritus.

Jos koira ei ole ohjaajan hallinnassa (esim. sivu/selkäkuljetus; koira karkaa kokeen aikana ohjaajalta tai suorituspaikalta eikä palaa takaisin kolmella käskyllä; koira ei irrota; koira puree avustajaa tarkoituksella muualta, kuin suojahihasta), on koirakon suoritus keskeytettävä ja hylättävä.

Käytös	Seuraus
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ohjaajan epäurheilijamainen käytös, esim. motivointiesineen ja/tai makupalojen pitäminen mukana ➤ Koeohjeen määräysten, eläinsuojelumääräysten tai hyvän tavan vastainen käytös ➤ Epäily vilpillisyydestä kaulapannan osalta (esim. piilopiikit, kuminauha, ym.) <p>Koskee koko koealuetta.</p>	<p>HYLKÄYS ja KAIKKIEN siihen mennessä saavutettujen pisteiden menetys, ei arvosanaa</p> <p>EI ARVOSTELUA!!</p>
Koira ei läpäise luoksepäästävyyden tarkastusta	<p>HYLKÄYS luoksepäästävyyden tarkastuksessa ja KAIKKIEN siihen mennessä saavutettujen pisteiden menetys, ei arvosanaa</p> <p>EI ARVOSTELUA!!</p>
Koira karkaa kokeen aikana ohjaajalta tai suorituspaikalta eikä palaa takaisin kolmella käskyllä	<p>HYLKÄYS ja KAIKKIEN siihen mennessä saavutettujen pisteiden menetys, ei arvosanaa</p> <p>EI ARVOSTELUA!!</p>

Ohjaajan avut

Koeohjeessa määritettyjä pistevähennyksiä on noudatettava.

Ohjaajan koiralle antamat avut on huomioitava ja arvosanaa alennettava.

Loppuarvosana

Koe on "hyväksytty", kun koira saa jokaisesta koeluokan osasta vähintään 70 % maksimipisteistä.

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
100 pistettä	100 – 96	95 – 90	89 – 80	79 – 70	69 – 0
300 pistettä	300 – 286	285 – 270	269 – 240	239 – 210	209 – 0
200 pistettä (BC-koe)	200 - 192	191 – 180	179 – 160	159 – 140	139 – 0

Valionarvo

FCI voi myöntää "kansainvälisen käyttövalion" (CIT) arvon koiranohjaajan FCI:n alaiselle maaorganisaatiolle osoittaman hakemuksen pohjalta.

CACIT:eista ja vara-CACIT:eista voidaan kilpailla kilpailuissa, joille FCI on myöntänyt ko. oikeuden ja jotka järjestetään korkeimmassa koeluokassa (Luokka 3). CACIT-kilpailuihin on lähetettävä kutsu kaikille FCI:n alaisille maaorganisaatioille. Tällaiseen kokeeseen on kutsuttava vähintään kaksi tuomaria, joista vähintään toinen on jostain muusta FCI:n alaisesta maaorganisaatiosta. CACIT myönnetään koiralle tuomarin esityksestä. CACIT:ia ja vara-CACIT:ia voidaan ehdottaa vain koirille;

- jotka ovat saaneet näyttelystä vähintään arvosanan "erittäin hyvä".
- jotka kokeessa ovat saaneet vähintään loppuarvosanan "erittäin hyvä". CACIT:ia ei anota automaattisesti sijoituksen perusteella.
- jotka edustavat FCI:n roturyhmiin 1, 2 tai 3 kuuluvaa rotua, joille on määritetty käyttökoe (palveluskoirat ja jälkikoirat)

Kansalliset käyttövaliosäännöt määrittää kukin maaorganisaatio.

Kilpailukirja

Jokaiselta kokeeseen osallistuvalla koiralla vaaditaan kilpailukirja. Kilpailukirjat myönnetään sen organisaation sääntöjen mukaan, jonka alainen koiranohjaaja on. Tuomarin tulee merkitä kaikki koetulokset kilpailukirjaan ja tarvittaessa vastaavan toimitsijan tulee tarkastaa merkintä ja vahvistaa merkintä allekirjoituksellaan.

Vuodesta 2012 alkaen kilpailukirjassa on aina oltava seuraavat sarakkeet: kilpailukirjan numero (jos kirjat on numeroitu), koiran nimi ja rotu, koiran tunnistusmerkintä (tatuointi, siru), koiran omistajan nimi, osoite ja jäsennumero, sekä koiran ohjaajan nimi ja jäsennumero, jos omistaja ei ole ohjaaja, osa A, osa B, osa C, kokonaispisteet, arvosana, Vik-arvostelu, tuomarin nimi ja tuomarin allekirjoitus.

Vastuu

Koiran omistaja on vastuussa kaikista koiransa aiheuttamista henkilö- ja omaisuusvahingoista. Hänellä tulee olla tätä varten koiranhaltijan vastuuvakuutus. Koiranohjaaja on vastuussa kaikista kokeen aikana mahdollisesti tapahtuvista vahingoista itsensä ja koiransa osalta. Koiranohjaajan on omalla vastuullaan ja vapaaehtoisesti noudatettava kaikkia tuomarin tai koetoimitsijan antamia ohjeita.

Suomessa vastuukysymyksissä noudatetaan Palveluskoiraliiton koesääntöä (Palveluskoirakoesääntö 4§).

Rokotukset

Todistus koiran voimassa olevien määräysten mukaisista rokotuksista on vaadittaessa esitettävä tuomarille tai vastaavalle toimitsijalle ennen kokeen alkamista.

Koepäivät

Kokeita voidaan järjestää kaikkina maan kattojärjestön myöntäminä ajankohtina.

(a) Lauantait, sunnuntait ja lakisääteiset juhlapäivät.

Koepäiviä ovat normaalisti viikonloput sekä lakisääteiset juhlapäivät.

BH/VT-kokeita voidaan järjestää vain "koepäivinä".

BH/VT-koe ja IPO 1/FH 1-koe voidaan järjestää peräkkäisinä päivinä (perjantai-lauantai, lauantai-sunnuntai) yhden tai kahden yhdistyksen toimesta. BH/VT- ja IPO 1/FH 1-kokeen välissä ei ole "karenssiaikaa".

Esimerkki: perjantaina tai lauantaina BH, lauantaina tai sunnuntaina IPO-1 tai FH 1.

b) Perjantaikokeet

Perjantai voi olla koepäivä vain, jos koe jatkuu lauantaina.

Huom: Perjantai voidaan myöntää koepäiväksi vain siinä tapauksessa, että lauantaille on ilmoittautunut enemmän koiria, kuin mitä yhdelle päivälle voidaan ottaa. Koe saa alkaa perjantaina aikaisintaan klo 12.00. IPO/FH-kokeissa osallistujien määrä saa perjantaina olla korkeintaan puolet kokonaismäärästä.

Pelkissä BH -kokeissa koirien maksimimäärä on perjantaina 7.

Jos perjantaina järjestetään IPO/FH-koe, joka jatkuu lauantaina, koetta ei voida päättää ennen, kuin lauantaina.

Yksittäiset koirat voivat kuitenkin päättää kokeen omalta osaltaan jo perjantaina.

Poikkeus: Jos kokeeseen on tulossa koirakoita, joiden täytyy suorittaa ensin BH/VT-koe, tällaiset koirakot voivat suorittaa BH/VT-kokeen jo perjantaina, jos IPO 1- tai FH 1-koe järjestetään lauantaina, vaikka osallistujamäärä ei toista koepäivää edellyttäkään (kokeet myöntävän maaorganisaation myöntämisrajoitukset on huomioitava).

c) Lakisääteiset juhlapäivät

Yllä olevaa voidaan noudattaa vastaavasti lakisääteisinä juhlapäivinä.

Poikkeus: Kunkin maan juhlapäivämääräyksiä sekä kunkin maaorganisaation erikoissääntöjä on noudatettava.

Puolipäiväkoetta ei voida myöntää arkipyhää edeltävälle päivälle.

Suomessa noudatetaan Kennelliiton ja Palveluskoiraliiton ohjeita kokeiden järjestämisestä.

Kokeen valvonta

FCI:n alainen maaorganisaatio voi suorittaa kokeiden valvontaa. Maaorganisaation valtuuttama ammattitaitoinen henkilö valvoo koeohjeen määräysten mukaisesti, että koe viedään läpi asianmukaisesti. Myös ne organisaatiot, jotka myöntävät kokeet, voivat suorittaa kokeiden valvontaa.

Palkintojenjako, kunniapalkinnot

Palkintojenjako järjestetään erikseen kullekin koelajille:

IPO 1 – 3, FH 1, FH 2, IPO-FH, BH -kokeet

Pisteiden mennessä IPO-kokeessa luokissa 1-3 tasan, koirien järjestyksen määrää koeosan C pistemäärä. Jos myös koeosan C pisteet ovat samat, järjestyksen määrää koeosan B pistemäärä. Jos kaikkien koeosien pisteet ovat samat, koirat saavat saman sijoituksen (kaikissa koeluokissa). Luokissa 1 ja 2 ei kokeen uusijoita huomioida palkintojenjaossa, vaan heidät sijoitetaan viimeisiksi. Perussääntö on, että kaikkien kokeeseen osallistuneiden on oltava läsnä palkintojenjaossa. Koe päättyy vasta palkintojenjakoon ja kilpailukirjojen luovutukseen.

Avustajamääräykset

A) Edellytykset avustajana toimimiselle koeosassa "C"

1. Koeohjeen avustajien pätevyyttä koskevat ohjeet ja määräykset on huomioitava.
2. Koeosassa "C" avustajana toimiva henkilö on koepäivänä tuomarin apulainen
3. Oman henkilökohtaisen turvallisuutensa sekä myös vakuutus oikeudellisten syiden vuoksi avustajan tulee käyttää suojavaatetusta (suojarahousut, suojatakki, suojahiha, nivussuoja ja mahdollisesti käsisuojat) niin koulutustilanteissa kuin kokeissa ja kilpailuissakin.
4. Avustajan tulee valita jalkineensa sään ja alustan mukaan siten, että ne ovat tukevat ja luistamattomat.
5. Tuomari antaa ohjeet avustajalle ennen osasuorituksen "C" aloittamista. Avustajan tulee toimia tarkalleen tuomarin ohjeiden mukaan.
6. Avustajan tulee niiltä osin kuin koeohjeessa määrätään noudattaa koiranohjaajan ohjeita silloin, kun ohjaaja ottaa patukan avustajalta. Hänen täytyy antaa koiranohjaajalle mahdollisuus ottaa koira uudelleen perusasentoon ennen sivu- ja selkäkuljetusta.
7. Yhdistysten järjestämissä kokeissa voidaan käyttää vain yhtä avustajaa. Jos koiria on 7 tai enemmän koeluokkaa kohti, on kuitenkin aina käytettävä kahta avustajaa. Suomessa paikalliskokeissa voidaan käyttää yhtä avustajaa. Valtakunnallisissa kilpailuissa, kuten esim. otteluissa, karsintakokeissa, mestaruuskilpailuissa jne. on käytettävä vähintään kahta avustajaa. Kaikissa kokeissa voidaan käyttää koiranohjaajan kanssa samassa taloudessa asuvaa avustajaa.

B) Perusohjeet avustajan toiminnalle kokeissa:

1. Yleistä:

Kokeessa tuomarin tulee pystyä arvioimaan koiran koulutustaso ja mahdollisuuksien mukaan koiran laatu (esim. viettiominaisuudet, kuormitettavuus, itsevarmuus ja ohjattavuus). Tuomari pystyy arvostelevaan objektiivisesti vain sen, mitä hän kokeen aikana näkee ja kuulee.

Tämän vuoksi, sekä ennen kaikkea kokeen urheilullisen luonteen säilyttämiseksi (eli olosuhteet ovat mahdollisimman samanlaiset kaikille osallistujille) on oleellista, että avustajan toiminta tuottaa tuomarille kauttaaltaan selkeän kuvan koirasta.

Tämän vuoksi avustaja ei voi päättää oman mielensä mukaan, miten koeosa "C" suoritetaan. Lisäksi avustajan tulee noudattaa useita erilaisia määräyksiä.

Tuomarin tulee yksittäisten liikkeiden kautta arvioida koeosan "C" tärkeimmät arvostelukriteerit. Näitä kriteereitä ovat esim. kuormitettavuus, itsevarmuus, viettiominaisuudet, ohjattavuus. Lisäksi arvioidaan koiran puruotteen laatu. Tämän vuoksi avustajan tulee esim. puruotteen arvostelua varten antaa koiralle mahdollisuus ylipäänsä saada "hyvä puruote", ja esim. kuormitettavuuden arvioinnissa on välttämätöntä, että "kuormitus" syntyy avustajan toiminnasta. Tämän vuoksi tulee pyrkiä mahdollisimman yhtenäiseen avustajatoimintaan, joka mahdollistaa koirien arvostelun vaatimusten mukaisesti.

2. "Vartiointi ja haukkuminen"

Avustaja seisoo – koiranohjaajan ja koiran näkymättömissä – hihakäsi kevyesti koukistettuna ja vartalo "uhkaamattomassa" asennossa osoitetussa piilossa. Suojahiha toimii vartalon suojana. Avustaja tarkkailee koira vartioinnin ja haukkumisen aikana, kaikki ärsyttävät ja avustavat liikkeet ja asennot ovat kiellettyjä. Avustaja pitää patukkaa sivullaan alaspäin.

Suojahihan pitoasento

3. "Avustajan pakoyrityksen torjuminen"

Liikesuorituksen "vartiointi ja haukkuminen" jälkeen avustaja siirtyy piilosta koiranohjaajan komennolla normaalia kävelyvauhtia tuomarin osoittamaan paikkaan (merkitty pakopaikka). Avustajan tulee sijoittua niin, että ohjaaja voi asettaa koiransa 5 askeleen etäisyydelle myös tuomarin osoittamalle paikalle sivuttain avustajan suojahihan puolelle. Ohjaajan tulee tietää mihin suuntaan pako tapahtuu.

Tuomarin merkistä avustaja tekee nopean ja voimakkaan pakoyrityksen juosten suoraan pakosuuntaan. Avustajan juoksu ei saa olla liioiteltua eikä hallitsematonta. Avustaja ei saa liikuttaa ylimääräisesti suojahihaa, vaan koiralla tulee olla optimaalinen purumahdollisuus. Avustaja ei pakoyrityksen aikana saa missään tapauksessa kääntyä koiraan kohti, mutta hän saa kuitenkin pitää koiran näkökentässään. Suojahihaa ei saa kääntää pois koiran ulottuvilta. Kun koira on käynyt kiinni, avustaja jatkaa juoksemista suoraan eteenpäin lopettaen samalla suojahihan liikuttamisen ja vetäen sen tiukasti kiinni vartalonsa.

Tuomari määrää avustajan pakomatkan pituuden. Avustaja keskeyttää pakoyrityksen tuomarin ohjeen mukaan. Kun avustaja suorittaa pakoyrityksen asianmukaisen dynaamisesti, tuomarilla on optimaalinen mahdollisuus arvioida koiran suoritus. Avustaja ei saa tehdä mitään avustavia toimintoja, esim. suojahihan liioiteltu tarjoaminen ennen kiinnikäyntiä, ärsytyshuudot tai patukan iskut suojahousuihin ennen pakoyrityksen aloittamista tai sen aikana, suojahihan pitäminen jännitteettömänä kiinnikäymisen jälkeen, pakovauhdin pienentäminen, pakoyrityksen keskeyttäminen ilman tuomarin lupaa jne.

Liikkeen lopetus, ks. kohta 8 (koskee kaikkia liikesuorituksia)

4. "Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa"

Vartiointivaiheen jälkeen avustaja suorittaa tuomarin merkistä hyökkäyksen koiraan kohti. Hyökkäyksen yhteydessä patukka nostetaan uhkaavalla liikkeellä suojahihan yläpuolelle kohdistamatta koiraan kuitenkaan patukkakuormitustestiä. Samalla avustaja hyökkää suojahihaa enempää liikuttamatta eteenpäin liikkuen koiraan kohti suoraan edestä päin. Suojahiha pidetään tässä vaiheessa tiiviisti vartalossa kiinni. Kun koira on käynyt kiinni hihaan, avustajan tulee liikkua niin, että koira asettuu sivuttain ja käynnistää kuormitusvaihe suoraan eteenpäin. Kääntyminen ei ole sallittua hyökkäysvaiheessa. Avustajan tulee painostaa kaikkia koiria samaan suuntaan. Tuomarin tulee tämä huomioiden sijoittua niin, että hän pystyy arvioimaan kaikkien koirien käytöksen hyökkäysvaiheessa, kuormitusvaiheessa, purun aikana, irrotuksessa ja vartiointivaiheessa. Avustaja ei saa painostaa koiraan ohjaajan suuntaan.

Pehmytpatukalla suoritettava patukkakuormitustesti tulee kohdistua lapoihin ja säkäalueelle. Patukkakuormitustestit on suoritettava kaikille koirille yhtä voimakkaina. Ensimmäinen testi tehdään noin 4-5 askeleen jälkeen, toinen edelleen 4-5 askeleen jälkeen kuormitusvaiheessa. Toisen testin jälkeen painostusta on jatkettava ilman uusia patukkakuormitustestejä.

Tuomari määrää kuormitusvaiheen pituuden. Avustaja keskeyttää kuormituksen tuomarin merkistä. Kun avustaja suorittaa hyökkäyksen asianmukaisen dynaamisesti, tuomarilla on optimaalinen mahdollisuus arvioida koiran suoritus. Avustaja ei saa tehdä mitään avustavia toimintoja, esim. suojahihan tarjoaminen ennen kiinnikäyntiä, ärsytyshuudot tai patukan iskut suojahousuihin ennen hyökkäyksen aloittamista, suojahihan pitäminen jännitteettömänä kiinnikäymisen jälkeen kuormitusvaiheen aikana, kuormituksen ja patukkakuormitustestien voimakkuuden vaihtelu, kuormituksen keskeyttäminen ilman tuomarin lupaa, jos koira osoittaa puutteellista kuormitettavuutta, jne.

Liikkeen lopetus, ks. kohta 8

5. "Selkäkuljetus" (koeluokat 2 + 3)

Avustaja kävelee koiranohjaajan komennosta normaalia kävelyvauhtia noin 30 askeleen selkäkuljetusmatkan. Kuljetuksen reitin määrää tuomari. Avustaja ei saa kuljetuksen aikana tehdä mitään nykiviä liikkeitä. Avustajan tulee pitää patukkaa ja suojahihaa siten, etteivät ne ärsytä koiraa. Varsinkin patukka on pidettävä näkymättömissä. Avustajan tulee liikkua samalla askelnopeudella kaikkien koirien kanssa.

6. "Hyökkäys koiraa kohti selkäkuljetuksen aikana" (koeluokat 2 + 3)

Hyökkäys selkäkuljetuksen aikana tapahtuu liikkeestä tuomarin annettua merkin. Avustaja suorittaa hyökkäyksen pyörähtämällä dynaamisesti ympäri oikealle tai vasemmalle ja juoksemalla voimakkaasti kohti koiraa. Avustaja pitää patukkaa suojahihan yläpuolella liikuttaen sitä uhkaavasti. Avustajan tulee vastaanottaa koira pysähtymättä, suojahihaa joustavasti liikuttaen. Koiran vastaanotossa avustajan tulee – mikäli tarpeen – kiertää vartaloaan niin, että koiran vastaanotto tapahtuu joustavasti. Suojahihan lisäliikuttamista on vältettävä. Kun koira on käynyt kiinni hihaan, avustajan tulee liikkua niin, että koira asettuu sivuttain ja käynnistää kuormitusvaihe suoraan eteenpäin. Avustajan tulee painostaa kaikki koiria samaan suuntaan. Tuomarin tulee tämä huomioiden sijoittua niin, että hän pystyy arvioimaan kaikkien koirien käytöksen hyökkäysvaiheessa, kuormitusvaiheessa, purun aikana, irrotuksessa ja vartiointivaiheessa. Avustaja ei saa painostaa koiraa ohjaajan suuntaan.

Tuomari määrää kuormitusvaiheen pituuden. Avustaja keskeyttää kuormituksen tuomarin merkistä. Kun avustaja suorittaa hyökkäyksen asianmukaisen dynaamisesti, tuomarilla on optimaalinen mahdollisuus arvioida koiran suoritus. Avustaja ei saa tehdä mitään avustavia toimintoja, esim. liioiteltu kallistuminen sivulle ennen kiinnikäyntiä, suojahihan tarjoaminen ennen kiinnikäyntiä, ärsytyshuudot tai patukan iskut suojahousuihin ennen hyökkäyksen aloittamista, suojahihan pitäminen jännitteettömänä kiinnikäymisen jälkeen kuormitusvaiheen aikana, kuormituksen voimakkuuden vaihtelu, kuormituksen keskeyttäminen ilman tuomarin lupaa, jos koira osoittaa puutteellista kuormitettavuutta, jne.

Liikkeen lopetus, ks. kohta 8

7. "Liikkuvan avustajan hyökkäys koiraa kohti"

Avustaja lähtee tuomarin merkistä hänelle osoitetulta paikalta juosten kohti keskilinjaa ja hyökkää juoksua keskeyttämättä kohti ohjaajaa ja koiraa huutaen uhkaavasti ja liikuttaen patukkaa uhkaavasti edessään.

Avustajan tulee vastaanottaa koira pysähtymättä, suojahihaa joustavasti liikuttaen. Koiran vastaanotossa avustajan tulee – mikäli tarpeen – kiertää vartaloaan niin, että koiran vastaanotto tapahtuu joustavasti. Avustaja ei missään tapauksessa saa juosta koiran päälle. Kun koira on käynyt kiinni hihaan, avustajan tulee liikkua niin, että koira asettuu sivuttain ja käynnistää kuormitusvaihe suoraan eteenpäin. Koiraan ei saa missään tapauksessa törmätä tai kulkea sen yli. Avustajan tulee painostaa kaikki koiria samaan suuntaan. Tuomarin tulee tämä huomioiden sijoittua niin, että hän pystyy arvioimaan kaikkien koirien käytöksen hyökkäysvaiheessa, kuormitusvaiheessa, purun aikana, irrotuksessa ja vartiointivaiheessa. Avustaja ei saa painostaa koiraa ohjaajan suuntaan.

Tuomari määrää kuormitusvaiheen pituuden. Avustaja keskeyttää kuormituksen tuomarin merkistä. Kun avustaja suorittaa hyökkäyksen asianmukaisen dynaamisesti,

tuomarilla on optimaalinen mahdollisuus arvioida koiran suoritus. Avustaja ei saa tehdä mitään avustavia toimintoja, esim. hyökkäysnopeuden pienentäminen, koiran vastaanottoa paikallaan seisten, liioiteltu kallistuminen sivulle ennen kiinnikäyntiä, koiran päälle juokseminen, suojahihan tarjoaminen ennen kiinnikäyntiä, suojahihan pitäminen jännitteettömänä kiinnikäymisen jälkeen kuormitusvaiheen aikana, kuormituksen voimakkuuden vaihtelu, kuormituksen keskeyttäminen ilman tuomarin lupaa, jos koira osoittaa puutteellista kuormitettavuutta, jne.

Liikkeen lopetus, ks. kohta 8 (koskee kaikkia liikesuorituksia).

8. "Puolustautumisliikkeiden lopetus"

Kaikki puolustautumisliikkeet on lopetettava siten, että tuomari pystyy arvioimaan koiran käyttäytymisen puruvaiheessa, irrotuksessa ja vartiointivaiheessa (avustaja ei saa olla selkä päin tuomaria, hänen on pidettävä katsekontakti tuomariin). Puolustautumisliikkeen loppuessa avustajan tulee vähentää koiran vastustamista ja lopettaa uhkaavat liikkeet ilman, että hän selvästi löysäisi suojahihaa. Suojahihaa ei saa pitää korkealle ylös koukistettuna, vaan samassa asennossa, kuin liikesuorituksen aikana. Patukka on pidettävä koiralta näkymättömissä, avustajan vartalon sivulla alaspäin osoittaen. Avustaja ei saa tehdä mitään irrotusta auttavia toimintoja. Irrotuksen jälkeen avustaja säilyttää koiran näkökentässään, mutta ei saa tehdä mitään ärsytysliikkeitä tai auttavia toimintoja. Katsekontaktin säilyttämiseksi koiraan avustaja voi liikkeen lopetusvaiheessa koiran mahdollisesti liikkeessä avustajan ympäri seurata koiran liikettä rauhallisesti nykiviä liikkeitä välttäen.

9. "Koiran epävarmuus ja epäonnistuminen"

Jos koira puolustautumisliikkeessä ei käy kiinni tai kuormitusvaiheessa menettää otteensa ja irrottaa hihasta, avustajan tulee jatkaa koiran painostamista, kunnes tuomari keskeyttää liikkeen. Avustaja ei saa tällaisessa tilanteessa tehdä mitään auttavia toimintoja tai lopettaa liikettä ilman tuomarin lupaa. Jos koira ei irrota, avustaja ei saa auttaa sitä irrottamaan siirtämällä patukan tiettyyn asentoon tai liikuttamalla patukkaa. Jos koiralla on taipumus jättää avustaja vartiointivaiheessa, avustaja ei saa sitoa koiraan itseensä sitä ärsyttämällä. Avustajan tulee kaikissa liikesuorituksissa ja suoritusosissa käyttäytyä koeohjeen määräämällä tavalla joko aktiivisesti tai neutraalisti. Jos koira lopetusvaiheessa tönii tai puree avustajaa, avustajan tulee välttää torjuntaliikkeitä.

Kurinpidolliset toimet

Vastaava toimitsija on vastuussa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta koko koealueella.

Mikäli järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää, **vastaavalla** tuomarilla on oikeus keskeyttää tai päättää koe. Ohjaaja, joka rikkoo näitä perusohjeita, koeohjetta, eläinsuojelumääräyksiä tai hyvää tapaa vastaan, poistetaan kokeesta.

Tuomarin arvostelu on lopullinen eikä siitä voi valittaa. Tuomaria arvostelevat henkilöt voidaan poistaa koepaikalta ja seurauksena voi olla myös muita kurinpitotoimia. Perustelluissa tapauksissa, jotka eivät liity suoritettuun arvosteluun, vaan tuomarin tekemiin sääntörikkomuksiin, voidaan tehdä valitus. **Valitus on toimitettava kirjallisena asianomaiselle yhdistykselle/liitolle.**

Valitus on tehtävä koeorganisaatiolle, ja valituksessa on oltava valituksen tekijän, ao. yhdistyksen puheenjohtajan ja yhden todistajan allekirjoitus. Valitus on tehtävä 8 päi-

vän kuluessa kokeen jälkeen. Valituksen hyväksyminen ei edellytä tuomarin arvostelun muuttamista. Videofilmiä ei hyväksytä todisteeksi.

Suomessa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton "Yleistä valitusmenettelyä" (liitesivu xx).

"VIK"-arviointi: "Osa C" (koskee kaikkia koeluokkia)

"VIK"-arvioinnin tarkoituksena on kuvata koiran ominaisuuksia jalostuskäytön kannalta. "VIK"-arviointi ei vaikuta koiran koetulokseen tai sijoitukseen. "VIK"-arviointi voidaan tehdä vain siinä tapauksessa, että koira on suorittanut vähintään yhden puolustautumisliikkeen.

Arvioinnissa käytetään arvosanoja erinomainen (e), olemassaoleva (o), puutteellinen (p), ja arvioitavat ominaisuudet ovat: **Viettiominaisuudet, Itsevarmuus ja Kuormitettavuus.**

Koira, jonka **VIK on "erinomainen"** osoittaa suurta työskentelyvalmiutta, selkeitä viettiominaisuuksia, määrätietoista liikkeiden suoritusta, itsevarmaa käyttäytymistä, erinomaista valppautta ja epätavallisen suurta kuormitettavuutta.

Koira, jonka **VIK on "olemassaoleva"** osoittaa rajoittuneisuutta työskentelyvalmiudessa, viettiominaisuuksissa, itsevarmuudessa, valppaudessa ja kuormitettavuudessa.

Koira, jonka **VIK on "puutteellinen"** osoittaa puutteita työskentelyvalmiudessa ja viettiominaisuuksissa, puuttuvaa itsevarmuutta ja riittämätöntä kuormitettavuutta.

Erikoismääräykset

FCl:n alaisilla maaorganisaatioilla on oikeus laajentaa yleisiä määräyksiä oman alueensa osalta, esim. osallistumisoikeus, eläinlääketieteelliset ja eläinsuojelumääräykset, terveysmääräykset tai maan lakien edellyttämät määräykset. Ohjaajat saavat antaa käskyt äidinkielellään.

Maailmanmestaruuskilpailut

Maailmanmestaruuskilpailut järjestetään FCl:n kutakin lajia koskevien ohjeiden mukaan. Ohjeiden julkaisusta ja muutoksista päättää FCl:n Palveluskoirakomitea.

Luoksepäästävyden tarkastus

Koiran käytöstä arvioidaan koko kokeen ajan (ml. palkintojenjako). Jos koiran käytössä todetaan puutteita kokeen aikana, koira ei läpäise luoksepäästävyden tarkastusta, vaikka puutteet eivät olisikaan ilmenneet aikaisempien koeosien aikana. Jos koira ei läpäise luoksepäästävyden tarkastusta, on syy tähän merkittävä koeasiakirjoihin. Koiran suoritus hylätään.

1. Peruseriaatteet

- a) Luoksepäästävyden tarkastus suoritetaan **jokaisen kokeen aluksi.**
- b) Luoksepäästävyden tarkastus on suoritettava **neutraalissa paikassa.** Paikka on valittava siten, ettei se ole liian lähellä suorituskenttää tai jälkialuetta.

- c) Koirat tuodaan yksitellen luoksepäästävyys tarkastukseen.
- d) Luoksepäästävyys tarkastus on suoritettava siten, ettei koira joudu suoraan sen jälkeen aloittamaan jälkityöskentelyä tai kenttätöskentelyä.
- e) Koira tuodaan kytkettynä luoksepäästävyys tarkastukseen (lyhyt talutin – ei jälkivaljaita). Taluttimen on oltava löysällä. Koiralle ei saa antaa käskyjä.

Luoksepäästävyys tarkastuksessa on noudatettava seuraavia määräyksiä:

Luoksepäästävyys tarkastusta ei tule suorittaa minkään tietyn kaavan mukaan, vaan tuomarin on määritettävä miten hän järjestää tarkastuksen. Tarkastuksissa ei saa olla suuria eroavaisuuksia; mitä puolueettomammin tuomari tarkastuksen suorittaa, sitä häiriöttömämmin ja varmemmin tarkastus sujuu.

Luoksepäästävyys tarkastus suoritetaan normaaleissa olosuhteissa ilman, että tarkastettavaan koiraan kohdistuu vaikutuksia, jotka aiheuttaisivat epäluonnollisen reaktion. Kaikenlaista koiran ärsyttämistä on varsinkin vältettävä. **Tunnistusmerkinnän tarkastus on pakollinen osa** luoksepäästävyys tarkastusta. Luoksepäästävyys ei tarkasteta vain kokeen alussa, vaan koira tarkkaillaan koko kokeen ajan. Mikäli tuomari havaitsee puutteita koiran käytöksessä, hänen tulee suorittaa tarkempi tarkastus (esim. ampumalla laukauksia). Toistot ovat sallittuja.

2. Tunnistusmerkinnän tarkastus

Tunnistusmerkinnän tarkastus on pakollinen osa luoksepäästävyys tarkastusta. Tarkastus voi olla joko tatuoinnin tarkastus tai sirun tarkastus, joka suoritetaan sirunlukijan avulla.

Rekisteröimättömillä koirilla, joilla ei ole tunnistetatuointia, on oltava tunnistesiru. Tuomarin on merkittävä koeasiakirjoihin, että tarkastus on suoritettu.

Jos tatuointi on epäselvä, asiakirjoihin on kuitenkin merkittävä ne numerot, joista saa selvää. Tatuointinumeron on vastattava ohjaajan esittämää rekisterikirjaa.

Jos ohjaaja on antanut siruttaa koiran jossain muussa maassa tai hankkinut sirutetun koiran jostain muusta maasta, ohjaajan on huolehdittava siitä, että sirun lukemiseen tarvittava lukulaite on käytettävissä. Jos koira ei pystytä varmasti tunnistamaan, se ei saa osallistua mihinkään kokeeseen.

Suomessa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton ohjetta tunnistusmerkinnän tarkistamisesta.

3. Luoksepäästävyys tarkastuksen tulos

Positiivinen käytös = tarkoittaa:

- Koira on itsevarma,
- Koira on rauhallinen, varma ja tarkkaavainen,
- Koira on virkeä ja tarkkaavainen,
- Koira on välinpitämätön ja hyväkäytöksinen.

Rajatapaus = koira on tarkkailettavana kokeen aikana

- Koira on levoton, mutta ei aggressiivinen; se ei provosoidu kokeen aikana,
- Hieman ärtyisä, rauhoittuu kuitenkin kokeen kuluessa.

Koirat, jotka eivät saa osallistua kokeeseen:

- Epävarmat ja arat koirat, väistävät ihmistä,
- Hermostuneet, aggressiiviset, "varoittavat" koirat, pelkopurijat,
- Aggressiiviset, purevat koirat.

4. Merkinnät

Jos koira ei läpäise luoksepäästävyden tarkastusta, vaan se joudutaan hylkäämään kokeesta, tehdään seuraava merkintä: "**Hylkäys** luoksepäästävyden puutteiden vuoksi".

Koira menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet.

Koira menettää siihen mennessä saamansa pisteet, vaikka ne olisi jo julkistettukin.

5. Kilpailukielto

Koira, joka osoittaa "luonnepuutoksia", suljetaan pois kokeesta.

FCI:n alainen maaorganisaatio päättää mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

Koirat, jotka eivät ole laukausvarmoja:

Ensinnäkin on tärkeää huomioida, että laukausaggressiiviset koirat eivät kuulu tähän ryhmään. Aggressiivisuus arvioidaan luoksepäästävyden tarkastuksessa.

Laukausarkuutta osoittavat koirat suljetaan heti pois kokeesta. **Koira ei saa pisteitä .**

Mitä tarkoittaa laukausarkuus?

Esimerkkejä: - Koira nousee ylös, vaikuttaa pelokkaalta ja poistuu paikalta,
- osoittaa em. käytöstä ja poistuu ohjaajan luo,
- osoittaa paniikinomaista pelkoa ja yrittää paeta tai pakenee paikalta,
- osoittaa paniikinomaista pelkoa ja ryntäilee ympäriinsä.

Arvioinnissa on harkittava onko kyseessä koulutusvirhe, eikä koiran ylösnouseminen ym. johdukaan laukauksista.

Epäselvissä tilanteissa tuomarin on määritettävä koiran suhtautuminen laukauksiin määräämällä ohjaajan kytkemään koira. Sen jälkeen ammutaan lisälaukauksia noin 15 askeleen päässä koirasta ja koiran on pysyttävä paikallaan talutin löysänä.

KÄYTTÄYTYMISKOE SISÄLTÄEN KÄYTTÄYTYMISTESTIN JA TEORIAKOEEN KOIRANHALTIJALLE (BH)

Kaikissa kokeissa ja kilpailuissa on järjestelyjä ja kaikkia tapahtumaan liittyviä henkilöitä koskevien menettelyjen osalta noudatettava urheilullisia periaatteita. Käyttäytymiskokeen järjestelyt ja kokeen arvostelu on kuvattu seuraavassa yksityiskohtaisesti. Määräykset ovat kaikkia kokeeseen liittyviä henkilöitä sitovat ja kaikkien osallistujien on täytettävä samat suoritusvaatimukset. Kokeet ovat luonteeltaan julkisia; koepaikka ja alkamisaika on julkistettava ja vain asianomaisen FCI:n jäsenliiton tai sen jäsenjärjestöjen myöntämät kokeet ovat virallisia. Nämä puitemääräykset ovat kaikkia jäsenliittoja sitovia.

Yleiset määräykset

Kokeeseen voivat osallistua kaikki koiranohjaajat, jotka ovat jo aikaisemmin suorittaneet hyväksytysti FCI:n koiranohjaajatodistusta koskevien määräysten mukaisesti järjestetyn teoriakokeen tai voivat esittää voimassa olevan todistuksen teoriaosaamisesta tai todistuksen siitä, että ovat aikaisemmin läpäisseet käyttäytymiskokeen toisen koiran kanssa, tai virallisen todistuksen teoriaosaamisestaan. Osallistujien, jotka eivät ole aikaisemmin osallistuneet FCI:n käyttäytymiskokeeseen ja joilla ei ole esittää todistusta teoriaosaamisestaan, on koepäivänä suoritettava vastaavan tuomarin valvonnassa kirjallinen teoriakoe voidakseen osallistua koiransa kanssa kokeen käytännön osuuteen.

Ylläoleva vaatimus ei ole voimassa Suomessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikenrotuiset ja -kokoiset koirat. Osallistumisoikeuden alaikäraja on 15 kuukautta, Suomessa 12 kuukautta. Käyttäytymiskoe voidaan järjestää vain, jos siihen osallistuu vähintään neljä koira, Suomessa 2 koira. Jos käyttäytymiskoe järjestetään yhdessä muiden koelajien kanssa, on kokeessa yhteensä oltava vähintään neljä osallistujaa, Suomessa 2 osallistujaa, (esim. IPO, FH, BH). Sallittu osallistujamäärä yhden tuomarin arvosteltavaksi on 12 – 18 riippuen arvosteltavien osasuoritusten kokonaismäärästä, joka ei saa ylittää 36. (Käyttäytymiskoe sisältää 3 osasuoritusta, jos siinä on mukana kirjallinen teoriakoe ja ilman teoriakoetta se sisältää 2 osasuoritusta.)

Luoksepäästävyyden tarkastus

Ennen kuin käyttäytymiskokeeseen ilmoitetut koirat voivat osallistua itse kokeeseen, on niiden luoksepäästävyys tarkastettava. Tatuoinnin ja/tai tunnistussirun tarkastus on osa testiä. Koirat, joilla ei ole tunnistusmerkintää, eivät saa osallistua kokeeseen. Luoksepäästävyyden arvostelua jatketaan koko kokeen ajan. Koirat, jotka eivät läpäise luoksepäästävyyden tarkastusta, eivät saa jatkaa koetta.

Arvostelu

Koira, joka ei saavuta vähintään 70 % pisteistä osassa A ("käyttäytymiskoe koulutus-kentällä"), ei saa osallistua osaan B ("liikenteeseen suhtautuminen"). Kokeen päättyessä tuomari ei anna pistemäärään perustuvaa arvosanaa, vaan pelkästään arvostelun muodossa "hyväksytty" tai "ei hyväksytty". Koira läpäisee kokeen, kun se saavuttaa 70 % maksimipistemäärästä osassa A ja osassa B tuomari arvioi kaikki suoritukset riittäviksi. Tuomari voi kuitenkin järjestäjän pyynnöstä sijoittaa osallistujat paremmuusjärjestykseen palkintojenjakoa varten.

Käyttäytymiskokeesta saavutettava koulutustunnus ei vastaa FCI:n jäsenliittojen jalostus-, jalostustarkastus- ja näyttelyvaatimusten edellyttämää koulutustunnusta. Koe voidaan uusita ilman mitään karenssi-aikaa. Kaikki koetulokset merkitään kilpailukirjaan riippumatta siitä, läpäiseekö koira kokeen vai ei.

A) Käyttäytymiskoe koulutus kentällä.

Kokonaispistemäärä 60

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
60 pistettä	58 – 60	54 – 57	48 – 53	42 – 47	0 – 41

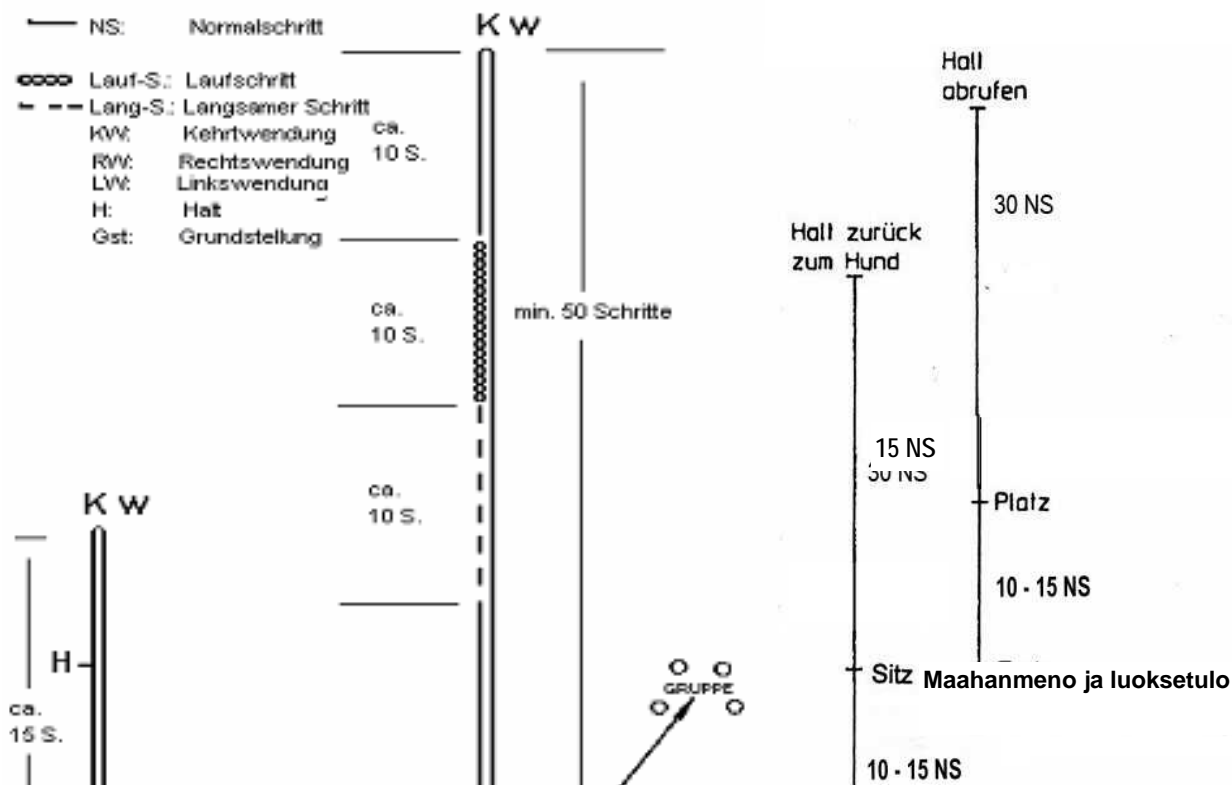
Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Koira istuu suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu. Edellisen liikkeen lopettava perusasento voi olla seuraavan liikkeen aloitusperusasento. Ohjaajan vartaloavut eivät ole sallittuja, vaan niistä rangaistaan pistemenetyksellä. Ohjaajalla ei saa olla makupaloja tai leluja.

Jos ohjaaja ei ruumiillisen vamman vuoksi pysty suorittamaan jotain liikettä oikein, hänen on ilmoitettava tästä tuomarille ennen kokeen alkua. Jos ohjaaja ei vamman vuoksi voi ohjata koira vasemmalla puolellaan, hän voi ohjata koira vastaavasti oikealla puolellaan. **Suomessa Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämän luvan mukaisesti.**

Tuomari antaa liikkeen aloitusluvan. Sen jälkeen liikkeen suoritus, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. tapahtuu ilman tuomarin ohjausta. Ohjaaja voi kuitenkin pyytää tuomarilta ohjeita.

Koiran kiittäminen on sallittu jokaisen liikkeen jälkeen. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia). Liikkeiden välissä koiran tulee aina olla ohjaajan sivulla.

Seuraamiskaavio, seuraaminen kytkettynä/vapaana

Aloitusperusasennon paikka on myös loppuperusasennon paikka. Henkilöryhmässä ohjaajan tulee koirineen kiertää yhden henkilön ympäri vasemmalta ja yhden ympäri oikealta.

1. Kytkeä seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: "seuraa"

Perusasennossa istuvan, eläinsuojelumääräysten mukaisesta kaulapannasta tai valjaista kytketyn koiran tulee käskyllä "seuraa" halukkaasti seurata ohjaajaa. Kaulapannasta ei saa olla kiristävässä asennossa. Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Liikkeen aluksi ohjaaja kulkee koiran kanssa 50 askelta suoraan eteenpäin pysähtymättä, tekee täyskäännöksen ja 10-15 askeleen jälkeen suorittaa juoksu- ja hitaan kävelyosuuden (kumpaakin 10-15 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin on tapahduttava ilman väliaskeleita.

Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaavion mukaisesti kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaaja saa antaa "seuraa"-käskyn vain liikkeelle lähdeäessä ja käyntinopeutta muutettaessa. Kun ohjaaja pysähtyy, koiran on nopeasti ilman käskyä istuttava. Ohjaaja ei saa tällöin muuttaa perusasentoaan eikä varsinkaan siirtyä koiran lähelle, jos se ei istu aivan ohjaajan viereen. Ohjaajan tulee pitää talutinta vasemmassa kädessään ja sen on oltava löysällä. Liikkeen loppuun ohjaaja kulkee tuomarin merkistä koiran kanssa vähintään neljä henkilöä käsittävän liikkuvan henkilöryhmän läpi.

Koiran jättäminen, edistäminen ja sivupoikkeamat sekä ohjaajan hidastelu käännoissä ovat virheitä.

Henkilöryhmä

Liikkuvan henkilöryhmän läpi kulkeminen suoritetaan sekä kytkettynä seuraamisessa että vapaana seuraamisessa. Ryhmässä on suoritettava yhden henkilön kierto vasemmalta ja yhden oikealta (esim. kahdeksikkona) ja pysähdyttävä vähintään kerran yhden henkilön lähellä. Tuomari voi tarvittaessa käskä ohjaajaa suorittamaan henkilöryhmän läpi kulkemisen uudelleen. Ohjaaja poistuu ryhmästä tuomarin merkistä ja pysähtyy loppuperusasentoon. Ryhmästä poistumisen jälkeen koira saa kiittää vasta sen ollessa loppuperusasennossa.

Täyskäännös (180°)

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

2. Vapaana seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: "seuraa"

Tuomarin merkistä perusasennossa istuvan koiran talutin irrotetaan. Ohjaajan tulee kiinnittää talutin olkapäälleen tai laittaa se taskuunsa (kummassakin tapauksessa ohjaajan vastakkaiselle puolelle koiraan nähden). Vapaana seuraamisen aluksi ohjaaja kulkee uudelleen henkilöryhmään ja pysähtyy siellä vähintään kerran. Ryhmästä poistumisen jälkeen ohjaaja pysähtyy hetkeksi perusasentoon ja suorittaa sitten vapaana seuraamisen samojen ohjeiden mukaan, kuin kytkettynä seuraamisen.

3. Istumisliike (10 pistettä)

Käsky: "istu"

Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin. Vähintään 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle "istu"-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 15 askelta eteenpäin ja kääntyy viivyttelemättä koiraan päin. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo, asettuu sen oikealle puolelle ja ottaa perusasennon. Jos koira istumisen sijasta menee maahan tai jää seisomaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Maahanmeno ja luoksetulo (10 pistettä)

Käskyt "Seuraa", "Maahan", "Tänne", "Sivulle"

Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin antaen käskyn "seuraa". Vähintään 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle "maahan"-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 30 askelta eteenpäin, kääntyy viivyttelemättä koiraan päin ja jää paikalleen. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen. Koiran täytyy tulla ohjaajan luokse halukkaasti ja nopeassa askellajissa ja istua tiiviisti ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee siirtyä ohjaajan sivulle. Jos koira istuu tai jää seisomaan, mutta tulee kuitenkin moitteettomasti ohjaajan luo, vähennetään 5 pistettä.

5. Paikallaolo häiriön alaisena (10 pistettä)

Käskyt: "Maahan", "Istu"

Ennen kuin toinen koira aloittaa liikkeen 1 suorituksen ohjaaja komentaa perusasennossa olevan koiransa, jonka talutin on irrotettu, tuomarin osoittamalla paikalla maahan. Koiran luo ei saa jättää talutinta tai muuta esinettä. Ohjaaja poistuu vähintään 30 askeleen päähän koealueella ja jää seisomaan rauhallisesti paikalleen selin koiraan. Koiran on maattava rauhallisesti paikallaan niin kauan, kuin toinen koira suorittaa liikkeet 1-4. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaajan saatua tuomarilta merkin koiran tulee "istu"-käskystä nousta nopeasti ja suoraan perusasentoon.

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattoisuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

B) LIIKENTEESEEN SUHTAUTUMINEN

Yleistä

Seuraavia liikkeitä ei saa suorittaa koulutuskentällä vaan sopivalla taajama-alueella. Tuomari määrittää yhdessä vastaavan toimitsijan kanssa missä paikoissa ja miten liikkeet suoritetaan yleisillä paikoilla (kadut, tiet ja aukiot). Koe ei saa häiritä yleistä liikennettä.

Osan B läpiviemiseen kuluu runsaasti aikaa. Suoritusvaatimuksia ei saa lieventää niin, että jos koiria on runsaasti, ne arvostellaan vain ylimalkaisesti.

Osan B liikkeistä ei anneta pisteitä. Kokeen tämän osan läpäisemiseen vaikuttaa koiran liikenteeseen/ihmisiin suhtautumisesta saatava yleisvaikutelma.

Liikkeiden alla olevat kuvaukset ovat ohjeellisia ja tuomari voi mukauttaa liikkeitä paikallisten olosuhteiden mukaan. Tuomarilla on epäselvissä arvostelutapauksissa oikeus suorituttaa liikkeet koiralla uudelleen tai muuntaa liikkeiden suoritustapaa.

Kokeen kulku

1. Suhtautuminen henkilöryhmään

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee koira kytkettynä kadun jalankulkuun varatulla osalla. Tuomari seuraa ohjaajaa ja koira sopivalla etäisyydellä.

Koiran tulee seurata ohjaajaa halukkaasti tämän vasemmalla puolella – lapa ohjaajan polven kohdalla – talutin löysänä.

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi jalankulkijoihin ja ajoneuvoihin.

Tämän liikkeen aikana ohjaajan edestä poikittain koiranohjaajan kulkusuuntaan nähden juoksee henkilö (sovittu henkilö). Koiran tulee suhtautua henkilöön neutraalisti ja välinpitämättömästi.

Tämän jälkeen ohjaaja ja koira kulkevat hajallaan seisovan, vähintään 6 henkilöstä koostuvan ryhmän läpi. Yksi ryhmän henkilöistä puhuttelee ja kättelee ohjaajaa. Koiran tulee ohjaajan komennolla istua tai mennä maahan ohjaajan viereen ja pysyä rauhallisena lyhyen keskustelun ajan.

2. Suhtautuminen polkupyöräilijöihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa tietä pitkin, jolloin takaa tuleva pyöräilijä ohittaa ohjaajan antaen samalla äänimerkin pyörän kellolla. Pyöräilijä jatkaa jonkun matkaa eteenpäin, kääntyy ja palaa ohjaajaa ja koira vastaan, antaen jälleen äänimerkin. Ohitus tapahtuu siten, että koira on ohjaajan ja pyöräilijän välissä.

Koiran tulee suhtautua pyöräilijään välinpitämättömästi.

3. Suhtautuminen autoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa usean pysäköidyn auton ohi. Ohjaajan ohittaessa autot, yksi autoista käynnistetään. Ohjaajan ollessa toisen auton kohdalla, sen ovi lyödään kiinni. Ohjaajan ja koiran jatkaessa matkaansa, heidän viereensä pysähtyy auto. Auton ikkuna avataan ja ohjaajalta kysytään jotain tietoa. Koiran tulee tällöin ohjaajan käskystä istua tai mennä maahan. Koiran tulee suhtautua rauhallisesti ja välinpitämättömästi autoihin ja liikenteen meluun.

4. Suhtautuminen lenkkeilijöihin tai rullaluistelijoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa rauhallista tietä pitkin. Vähintään kaksi lenkkeilijää ohittaa ohjaajan ja koiran vauhtiaan muuttamatta. Kun lenkkeilijät ovat poistuneet, kaksi uutta lenkkeilijää tulee ohjaajaa ja koira vastaan ja juoksee näiden ohi vauhtiaan muuttamatta. Koiran ei tarvitse seurata ohjaajaa tiivisti, mutta se ei saa kuitenkaan häiritä takaa ohittavia tai vastaantulevia henkilöitä. Ohjaaja saa kommentaa koiran istumaan tai maahan lenkkeilijöiden kohtaamisen ajaksi.

Lenkkeilijöiden sijasta ohjaajan ja koiran voi kumpaankin suuntaan ohittaa yksi tai kaksi rullaluistelijaa.

5. Suhtautuminen muihin koiriin

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi ohitettavaan ja vastaantulevaan, ohjaajansa kanssa liikkuvaan toiseen koiraan. Ohjaaja saa toistaa "seuraa"-käskyn tai kommentaa koiran kohtaamisen ajaksi istumaan tai maahan.

6. Liikenteen keskelle hetkellisesti yksin kytkettynä jätetyn koiran käyttäytyminen, suhtautuminen eläimiin

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa kohtuullisen vilkkaan kadun jalankulkijoille varatulla osalla. Jonkun matkan kuljettuaan ohjaaja pysähtyy tuomarin merkistä ja kiinnittää koiran taluttimen aitaan, seinärenkaaseen tai vastaavaan.

Ohjaaja poistuu näkyvistä johonkin myymälään tai jonkun muun rakennuksen sisäänkäyntiin.

Koira saa seisoa, istua tai maata.

Ohjaajan ollessa poissa joku henkilö (sovittu henkilö) kulkee kytketyn koiran kanssa koetta suorittavan koiran ohi, sivusuunnassa noin 5 askeleen etäisyydellä.

Yksin jätetyn koiran tulee pysyä rauhallisena ohjaajan poissaolon ajan. Se ei saa reagoida ohitettavaan koiraan (joka ei saa olla haukkuvaa tyyppiä) aggressiivisesti (voimakas vetäminen hihnassa ja jatkuva haukkuminen). Tuomarin merkistä ohjaaja noutaa koiran.

Huomautus

Kokeesta vastaava tuomari voi päättää, suorittaako jokainen koira kaikki liikkeet peräjälkeen niille varatuilla paikoilla, vai suorittavatko kaikki koirat kullakin paikalla suoritettavat liikkeet, minkä jälkeen kaikki siirtyvät seuraavalle suorituspaikalle.

BC -koe 1 – 3**Kokonaispistemäärä 200**

BC-koe sisältää ainoastaan IPO 1 – 3 -kokeen koeosat B ja C. Tämä koe ei sisällä jälkikoeosaa.

Kokeesta ei saa näyttelyissä, jalostustarkastuksissa ym. hyväksyttävää koulutustunusta.

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
200 pistettä	191 – 200	180 - 190	160 - 179	140 - 159	0 - 139

A-koe 1 – 3

Jälkikoe luokissa 1 – 3 sisältää ainoastaan IPO 1 – 3 -kokeen koeosan A. Näitä voidaan järjestää osallistujamäärän lisäämiseksi, kun kokeen BH/IPO- tai FH-kokeisiin osallistuu vähintään 4 koira. Suomessa 2 koira. Ohjaaja saa vapaasti päättää mihin luokkaan koira osallistuu.

Kokeesta ei saa näyttelyissä, jalostustarkastuksissa ym. hyväksyttävää koulutustunusta.

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
100 pistettä	96 – 100	90 – 95	80 – 89	70 – 79	0 - 69

Jälkikoetta ei ole pakko suorittaa luokkajärjestyksessä 1 - 3.

B-koe 1 – 3

Tottelevaisuuskoe luokissa 1 – 3 sisältää ainoastaan IPO 1 – 3 -kokeen koeosan B. Näitä voidaan järjestää osallistujamäärän lisäämiseksi, kun kokeen BH/IPO- tai FH-kokeisiin osallistuu vähintään 4 koira. Suomessa 2 koira. Ohjaaja saa vapaasti päättää mihin luokkaan koira osallistuu.

Kokeesta ei saa näyttelyissä, jalostustarkastuksissa ym. hyväksyttävää koulutustunusta.

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
100 pistettä	96 – 100	90 – 95	80 – 89	70 – 79	0 - 69

Tottelevaisuuskoetta ei ole pakko suorittaa luokkajärjestyksessä 1 - 3

C-koe 1 – 3

Suojelukoe luokissa 1 – 3 sisältää ainoastaan IPO 1 – 3 -kokeen koeosan C. Näitä voidaan järjestää osallistujamäärän lisäämiseksi, kun kokeen BH/IPO- tai FH-kokeisiin osallistuu vähintään **4 koiraa**. **Suomessa 2 koiraa**. Ohjaaja saa vapaasti päättää mihin luokkaan koira osallistuu.

Kokeesta ei saa näyttelyissä, jalostustarkastuksissa ym. hyväksyttävää koulutustunusta.

Ohje: Kilpailuja ei saa järjestää pelkästään osassa C.

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
100 pistettä	96 – 100	90 – 95	80 – 89	70 – 79	0 - 69

Suojelukoetta ei ole pakko suorittaa luokkajärjestyksessä 1 - 3

IPO ZTP (Jalostuskelpoisuuskoe eli Zuchtauglichkeitsprüfung)

Tämä koemuoto ei ole käytössä Suomessa ilman SPKL:n erillistä päätöstä!

IPO ZTP koostuu seuraavista osa-alueista:

Osa A	100 pistettä
Osa B	100 pistettä
Osa C	100 Pistettä
Yhteensä:	300 pistettä

IPO ZTP Osa „A“ Jäljestäminen

Ohjaajan tekemä jälki, vähintään 300 askelta, 3 suoraa, 2 kulmaa(n. 90Astetta), 2 ohjaajalle kuuluvaa esinettä, vähintään 20 minuuttia vanha, työskentelyaina 15 minuuttia..

Jäljestäminen:	79 pistettä
Esineet (11 + 10)	21 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO ZTP Osa „ B“ Tottelevaisuus

Suoritus 1 : Seuraaminen	25 pistettä
Suoritus 2 : Liikkeestä istuminen	15 pistettä
Suoritus 3 : Maahanmeno ja luoksetulo	20 pistettä
Suoritus 4 : Tasamaanouto	20 pistettä
Suoritus 5 : Vapaahyppy	10 pistettä
Suoritus 6 : Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO ZTP Osa "C" Suojelu

Suoritus 1 : Vartiointi ja haukkuminen	15 pistettä
Suoritus 2 : Seuraaminen ja piilosta hyökkäys	10/30 pistettä
Suoritus 3 : Hyökkäys koiraa ja ohjaajaa kohti	40 pistettä
Suoritus 4 : Sivukuljetus tuomarin luokse	5 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO-Esikoe (IPO -V) (IPO Vorstufe)

Tämä koeluokka ei ole käytössä Suomessa ilman SPKL:n erillistä päätöstä.

IPO-V koostuu seuraavista osista:

Osa A	100 pistettä
Osa B	100 pistettä
Osa C	100 pistettä
Yhteensä:	300 pistettä

IPO V Osa "A" Jäljestäminen

Ohjaajan tekemä jälki, noin 200 askelta, 2 suoraa, yksi kulma(n.90 astetta), yksi ohjaajalle kuuluva esine, ajetaan ilman heti ilman odotusaikaa, työskentelyaika 10 minuuttia..

Lähtö	10 pistettä
Jäljestäminen (29 +30)	59 pistettä
Kulma	10 pistettä
Esine	21 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO V Osa B Tottelevaisuus

Suoritus 1 : Kytkettynä seuraaminen	30 pistettä
Suoritus 2 : Vapaana seuraaminen	20 pistettä
Suoritus 3 : Maahanmeno ja luoksetulo	15 pistettä
Suoritus 4 : Noutaminen	10 pistettä
Suoritus 5 : Vapaahyppy	10 pistettä
Suoritus 6 : Paikallaolo häiriön alaisena	15 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO V Osa "C" Suojelu

Suoritus 1 : Vartiointi ja haukkuminen	15 pistettä
Suoritus 2 : Avustajan pakoyrityksen estäminen	30 pistettä
Suoritus 3 : Hyökkäys ohjaajaa ja koiraa kohti	50 pistettä
Suoritus 4 : Sivukuljetus tuomarin luo	5 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

IPO – 1

Jakautuu seuraaviin osiin:

Osa A	100 pistettä
Osa B	100 pistettä
Osa C	100 pistettä
Yhteensä:	300 pistettä

Osallistumisoikeus

Koiran on saavutettava vaadittu ikä viimeistään koepäivänä. Tästä ei saa tehdä mitään poikkeuksia. Ennen osallistumista IPO-kokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti kansallisten määräysten mukaan.

IPO 1 Osa A Jälkityöskentely

Ohjaajan tekemä jälki, vähintään 300 askelta, 3 suoraa, 2 kulmaa (noin 90°), 2 ohjaajalle kuuluvaa esinettä, ikä vähintään 20 minuuttia, jäljestämisaika 15 minuuttia.

Jäljestäminen:	79 pistettä
Esineet	21 pistettä (11 + 10)
Yhteensä	100 pistettä

Jos koira ei löydä kumpaakaan esinettä, voi arvosana olla korkeintaan tyydyttävä.

Yleisiä määräyksiä

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljet on tehtävä erilaisina. Esimerkiksi yksittäiset kulmat ja esineet eivät saa olla jokaisella jäljellä samalla etäisyydellä jäljen alusta tai toisistaan.

Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

Jälkien tekojärjestys arvotaan tuomarin valvonnassa.

Jälkialusta

Maastopohjaksi sopivat kaikki luonnolliset maapohjat, kuten niitty, pelto ja metsä.

Sellaisen maapohjan käyttöä, jossa jälki näkyy, on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Jälkipohja voi kaikissa koeluokissa vaihdella käytettävissä olevan maaston mukaan.

Jäljen tekeminen

Tuomarin tai jälkivastaavan tehtävänä on

- määrittää jäljen kulku
- antaa ohjeita jäljentekijälle
- jäljenteon valvominen

Jokainen jälkikaavio mukautetaan käytettävissä olevaan maastoon.

Jälkeä tehtäessä on huomioitava, että jäljentekijän on liikuttava normaalilla askelpituudella. Jäljentekijä ei saa missään kohtaa jälkeä pyrkiä helpottamaan jäljestystä liikkumalla epänormaalilla tavalla suorilla, kulmissa tai esineiden kohdalla.

Koiranohjaaja (= jäljentekijä) näyttää esineet tuomarille tai jälkivastaavalle ennen jäljen tekoa. Esineiden on oltava jäljentekijän omia ja hyvin hajustamia (vähintään 30 minuuttia) esineitä. Koiranohjaaja (= jäljentekijä) viiپیpy hetken jäljen lähtökohdassa ja

kävelee sitten normaalia askelpituutta käyttäen osoitettuun suuntaan. Hänen on käveltävä suorat normaalilla askelpituudella potkimatta maanpintaa rikki ja pysähtelemättä. Suorien pituuden on oltava vähintään 30 askelta.

Myös kulmat tehdään normaalilla askelpituudella ja siten, että koira pystyy jatkaamaan työskentelyä seuraavalle suoralle (ks. kaavio). Jäljentekijä ei saa potkia maanpintaa rikki tai pysähtyä kulmassa. Jälki ei saa katketa. Jälki on tehtävä koiralta näkymättömissä.

Esineiden sijoittelu

Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 100 askeleen päähän lähtökohdasta ensimmäiselle tai toiselle suoralle ja niin, että se on vähintään 20 askelta ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Toinen esine asetetaan jäljen loppuun. Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle pysähtymättä. Viimeisen esineen jätettyään jäljentekijä jatkaa suoraan eteenpäin vielä muutaman askeleen.

Jälkiesineet

Esineiden on oltava jäljentekijän (= ohjaaja) hyvin, vähintään 30 minuutin ajan hajustamia. Jäljellä käytettävien esineiden on oltava erilaisia. (Materiaali: esim. nahka, tekstiili, puu.) Esineiden tulee olla noin 10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksumia, eivätkä ne saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä. Jälki on tehtävä koiralta näkymättömissä.

IPO 2- ja 3-luokissa sekä FH-kokeissa esineet on numeroitava. Esineen numeron on vastattava jäljen numeroa

Tuomari, ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

Käskyt

a) Käsky: "etsi"

Ohjaaja saa antaa "etsi"-käskyn koiralle jäljen alussa ja ensimmäisen esineen sekä valeilmaisun jälkeen.

Jälkityöskentely ja arvostelu

b) Suoritus:

Koiranohjaaja valmistele koiransa jäljestämiseen. Koira voi jäljestää joko vapaana tai kytkettynä 10 m pitkään johdattimeen. 10 m pituinen johdatin voi kulkea koiran selän yli, koiran kylkeä pitkin tai etu- ja/tai takajalkojen välistä. Johdatin voidaan kytkä joko suoraan kaulaimeen, joka ei ole kuristavalla, tai jälkivaljaiden kiinnityslaitteeseen (sallittuja ovat rinta- ja tynnyrivaljaat, ilman lisähihnoja). Tuomarin kutsusta ohjaaja ilmoittautuu tuomarille jäljestysvalmiin koiran kanssa perusasennossa, ja ilmoittaa ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaisee ne. Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä ennen jäljelle lähtöä, jäljen etsimisen sekä koko jäljen ajon aikana.

Johdattimen täytyy olla 10 metriä pitkä. Tuomari voi tarkistaa ennen suoritusta johdattimen pituuden, kaulaimen ja valjaat. Rullataluttimen käyttö ei ole sallittua.

Lähetys

Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäljelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyspistettä (n. 2 m) on sallittu.

Lähetäminen tapahtuu koiran luota (myös jatkaminen esineen löytymisen jälkeen). Ohjaajalla saa johdattimessa olla tietty "pelivara".

Koiran tulee lähtökohdassa tutkia hajua intensiivisesti, rauhallisesti ja syvällä nenällä. Jäljen ottamisen on tapahduttava ilman ohjaajan apua (paitsi käsky "etsi"). Jäljelle lähetys ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähtiessä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Jälki tulee keskeyttää kolmannen lähetysalueella epäonnistuneen lähetysyrityksen jälkeen.

Koiran tulee aloituksen jälkeen jäljestää syvällä nenällä, tasaisella vauhdilla ja intensiivisesti. Ohjaajan tulee seurata koiraan 10 m etäisyydellä johdattimen päästä kiinni pitäen. Ohjaajan tulee pitää koiraan 10 m etäisyys myös koiran jäljestäessä vapaana. Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kuitenkaan otettaan irrottamatta, mutta ohjaajan ja koiran välinen etäisyys ei kuitenkaan saa lyhentyä oleellisesti. Johdattimen maassa laahaaminen ei ole virhe.

Jäljen ajaminen

Koiran on jäljestettävä intensiivisesti, koko ajan samalla tavoin ja mahdollisimman tasaisella nopeudella (maastomuutokset, vaikeusasteet huomioiden). Ohjaajan ei välttämättä tarvitse pysyä jäljen päällä. Nopea tai hidas jäljestäminen eivät ole mitään arvostelukriteereitä, jos työskentely on koko jäljestämisen ajan samanlaista ja varmaa.

Kulmat

Kulmissa täytyy työskentelyn olla varmaa. Ylitys jälkeä jättämättä ei ole virhe. Pyöriminen kulmissa on virhe. Kulmatyöskentelyn jälkeen koiran on jatkettava eteenpäin samalla nopeudella. Ohjaajan on kulman alueella pyrittävä mahdollisuuksien mukaan pitämään määritetty etäisyys koiraan.

Esineiden ilmaisu tai ottaminen

Koiran tulee heti esineen löydettyään ilman ohjaajan vaikutusta joko ottaa esine suuhunsa tai ilmaista se vakuuttavasti. Jos koira ottaa esineen suuhunsa, se voi jäädä seisomaan paikalleen, istua tai tuoda esineen ohjaajalle, joka on pysähtynyt paikalleen. Jos koira jatkaa eteenpäin tai menee maahan esine suussa, suoritus on virheellinen. Koira voi ilmaista esineen menemällä maahan, istumalla tai jäämällä seisomaan (myös vaihdellen).

Hieman vinossa ilmaiseminen esineen luona ei ole virhe, sivuttain ilmaiseminen esineen luona tai voimakas kääntyminen ohjaajaan päin ovat virheitä. Esineet, jotka koira ilmaisee tai ottaa vasta voimakkaiden apujen avulla, arvostellaan esineen ylityksenä. Voimakkaaksi avuksi katsotaan esim. tilanne, jossa koira ei reagoi esineeseen ja ohjaaja estää koiraan johdattimen avulla tai käskyillä jatkamasta jäljestämistä.

Kun koira on ilmaissut esineen tai ottanut sen suuhunsa, ohjaaja laskee jälkiliinan kädestään ja menee koiran luokse. Ohjaaja näyttää koiran löytämän esineen nostamalla sen korkealle ylös. Samanaikainen ilmaiseminen ja ottaminen on virhe.

Eteenpäin meneminen esineen kanssa tai sen ottaminen makuulta ovat virheitä. Jos koira tuo esineen, ei ohjaaja saa mennä vastaan.

Koiran luovuttaessa esineen tai kohotettaessa esine on ohjaajan seisottava koiran sivulla.

Koiran on pysyttävä rauhallisesti ilmaisu- tai ottamisasennossa jatkamislähetykseen asti. Ohjaaja lähettää koiran "etsi"-käskyllä jatkamaan jäljestämistä tästä asennosta pitäen johdattimesta kiinni kaulaimen tai valjaiden läheltä.

Jäljeltä poistuminen

Jos ohjaaja estää koira jättämästä jälkeä, kehottaa tuomari ohjaajaa seuraamaan koira. Ohjaajan on noudatettava tuomarin kehotusta. Suoritus keskeytetään viimeistään siinä vaiheessa, jos koira menee jäljeltä pois enemmän kuin johdattimen verran (tai vapaana jäljestävä koira yli 10 metriä) tai jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta mennä koiran perässä.

Koiran kiittäminen

Koiran satunnainen kiittäminen jäljestämisen aikana (ilman etsi -käskyä) on sallittua vain IPO VO-kokeessa ja IPO 1-luokassa. Koira ei kuitenkaan näissäkään luokissa saa kiittää kulmissa. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittua esineellä. Tämä koiran lyhyt kiittäminen on sallittu joko ennen esineen näyttämistä tai sen jälkeen.

Loppuilmoittautuminen

Suorituksen lopuksi ohjaaja näyttää löydetyt esineet tuomarille. Koiran kanssa leikkiminen tai sen syöttäminen viimeisen esineen jälkeen ennen loppuilmoittautumista ja tuomarin arvostelua on kielletty. Koiran on oltava perusasennossa loppuilmoittautumisen yhteydessä.

Arvostelu

Osan A arvostelu alkaa siitä, kun koira komennetaan etsimään jälkeä.

Koiralta odotetaan varmaa, intensiivistä ja tasaista vainutyöskentelyä sekä hyvää koulutustasoa.

Ohjaajan on työskenneltävä yhdessä koiran kanssa ja tuettava koira. Hänen on osattava tulkita koiraansa oikein ja keskittyttävä työskentelyyn antamatta ulkopuolisten häiriöiden vaikuttaa itseensä.

Tuomari ei saa arvostella pelkästään koira ja ohjaajaa, vaan hänen on huomioitava myös jälkipohjan olosuhteet, vallitseva sää, mahdolliset harhajäljet ja aikatekijät. Tuomarin arvostelun tulee perustua kaikkien tekijöiden muodostamaan kokonaisuuteen.

- Jälkityöskentely (esim. nopeus suorilla, ennen kulmaa ja kulman jälkeen, ennen esinettä ja esineen jälkeen)
- Koiran koulutustaso (esim. kiihkeys lähetyksessä, paineistunut olemus, väistämiskäyttäytyminen)
- Ohjaajan kielletyt avut
- Vaikeudet jäljestyksessä seuraavista tekijöistä johtuen:
  - Jälkipohja (kasvusto, hiekka, pohjavaihtelut, usva)
  - Tuuliolosuhteet
  - Riista
  - Sää (kuumuus, kylmyys, sade, lumi)

- Säänvaihtelut

Arvostelussa on huomioitava kaikki nämä tekijät.

Kun ohjaaja on ilmoittautunut jälkityöskentelyyn työskentelyvalmiin koiran kanssa, on tuomarin valittava sellainen sijainti, että hän pystyy näkemään jäljestyksen ja siihen vaikuttavat tekijät sekä kuulemaan ja näkemään ohjaajan käskyt ja muut avut.

Tuomarin on pysyttävä sellaisella etäisyydellä työskentelevästä koirasta, että hän ei häiritse koiran työskentelyä eikä ohjaajan liikkumista. Tuomarin on pystyttävä näkemään koko jälki.

Tuomarin on arvosteltava koiran työskentelyn innokkuus, varmuus tai epävarmuus, tai huolimattomuus.

Jäljestämisenopeus ei vaikuta arvosteluun, kunhan koiran jälkityöskentely on intensiivistä, tasaista ja vakuuttavaa, ja koira näin osoittaa positiivista jäljestämiskäyttäytymistä.

Tarkastaminen ei ole virhe, jos koira pysyy jäljellä. Päämäärätön liikkuminen, korkea nenä, tarpeiden teko, pyöriminen kulmissa, jatkuvat kehotukset, koiran avustaminen liinan avulla tai suullisesti jäljestämisen aikana tai esineiden kohdalla, esineiden virheellinen suuhun ottaminen tai virheellinen ilmaisu ja valeilmaisuus laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan (vähennys korkeintaan 4 pistettä).

Runsas päämäärätön liikkuminen, puutteellinen intensiivisyys, poukkoileva jäljestys, tarpeiden teko, hiirien pyydystys, ym. johtavat korkeintaan 8 pisteenvähennykseen.

Jälki keskeytetään, jos koira poistuu jäljeltä yli johdattimen pituuden. Jos ohjaaja estää koira poistumasta jäljeltä, tuomari kehottaa ohjaajaa seuraamaan koira. Jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehoitusta, tuomari keskeyttää jäljestämisen.

Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun maksimian ajan kuluessa (luokat 1 ja 2: 15 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä, luokka 3: 20 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä), tuomari keskeyttää jäljestämisen. Koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.

Jos koira jäljen esinetyöskentelyssä käyttää kumpaakin ilmaisutapaa, eli ottaa esineen suuhun ja ilmaisee sen, suoritus on virheellinen. Vain ne esineet hyväksytään, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla.

Esineen virheellisestä ilmaisusta tai ottamisesta ja valeilmaisusta vähennetään 4 pistettä, jos ohjaaja suorittaa uudelleen lähetyksen koira luota. Jos ohjaaja antaa koiralle "etsi"-käskyn johdattimen mitan päästä menemättä koiran luo, on vähennys 2 pistettä.

Esineistä, joita koira ei ilmaise tai ota suuhunsa ei anneta pisteitä. Jos koira ei löydä kumpaakaan esinettä, osan A arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Tässä yhteydessä on huomioitava, että tällöin ei voida lainkaan arvostella "uudelleen lähetystä esineeltä".

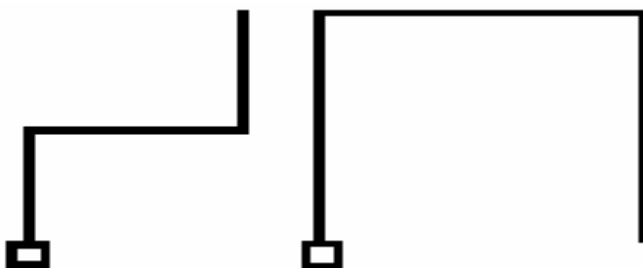
Jos jäljestämisen aikana ilmestyy riistaa ja koira alkaa saalistaa, voi ohjaaja käskyllä "maahan" yrittää ottaa koiran hallintaan. Tuomarin merkistä on jatkettava jäljestämistä. Jos tämä ei onnistu, koiran koe loppuu tähän (arvostelu: hylkäys tottelemattomuuden vuoksi).

Keskeytys/hylkäys

Käytös	Seuraus
Kolme epäonnistunutta lähetyksertaa lähetyksalueella. „	Keskeytys
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaikki luokat: Koira poistuu jäljeltä yli johdattimen mitan tai ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta seurata koiran perässä ➤ Koira ei pääse jäljen loppuun maksimiamajan kuluessa <p>Luokka 1 = 15 min lähtöpaikalta lähtemisestä</p>	<p>Keskeytys, koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.</p> <p>ARVOSTELU KESKEYTYKSEEN ASTI!!!</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Koira ottaa esineen suuhunsa eikä suostu irrottamaan siitä. ➤ Koira alkaa saalistaa riistaa eikä sitä saada lähetettyä uudelleen 	HYLKÄYS tottelemattomuuden vuoksi.

Jälkikaaviot

Oheiset esimerkkikaaviot voidaan toteuttaa myös peillikuvina.

IPO-1 ja IPO-2

IPO-1 Osa B Tottelevaisuus

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	20 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä	

Yleiset määräykset

IPO 1-luokassa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira kytkettynä ja perusasennossa. Sen jälkeen koiran talutin irrotetaan.

Tottelevaisuusosassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että kokeessa ei esitetä koiria, jotka vaikuttavat itseluottamuksensa menettäneiltä ja joiden työskentelystä puuttuu iloisuus.

Kaikissa liikesuorituksissa koiralta edellytetään iloista työskentelyä sekä tarkkaavaisuutta ohjaajaan päin. Työskentelyn iloisuuden lisäksi on arvostelussa luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös liikkeiden korrektiin suoritukseen.

Jos koiranohjaaja unohtaa jonkun liikesuorituksen kokonaan, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa suorittamaan liike. Tästä ei seuraa pistevähennystä. Jos liikesuorituksesta jää suorittamatta joku liikkeen osa, tämä vaikuttaa arvosanaan.

Tuomarin on viimeistään tottelevaisuusosan alkaessa tarkastettava, että kaikki koeohjeen edellyttämät välineet ovat asianmukaisia. Välineiden on oltava koeohjeen mukaisia.

Vapaana seuraamisen ja paikallaolon aikana ammuttavat laukaukset ammutaan kaliiperiltaan 6 mm pistoolilla.

Tuomari antaa jokaiseen liikesuoritukseen aloitusluvan. Suorituksen muut osat, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. ohjaaja tekee ilman tuomarin ohjeita.

Käskysanat on sidottu koeohjeeseen. Käskyt tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samasta toiminnosta. Jos koira ei suorita liikettä tai liikkeen osaa kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike keskeytetään eikä sitä arvostella. Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Liikkeiden aloitus

Tuomari antaa luvan liikkeiden aloitukseen.

Perusasento

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu missään liikkeessä.

Perusasennossa, joka eteenpäin liikuttaessa on sallittu vain kerran, koira istuu tiiviisti, suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittu vain jokaisen liikkeen jälkeen ja vain perusasennossa. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia).

Perusasennosta lähdetään nk. valmistelemaan osaan. Ohjaajan tulee liikkua vähintään 10 ja enintään 15 askelta ennen käskyn antamista liikkeen suoritusta varten. Suoritusosien eteen istuminen ja sivulle siirtyminen välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek). Koiran luo palatessaan ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa. Perusasentoon ja valmistelemaan osaan liittyvät virheet on huomioitava liikkeiden arvostelussa.

Koiran täytyy myös suorituspaikasta seuraavaan siirryttäessä seurata ohjaajaa vapaana. Ohjaajan on pidettävä koira mukanaan myös noutoesinettä hakiessaan. Koiran kiihottaminen ja koiran kanssa leikkiminen on kielletty.

Ohjaajan tulee suorittaa täyskäännökset vasemmalle. Koira voi täyskäännöksessä joko kiertää ohjaajan takaa tai kääntyä ohjaajan edessä, täyskäännös on suoritettava samalla tavalla joka kerta.

Eteen istumisen jälkeen koira voi siirtyä perusasentoon joko ohjaajan takaa kiertäen tai ohjaajan edessä kääntymällä.

Vapaahyppytelineen korkeus on 100 cm ja leveys 150 cm. Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luistamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Noutoliikkeissä on käytettävä puisia noutoesineitä. Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjien noutoesineitä. Noutoesinettä ei missään noutoliikkeessä saa antaa koiran suuhun ennen liikkeen alkua.

Liikeosat

Kaksiosaiset liikkeet, kuten liikkeestä istuminen, liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo, kävelystä seisomaan jääminen, ja juoksusta seisomaan jääminen, voidaan osavastelua varten jakaa seuraavasti:

a) Perusasento, valmisteleva osa, suoritus = 5 pistettä

b) Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti = 5 pistettä
 Koira on jokaisen liikkeen yhteydessä tarkkailtava huolellisesti alkaen perusasennosta ja päättyen liikkeen lopetukseen.

Lisäkäskyt

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä). Jos koira suorittaa liikeosan kolmannella käskyllä, kyseinen liike arvostellaan max. korkein puutteellinen.

Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Arvostelu:	1. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana tyydyttävä	
	2. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana puutteellinen	
Esim:	5 pisteen liikkeit:		
	1. lisäkäsky: tyydyttävä kun kokonaispisteet 5:=	-	1,5
pistettä.			
	2. lisäkäsky: puutteellinen kun kokonaispisteet 5:=	-	2,5
pistettä			

Suoritusosien eteen istuminen ja liikkeen lopetus (sivulle siirtyminen) välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek).

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirako on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

1. Vapaana seuraaminen

20 pistettä

a) Käsky "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettäessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus: Ohjaaja kulkee kytkettynä seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Tuomarin annettua luvan, ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa aloituspaikkaan perusasentoon. Liikkeen suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen)(suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkeessään pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliiberi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Tuomarin merkistä ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon.

Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) Arvostelu: Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäsyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suu-

ruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo 10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"

c) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla.

10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen.

Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Noutaminen tasamaalta 10 pistettä

a) Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Ohjaaja ei saa muuttaa perusasentoaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

5. Hyppynouto (100 cm)**15 pistettä**

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsi-varsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppeä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton	=	10 pistettä
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta	=	0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos

koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

6. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton	=	10 pistettä
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta	=	0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelaajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäavut esim. käskyjen "eteen" ja "maahan" yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittävälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käsky antamiseen. Jos koiraa ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäsky maahanmenoon - 1,5 pistettä

Toinen lisäkäsky maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

8. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) Käskyt: "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koalueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1 – 6. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

IPO-1 Osa C Suojelutyöskentely

Liikesuoritus 1 :	Avustajan etsintä risteillen	5 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Vartiointi ja haukkuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Avustajan pakoyrityksen estäminen	20 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa	35 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Liikkuvan avustajan hyökkäys koira kohti	30 pistettä
Yhteensä	100 pistettä	

Yleisiä määräyksiä

Koealueella pitkillä sivuilla on 6 piiloa, 3 kummallakin sivulla, porrastetusti asetettuina (ks. kaavio). Tarvittavien merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä.

Kilpailuavustaja/avustajan vaatetus

Avustajalla on oltava suojapuku, suojahiha ja pehmeä patukka. Suojahihassa on oltava puremispehmuste ja päällysteenä luonnonvärinen juuttikangas.

Koska avustajan täytyy pitää koira koko ajan näkyvissään, hänen ei vartiointivaiheessa ole pakko seisoa aivan liikkumattomana. Avustaja ei saa kuitenkaan olla uhkavassa asennossa eikä tehdä puolustautumisliikkeitä. Hänen tulee pitää suojahiha varatalonsa edessä. Ohjaaja saa päättää, miten hän ottaa patukan pois avustajalta.

Kokeissa voidaan kaikissa koeluokissa käyttää vain yhtä avustajaa, mutta jos koeluo-
kassa on koiria 7 tai enemmän, on käytettävä kahta avustajaa. **Suomessa paikallis-
kokeissa voidaan käyttää yhtä avustajaa.** Kaikille saman koeluokan koirille on käytet-
tävä samaa avustajaa/samoja avustajia.

Avustaja voidaan vaihtaa yhden kerran, jos avustaja itse toimii kokeessa koiranohja-
jana.

Tuomarille ilmoittautuminen

- Ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira kytkettynä perusasennossa.
- Sen jälkeen ohjaaja siirtyy perusasentoon liikkeen "avustajan etsintä risteillen" aloi-
tuskohtaan, missä koiran talutin irrotetaan.
- Tuomarin merkistä koira lähetetään perusasennosta suorittamaan risteilyä.

Huomautus:

Jos ohjaaja ei pysty suorittamaan ilmoittautumista asianmukaisesti, ts. koira ei ole oh-
jaajan hallinnassa vaan karkaa esim. viimeiselle piilolle tai pois kentältä, ohjaajalla on
oikeus yrittää saada koira takaisin luokseen kolmella käskyllä.

Jos koira ei tottele kolmattakaan käskyä, osa C päättyy koiran osalta arvostelulla
"hylkäys tottelemattomuuden vuoksi".

Koirat, jotka eivät ole ohjaajansa hallinnassa, jotka puolustautumisliikesuoritusten jäl-
keen eivät irrota otettaan tai irrottavat vasta ohjaajan voimakkaasta vaikutuksesta,
tai jotka purevat muualle kuin suojahihaan, on hylättävä kokeesta. Näille koirille ei
suoriteta "VIK"-arviointia.

Merkinnät

Koeohjeessa määritettyjen merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä. Määritetyt merkinnät ovat seuraavat:

- Ohjaajan paikka piilolta kutsuttaessa.
- Avustajan pakoyrityksen aloituspaikka ja paon lopetuskohta.
- Koiran makuupaikka paossa
- Merkintä koiranohjaajaa varten liikettä "liikkuvan avustajan hyökkäys koiraan kohti".

Sellaisten koirien osalta, jotka eivät suostu suorittamaan jotain puolustautumisliikesuoritusta tai antavat avustajan torjua itsensä, osa C keskeytetään. Koirat eivät saa arvostelua. "VIK"-arviointi suoritetaan.

Käskyn "irti" käyttö on sallittu yhden kerran kaikissa puolustautumisliikkeissä. Irrotus arvostellaan seuraavan taulukon mukaan.

Hidasteleva irrotus	Nopea irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Nopea irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Ei irrota toisenkaan lisäkäskyn tai ohjaajan muiden toimenpiteiden jälkeen
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Hylkäys

1. Avustajan etsintä risteillen**5 pistettä**

a) Käskyt: "kierrä", "tänne" ("tänne"-käskyyn voidaan liittää koiran nimi).

b) Suoritus: Avustaja on koiralta näkymättömissä viimeisessä piilossa. Ohjaaja siirtyy kytkettynä seuraavan koiransa kanssa neljännen ja viidennen piilon väliin siten, että koira voidaan lähettää kahdelle risteilylle, ja irrottaa koiran taluttimen. Osa C alkaa tuomarin merkistä. Koiran tulee lyhyellä "kierrä"-käskyllä ja oikealla tai vasemalla kädellä annetulla suuntaohjauksella irtautua nopeasti ohjaajan luota ja määrätietoisesti kiertää viides piilo tiiviisti ja tarkkaavaisesti. Käsky ja suuntaohjaus voidaan toistaa.

Kun koira on suorittanut risteilyn viidennelle piilolle, ohjaaja kutsuu koiran luokseen lyhyellä "tänne"-käskyllä ja lähettää koiran sen ollessa liikkeellä kohti ohjaajaa uuteen risteilyyn uudella "kierrä"-käskyllä piiloon, jossa avustaja on. Ohjaajan tulee liikkua normaalilla kävelynopeudella ajatellulla keskilinjalla, eikä hän saa risteilyn aikana poistua tältä linjalta. Koiran on koko ajan oltava ohjaajan edellä. Kun koira tulee piilolle, jossa avustaja on, ohjaajan tulee pysähtyä paikalleen. Tämän jälkeen hän ei saa enää toistaa käskyä ja suuntaohjausta.

c) Arvostelu: Puutteet ohjattavuudessa, koiran vauhdissa ja määrätietoisuudessa sekä piilojen tiiviissä ja tarkkaavaisessa kierrossa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Virheitä ovat esim. seuraavat:

- koira ei ole rauhallinen ja tarkkaavainen perusasennossa ennen liikettä
- lisäkäskyt ja -käsiohjaukset
- poikkeaminen ajatellulta keskilinjalta
- liikkuminen epänormaalilla kävelynopeudella
- väljä ristely
- koira risteilee oma-aloitteisesti reagoimatta ohjaajan käskyihin
- koira ei kierrä piiloja tai ei kierrä piiloja tarkkaavaisesti
- koiran ohjattavuudessa ja hallinnassa on puutteita.

Jos koira ei kolmannellakaan yrityksellä löydä avustajaa viimeisestä piilosta, suoje-
luosa päättyy koiran osalta. Suojeluosa päättyy myös, jos koira tulee liikkeen aikana
ohjaajan käskystä perusasentoon (keskeytys ilman pisteitä osasta C; muista osista
saavutetut pisteet jäävät voimaan). "VIK"-arvostelua ei anneta.

2. Vartiointi ja haukkuminen

10 pistettä

a) Käskyt: "tänne", "sivulle" tai "seuraa"

Käskyt "tänne" ja "sivulle" tai "seuraa" on annettava samanaikaisesti yhtenä
käskynä

b) Suoritus: Koiran tulee vartioida avustajaa aktiivisesti ja tarkkaavaisesti ja hauk-
kia keskeytyksettä. Koira ei saa hyppiä avustajaa päin eikä purra häntä. Noin 20 se-
kuntia jatkuneen haukkumisen jälkeen ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vähintään 5
askeleen päähän piilosta. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.
Vaihtoehtoisesti ohjaaja voi seurauttaa koiransa "seuraa"-käskyllä vapaana pois piilol-
ta merkittyyn kutsumiskohtaan .

Tuomarin merkistä ohjaaja kääntää avustajan pois piilosta. Avustaja siirtyy merkittyyn
paon aloituskohtaan. Koiran on istuttava rauhallisena ja tarkkaavaisena perusasen-
nossa.

c) Arvostelu: Puutteet haukkumisen jatkuvuudessa ja tehossa sekä vartioinnin
painostavuudessa käskyyn asti, reagointi tuomariin tai ohjaajan saapumiseen alen-
tavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jatkuva haukkumisesta annetaan 5
pistettä. Jos koira haukkuu heikosti, vähennetään 2 pistettä. Jos koira ei hauku lain-
kaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, vähennetään 5 pistettä. Jos koira häi-
ritsee avustajaa, esim. tönii, hyppii päin, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koi-
ra puree avustajaa voimakkaasti, vähennetään jopa 9 pistettä.

Jos koira puree avustajaa piilossa eikä irrota itsenäisesti, ohjaaja määrätään tule-
maan piilolle 5 askeleen merkinnän kohdalle. Ohjaaja saa kutsua koiraa yhden ker-
ran "tänne"- ja "sivulle"-käskyillä, jotka on annettava yhtenä käskynä (ei "irti"-käskyä).
Jos koira ei tottele, koirakko hylätään. Jos koira tottelee käskyä, liike arvostellaan ar-
vosanalla "alapuutteellinen" (-9 pistettä).

Jos koira puree avustajaa tarkoituksella muualta, kuin hihasta, koiran suoritus hylä-
tään (ei koske tönimistä).

Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa poistumaan keskilinjalta, koira voidaan lähettää uudelleen avustajan luo.

Jos koira nyt jää avustajan luo, voidaan osaa C jatkaa, mutta liikesuoritus vartiointi ja haukkuminen arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-9 pistettä). Jos koira ei palaa avustajan luo tai jättää avustajan uudelleen, osa C keskeytetään. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa piilolle, tai siirtyy ohjaajan luo ennen käskyä, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi.

Haukkumisen arvostelu

Jatkuvasta haukkumisesta annetaan 5 pistettä. Jos koira haukkuu heikosti (painostamaton, ei energinen) tai haukkuminen ei ole jatkuvaa, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koira ei hauku lainkaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, haukkumisesta vähennetään 5 pistettä.

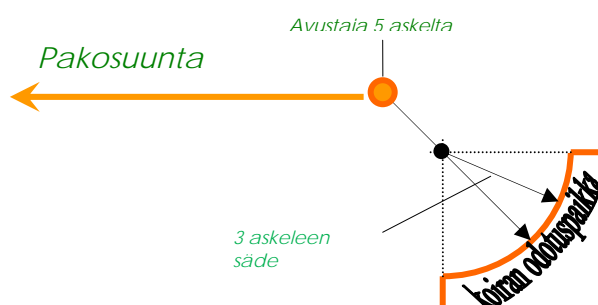
3. Avustajan pakoyrityksen estäminen

20 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "kiinni", "irti"

b) Suoritus: Tuomarin merkistä koiranohjaaja kääntää avustajan ulos piilosta. Avustaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa. Ennen "maahan"-käskyä koiran on istuttava suorassa perusasennossa rauhallisena ja tarkkaavaisena. "Maahan"-käskyllä koiran on mentävä suoraan ja nopeasti maahan ja jäätävä paikalleen rauhallisesti ja varmasti avustajaa tarkkaavaisesti katsellen.

Avustajan ja koiran välinen etäisyys on 5 askelta. Ohjaaja jättää vartioivan koiran paikalleen ja siirtyy piilolle. Ohjaajalla on katsekontakti koiraansa, avustajaan ja tuomariin.

Tuomarin merkistä avustaja aloittaa pakoyrityksen. Koiran tulee ohjaajan samanaikaisesti antamalla "kiinni"-käskyllä lähteä estämään pakoyritys. Koiran tulee estää pakoyritys viivyttelämättä ja suurta dominanssia osoittaen käymällä avustajaan kiinni energisesti ja voimakkaasti. Koira saa käydä kiinni ainoastaan avustajan suojahihaan. Avustaja pysähtyy tuomarin merkistä. Kun avustaja pysähtyy, koiran tulee irrottaa

otteensa ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä.

Jos koira ei irrota kolmannellakaan käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: suuri dominanssi, nopea, energinen reagointi ja avustajan perään lähtö, voimakas kiinnikäynti ja paon tehokas estäminen, rauhallinen puruote irrotukseen asti, tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira jää paikalleen makaamaan, tai ei pysäytä pakoyritystä noin 20 askeleen kuluessa käymällä ja pysymällä kiinni, osa C keskeytetään.

Jos koira suorittaa liikkeen ilman ohjaajan käskyä, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella. Jos koira jättää avustajan tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

4. Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa

35 pistettä

a) Käskyt: "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Kun vartiointivaihetta on kestänyt noin 5 sekuntia, avustaja suorittaa tuomarin merkistä hyökkäyksen koiraan kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta puolustautua tehokkaasti käymällä avustajaan energisesti ja voimakkaasti kiinni. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Avustaja kuormittaa koiraan patukalla uhkaamisen ja paineistamisen kautta. Kuormituksen aikana on erityisesti tarkkailtava koiran aktiivisuutta ja vakautta. Koiralle suoritetaan kaksi patukkakuormitustestiä. Koira saa tuolloin käydä kiinni vain suojahihaan. Patukkakuormitustestit saavat kohdistua vain lapoihin ja säkäalueelle. Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ei ota patukkaa pois avustajalta.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä. Jos koira ei kestä avustajan kuormitusta, vaan irtoaa suojahihasta ja väistää avustajaa, osa C keskeytetään.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella.

Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

5. Liikkuvan avustajan hyökkäys koiraan kohti

30 pistettä

a) Käskyt: "istu", "kiinni", "irti", "sivulle", "seuraa"

b) Suoritus: Ohjaaja ja koira kulkevat merkitylle paikalle keskilinjalle 1-piilon tasalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa. Ensimmäisen piilon tasalla ohjaaja pysähtyy ja kääntyy ympäri. Koira tulee "istu"-käskyllä istua perusasentoon. Koiran tulee istua paikallaan suorassa asennossa ja rauhallisena, avustajaa tarkkaavaisesti katsoen. Ohjaaja voi pitää koiran kaulaimesta kiinni, mutta hän ei saa innostaa koiraan. Tuomarin merkistä patukalla varustautunut avustaja tulee esiin piilosta ja juoksee keskilinjalle.

Keskilinjalla avustaja kääntyy ohjaajaa päin ja jatkaa juoksuaan keskeyttämättä kohti ohjaajaa ja koiraan suoraan edestä päin uhkaushuutoja huutaen ja voimakkaita uhkausliikkeitä tehden. Kun avustaja on päässyt noin 40-30 askeleen päähän ohjaajasta ja koirasta, ohjaaja vapauttaa koiran tuomarin merkistä antaen sille käskyn "kiinni". Koiran tulee pysäyttää hyökkäys viivyttämättä yhdellä "kiinni"-käskyllä, tehokkaasti ja suurta dominanssia osoittaen.

Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Ohjaaja ei saa liikkua paikaltaan.

Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskeyä. Jos koira ei irrota näillä käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskeyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ottaa patukan pois avustajalta.

Tämän jälkeen seuraa avustajan sivukuljetus tuomarin luo noin 20 askeleen päähän. Ohjaaja saa antaa koiralle käskyn "seuraa". Koiran tulee kulkea avustajan ja ohjaajan välissä. Koiran tulee kuljetuksen aikana tarkkailla avustajaa valppaasti. Se ei kuitenkaan saa häiritä avustajaa, hypätä häntä päin tai purra häntä. Ryhmä pysähtyy tuomarin eteen, ohjaaja antaa patukan tuomarille ja ilmoittaa suoritusosan C päättyneeksi.

Suoritettuaan loppuilmoittautumisen, ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vapaana seuraavan koiransa kanssa noin 5 askeleen päähän pois avustajan luota ja pysähtyy perusasentoon. Ohjaa kytkee koiran ja siirtyy sen kanssa arvostelupaikalle, jolloin avustaja poistuu tuomarin merkistä koealueelta.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: Energinen puolustautuminen ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, suoritusosa C keskeytetään.

IPO – 2

Jakautuu seuraaviin osiin:

Osa A	100 pistettä
Osa B	100 pistettä
Osa C	100 pistettä
Yhteensä:	300 pistettä

IPO 2 Osa A Jälkityöskentely

Vieraan henkilön tekemä jälki, vähintään 400 askelta, 3 suoraa, 2 kulmaa (noin 90°), 2 esinettä, ikä vähintään 30 minuuttia, jäljestämisaika 15 minuuttia.

Jäljestäminen:	79 pistettä
Esineet	21 pistettä (11 + 10)
Yhteensä	100 pistettä

Jos koira ei löydä kumpaakaan esinettä, voi arvosana olla korkeintaan tyydyttävä.

Yleisiä määräyksiä

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljet on tehtävä erilaisina. Esimerkiksi yksittäiset kulmat ja esineet eivät saa olla jokaisella jäljellä samalla etäisyydellä jäljen alusta tai toisistaan. Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

Osallistujien suoritusjärjestys arvotaan jälkien teon jälkeen tuomarin valvonnassa.

Jälkialusta

Maastopohjaksi sopivat kaikki luonnolliset maapohjat, kuten niitty, pelto ja metsä.

Sellaisen maapohjan käyttöä, jossa jälki näkyy, on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Jälkipohja voi kaikissa koeluokissa vaihdella käytettävissä olevan maaston mukaan.

Jäljen tekeminen

Tuomarin tai jälkivastaavan, jonka myös on oltava tuomari, tehtävänä on

- määrittää jäljen kulku
- antaa ohjeita jäljentekijälle
- jäljenteon valvominen

Jokainen jälkikaavio mukautetaan käytettävissä olevaan maastoon.

Jälkeä tehtäessä on huomioitava, että jäljentekijän on liikuttava normaalilla askelpituudella. Jäljentekijä ei saa missään kohtaa jälkeä pyrkiä helpottamaan jäljestystä liikkumalla epänormaalilla tavalla suorilla, kulmissa tai esineiden kohdalla.

Jäljentekijöillä (luokasta 2 alkaen) on oltava kokemusta jälkien tekemisestä.

Jäljentekijä näyttää esineet tuomarille tai jälkivastaavalle ennen jäljen tekoa. Jäljentekijä viipyy hetken jäljen lähtökohdassa ja kävelee sitten normaalia askelpituutta

käyttäen osoitettuun suuntaan. Myös kulmat tehdään normaalilla askelpituudella. Jäljentekijä ei saa potkia maanpintaa rikki tai pysähtyä kulmassa.

Jäljentekijän on käveltävä suorat normaalilla askelpituudella potkimatta maanpintaa rikki ja pysähtelemättä. Suorien pituuden on oltava vähintään 30 askelta.

Myös kulmat (noin 90°) tehdään normaalilla askelpituudella ja siten, että koira pystyy jatkamaan työskentelyä seuraavalle suoralle. Jälki ei saa katketa (ks. kaavio).

Jälki on tehtävä koiralta ja ohjaajalta näkymättömissä.

Esineiden sijoittelu

Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 100 askeleen päähän lähtökohdasta ensimmäiselle tai toiselle suoralle ja niin, että se on vähintään 20 askelta ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Toinen esine asetetaan jäljen loppuun. Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle pysähtymättä. Viimeisen esineen jätettyään jäljentekijä jatkaa suoraan eteenpäin vielä muutaman askeleen.

Jälkiesineet

Esineiden on oltava jäljentekijän hyvin, vähintään 30 minuutin ajan hajustamia. Jäljellä käytettävien esineiden on oltava erilaisia. (Materiaali: esim. nahka, tekstiili, puu.) Esineiden tulee olla noin 10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksuja, eivätkä ne saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä.

IPO 2- ja 3-luokissa sekä FH-kokeissa Esineet on numeroitava. Esineen numeron on vastattava jäljen numeroa.

Tuomari, ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

Käskyt

a) Käsky: "Etsi"

Ohjaaja saa antaa "etsi"-käskyn koiralle jäljen alussa ja ensimmäisen esineen sekä valeilmaisun jälkeen.

Jälkityöskentely ja arvostelu

b) Suoritus

Koiranohjaaja valmistele koiransa jäljestämiseen. Koira voi jäljestää joko vapaana tai kytkettynä 10 m pitkään johdattimeen. 10 m pituinen johdatin voi kulkea koiran selän yli, koiran kylkeä pitkin tai etu- ja/tai takajalkojen välistä. Johdatin voidaan kytkeä joko suoraan kaulaimeen, joka ei ole kuristavalla, tai jälkivaljaiden kiinnityslaitteeseen (sallittuja ovat rinta- ja tynnyrivaljaat, ilman lisähihnoja). Tuomarin kutsusta ohjaaja ilmoittautuu tuomarille jäljestysvalmiin koiran kanssa perusasennossa, ja ilmoittaa ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaisee ne. Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä ennen jäljelle lähtöä, jäljen etsimisen sekä koko jäljen ajon aikana.

Johdattimen täytyy olla 10 metriä pitkä. Tuomari voi tarkistaa ennen suoritusta johdattimen pituuden, kaulaimen ja valjaat. Rullataluttimen käyttö ei ole sallittua.

Lähetys

Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäljelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyspistettä (n. 2 m) on sallittua.

Lähtettäminen tapahtuu koiran luota (myös jatkaminen esineen löytymisen jälkeen). Ohjaajalla saa johdattimessa olla tietty "pelivara".

Koiran tulee lähtökohdassa tutkia hajua intensiivisesti, rauhallisesti ja syvällä nenällä. Jäljen ottamisen on tapahduttava ilman ohjaajan apua (paitsi käsky "etsi"). Jäljelle lähetys ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähtiessä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Jälki tulee keskeyttää kolmannen lähetysalueella epäonnistuneen lähetysyrityksen jälkeen.

Koiran tulee aloituksen jälkeen jäljestää syvällä nenällä, tasaisella vauhdilla ja intensiivisesti. Ohjaajan tulee seurata koiraan 10 m etäisyydellä johdattimen päästä kiinni pitäen. Ohjaajan tulee pitää koiraan 10 m etäisyys myös koiran jäljestäessä vapaana. Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kuitenkaan otettaan irrottamatta, mutta ohjaajan ja koiran välinen etäisyys ei kuitenkaan saa lyhentyä oleellisesti. Johdattimen maassa laahaaminen ei ole virhe.

Jäljen ajaminen

Koiran on jäljestettävä intensiivisesti, koko ajan samalla tavoin ja mahdollisimman tasaisella nopeudella (maastomuutokset, vaikeusasteet huomioiden). Ohjaajan ei välttämättä tarvitse pysyä jäljen päällä. Nopea tai hidas jäljestäminen eivät ole mitään arvostelukriteereitä, jos työskentely on koko jäljestämisen ajan samanlaista ja varmaa.

Kulmat

Kulmissa täytyy työskentelyn olla varmaa. Ylitys jälkeä jättämättä ei ole virhe. Pyöriminen kulmissa on virhe. Kulmatyöskentelyn jälkeen koiran on jatkettava eteenpäin samalla nopeudella. Ohjaajan on kulman alueella pyrittävä mahdollisuuksien mukaan pitämään määritetty etäisyys koiraan.

Esineiden ilmaisu tai ottaminen

Koiran tulee heti esineen löydettyään ilman ohjaajan vaikutusta joko ottaa esine suuhunsa tai ilmaista se vakuuttavasti. Jos koira ottaa esineen suuhunsa, se voi jäädä seisomaan paikalleen, istua tai tuoda esineen ohjaajalle, joka on pysähtynyt paikalleen. Jos koira jatkaa eteenpäin tai menee maahan esine suussa, suoritus on virheelinen. Koira voi ilmaista esineen menemällä maahan, istumalla tai jäämällä seisomaan (myös vaihdellen).

Hieman vinossa ilmaiseminen esineen luona ei ole virhe, sivuttain ilmaiseminen esineen luona tai voimakas kääntyminen ohjaajaan päin ovat virheitä. Esineet, jotka koira ilmaisee tai ottaa vasta voimakkaiden apujen avulla, arvostellaan esineen ylityksenä. Voimakkaaksi avuksi katsotaan esim. tilanne, jossa koira ei reagoi esineeseen ja ohjaaja estää koiraan johdattimen avulla tai käskyillä jatkamasta jäljestämistä.

Kun koira on ilmaissut esineen tai ottanut sen suuhunsa, ohjaaja laskee jälkiliinan kädestään ja menee koiran luokse. Ohjaaja näyttää koiran löytämän esineen nostamalla sen korkealle ylös. Samanaikainen ilmaiseminen ja ottaminen on virhe.

Eteenpäin meneminen esineen kanssa tai sen ottaminen makuulta ovat virheitä. Jos koira tuo esineen, ei ohjaaja saa mennä vastaan.

Koiran luovuttaessa esineen tai kohotettaessa esine on ohjaajan seisottava koiran sivulla.

Koiran on pysyttävä rauhallisesti ilmaisu- tai ottamisasennossa jatkamislähetykseen asti. Ohjaaja lähettää koiran jatkamaan jäljestämistä tästä asennosta lyhyellä johdattimella.

Jäljeltä poistuminen

Jos ohjaaja estää koira jättämästä jälkeä, kehottaa tuomari ohjaajaa seuraamaan koira. Ohjaajan on noudatettava tuomarin kehotusta. Suoritus keskeytetään viimeistään siinä vaiheessa, jos koira menee jäljeltä pois enemmän kuin johdattimen verran (tai vapaana jäljestävä koira yli 10 metriä) tai jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta mennä koiran perässä.

Koiran kiittäminen

Koiran satunnainen kiittäminen jäljestämisen aikana (ilman etsi -käskyä) on sallittua vain IPO VO-kokeessa ja IPO 1-luokassa. Koira ei kuitenkaan näissäkään luokissa saa kiittää kulmissa. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittua esineellä. Tämä koiran lyhyt kiittäminen on sallittu joko ennen esineen näyttämistä tai sen jälkeen.

Loppuilmoittautuminen

Suorituksen lopuksi ohjaaja näyttää löydetyt esineet tuomarille. Koiran kanssa leikkiminen tai sen syöttäminen viimeisen esineen jälkeen ennen loppuilmoittautumista ja tuomarin arvostelua on kielletty. Koiran on oltava perusasennossa loppuilmoittautumisen yhteydessä.

Arvostelu

Osan A arvostelu alkaa siitä, kun koira komennetaan etsimään jälkeä.

Koiralta odotetaan varmaa, intensiivistä ja tasaista vainutyöskentelyä sekä hyvää koulutustasoa.

Ohjaajan on työskenneltävä yhdessä koiran kanssa ja tuettava koira. Hänen on osattava tulkita koiraansa oikein ja keskittyttävä työskentelyyn antamatta ulkopuolisten häiriöiden vaikuttaa itseensä.

Tuomari ei saa arvostella pelkästään koira ja ohjaajaa, vaan hänen on huomioitava myös jälkipohjan olosuhteet, vallitseva sää, mahdolliset harhajäljet ja aikatekijät. Tuomarin arvostelun tulee perustua kaikkien tekijöiden muodostamaan kokonaisuuteen.

- Jälkityöskentely (esim. nopeus suorilla, ennen kulmaa ja kulman jälkeen, ennen esinettä ja esineen jälkeen).
- Koiran koulutustaso (esim. kiihkeys lähetyksessä, paineistunut olemus, väistämiskäyttäytyminen)
- Ohjaajan kielletyt avut
- Vaikeudet jäljestyksessä seuraavista tekijöistä johtuen:
  - Jälkipohja (kasvusto, hiekka, pohjavaihtelut, usva)
  - Tuuliolosuhteet
  - Riista
  - Sää (kuumuus, kylmyys, sade, lumi)

- Säänvaihtelut

Arvostelussa on huomioitava kaikki nämä tekijät.

Kun ohjaaja on ilmoittautunut jälkityöskentelyyn työskentelyvalmiin koiran kanssa, on tuomarin valittava sellainen sijainti, että hän pystyy näkemään jäljestyksen ja siihen vaikuttavat tekijät sekä kuulemaan ja näkemään ohjaajan käskyt ja muut avut.

Tuomarin on pysyttävä sellaisella etäisyydellä työskentelevästä koirasta, että hän ei häiritse koiran työskentelyä eikä ohjaajan liikkumista. Tuomarin on pystyttävä näkemään koko jälki.

Tuomarin on arvosteltava koiran työskentelyn innokkuus, varmuus tai epävarmuus, tai huolimattomuus.

Jäljestämisenopeus ei vaikuta arvosteluun, kunhan koiran jälkityöskentely on intensiivistä, tasaista ja vakuuttavaa, ja koira näin osoittaa positiivista jäljestämiskäyttäytymistä.

Tarkastaminen ei ole virhe, jos koira pysyy jäljellä. Päämäärätön liikkuminen, korkea nenä, tarpeiden teko, pyöriminen kulmissa, jatkuvat kehotukset, koiran avustaminen liinan avulla tai suullisesti jäljestämisen aikana tai esineiden kohdalla, esineiden virheellinen suuhun ottaminen tai virheellinen ilmaisu ja valeilmaisuus laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan (vähennys korkeintaan 4 pistettä).

Runsas päämäärätön liikkuminen, puutteellinen intensiivisyys, poukkoileva jäljestys, tarpeiden teko, hiirien pyydystys, ym. johtavat korkeintaan 8 pisteenvähennykseen.

Jälki keskeytetään, jos koira poistuu jäljeltä yli johdattimen pituuden. Jos ohjaaja estää koira poistumasta jäljeltä, tuomari kehottaa ohjaajaa seuraamaan koira. Jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehoitusta, tuomari keskeyttää jäljestämisen.

Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun maksimian ajan kuluessa (luokat 1 ja 2: 15 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä, luokka 3: 20 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä), tuomari keskeyttää jäljestämisen. Koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.

Jos koira jäljen esinetyöskentelyssä käyttää kumpaakin ilmaisutapaa, eli ottaa esineen suuhun ja ilmaisee sen, suoritus on virheellinen. Vain ne esineet hyväksytään, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla.

Esineen virheellisestä ilmaisusta tai ottamisesta ja valeilmaisusta vähennetään 4 pistettä, jos ohjaaja suorittaa uudelleen lähetyksen koira luota. Jos ohjaaja antaa koiralle "etsi"-käskyn johdattimen mitan päästä menemättä koiran luo, on vähennys 2 pistettä.

Esineistä, joita koira ei ilmaise tai ota suuhunsa, ei anneta pisteitä. Jos koira ei löydä kumpaakaan esinettä, osan A arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Tässä yhteydessä on huomioitava, että tällöin ei voida lainkaan arvostella "uudelleen lähetystä esineeltä".

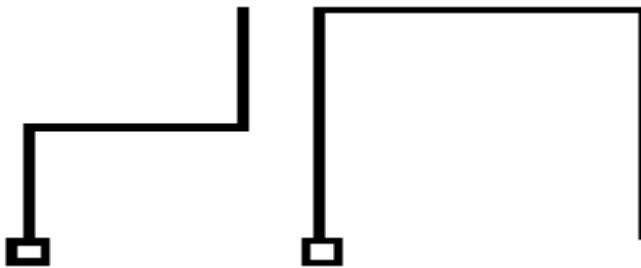
Jos jäljestämisen aikana ilmestyy riistaa ja koira alkaa saalistaa, voi ohjaaja käskyllä "maahan" yrittää ottaa koiran hallintaan. Tuomarin merkistä on jatkettava jäljestämistä. Jos tämä ei onnistu, koiran koe loppuu tähän (arvostelu: hylkäys tottelemattomuuden vuoksi).

Keskeytys/hylkäys**Käytös****Seuraus**

Kolme epäonnistunutta lähetyksetä lähetyksalueella.	Keskeytys
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaikki luokat: Koira poistuu jäljeltä yli johdattimen mitan tai ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta seurata koiran perässä ➤ Koira ei pääse jäljen loppuun maksimiamajan kuluessa <p>Luokka 2 = 15 min lähtöpaikalta lähtemisestä</p>	<p>Keskeytys, koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.</p> <p>ARVOSTELU KESKEYTYKSEEN ASTI!!</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Koira ottaa esineen suuhunsa eikä suostu irrottamaan siitä. ➤ Koira alkaa saalistaa riistaa eikä sitä saada lähetettyä uudelleen 	HYLKÄYS tottelemattomuuden vuoksi.

Jälkikaaviot

Oheiset esimerkkikaaviot voidaan toteuttaa myös peillikuvina.

IPO-1 ja IPO-2

IPO-2 Osa B Tottelevaisuus

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Kävelystä seisomaan jääminen	10 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä	

Yleiset määräykset

IPO 2-luokassa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana ja perusasennossa.

Tottelevaisuusosassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että kokeessa ei esitellä koiria, jotka vaikuttavat itseluottamuksensa menettäneiltä ja joiden työskentelystä puuttuu iloisuus.

Kaikissa liikesuorituksissa koiralta edellytetään iloista työskentelyä sekä tarkkaavaisuutta ohjaajaan päin. Työskentelyn iloisuuden lisäksi on arvostelussa luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös liikkeiden korrektiin suoritukseen.

Jos koiranohjaaja unohtaa jonkun liikesuorituksen kokonaan, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa suorittamaan liike. Tästä ei seuraa pistevähennystä. Jos liikesuorituksesta jää suorittamatta joku liikkeen osa, tämä vaikuttaa arvosanaan.

Tuomarin on viimeistään tottelevaisuusosan alkaessa tarkastettava, että kaikki koeohjeen edellyttämät välineet ovat asianmukaisia. Välineiden on oltava koeohjeen mukaisia.

Vapaana seuraamisen ja paikallaolon aikana ammuttavat laukaukset ammutaan kaliiperiltaan 6 mm pistoolilla.

Tuomari antaa jokaiseen liikesuoritukseen aloitusluvan. Suorituksen muut osat, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. ohjaaja tekee ilman tuomarin ohjeita.

Käskysanat on sidottu koeohjeeseen. Käskyt tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samasta toiminnosta. Jos koira ei suorita liikettä tai liikkeen osaa kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike keskeytetään eikä sitä arvostella. Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Liikkeiden aloitus

Tuomari antaa luvan liikkeiden aloitukseen.

Perusasento

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu missään liikkeessä.

Perusasennossa, joka eteenpäin liikuttaessa on sallittu vain kerran, koira istuu tiiviisti suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittu vain jokaisen liikkeen jälkeen ja vain perusasennossa. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia).

Perusasennosta lähdetään nk. valmistelemaan osaan. Ohjaajan tulee liikkua vähintään 10 ja enintään 15 askelta ennen käskyn antamista liikkeen suoritusta varten. Suoritusosien eteen istuminen ja sivulle siirtyminen välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek). Koiran luo palatessaan ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa. Perusasentoon ja valmistelemaan osaan liittyvät virheet on huomioitava liikkeiden arvostelussa.

Koiran täytyy myös suorituspaikasta seuraavaan siirryttäessä seurata ohjaajaa vapaana. Ohjaajan on pidettävä koira mukanaan myös noutoesinettä hakiessaan. Koiran kiihottaminen ja koiran kanssa leikkiminen on kielletty.

Ohjaajan tulee suorittaa täyskäännökset vasemmalle. Koira voi täyskäännöksessä joko kiertää ohjaajan takaa tai kääntyä ohjaajan edessä, täyskäännös on suoritettava samalla tavalla joka kerta.

Eteen istumisen jälkeen koira voi siirtyä perusasentoon joko ohjaajan takaa kiertäen tai ohjaajan edessä kääntymällä.

Vapaahyppytelineen korkeus on 100 cm ja leveys 150 cm. Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luistamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Noutoliikkeissä on käytettävä puisia noutoesineitä, joiden paino on koeohjeen mukainen (tasamaanouto – 1000 g, hyppynouto ja estenouto – 650 g). Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjien noutoesineitä. Noutoesinettä ei missään noutoliikkeessä saa antaa koiran suuhun ennen liikkeen alkua.

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

Liikeosat

Kaksiosaiset liikkeet, kuten liikkeestä istuminen, liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo, kävelystä seisomaan jääminen, ja juoksusta seisomaan jääminen, voidaan osavastustelua varten jakaa seuraavasti:

a) Perusasento, valmisteleva osa, suoritus = 5 pistettä

b) Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti = 5 pistettä

Koiraa on jokaisen liikkeen yhteydessä tarkkailtava huolellisesti alkaen perusasennosta ja päättyen liikkeen lopetukseen.

Lisäkäskyt

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä). Jos koira suorittaa liikeosan kolmannella käskyllä, kyseinen liike arvostellaan max. korkein puutteellinen.

Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Arvostelu:	1. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana tyydyttävä
	2. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana puutteellinen

Esim:	5 pisteen liikkeet:		
	1. lisäkäsky: tyydyttävä kun kokonaispisteet 5:=	-	1,5
pistettä.			
	2. lisäkäsky: puutteellinen kun kokonaispisteet 5:=	-	2,5
pistettä			

Suoritusosien eteen istuminen ja liikkeen lopetus (sivulle siirtyminen) välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek).

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

1. Vapaana seuraaminen 10 pistettä

a) Käsky "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettäessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus: Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta).

Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla käve-

lyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkeessään pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliiperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) Arvostelu: Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelvä istuminen, lisäkäskyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asetuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suu-

ruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"

c) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Kävelystä seisomaan jääminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "seiso", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "seiso" pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisovaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaaja antaa tuomarin merkistä koiralle käskyn "istu", jolloin koiran tulee istua nopeasti ja suoraan asentoon.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, rauhaton käyttäytyminen ohjaajan palatessa ja hidas istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan "seiso"-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 1000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti".

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppyä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton	=	10 pistettä
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta	=	0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuamarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen.

Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
-----------	-------	------------

5 pistettä

5 pistettä

5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton	=	10 pistettä
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta	=	0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelaajissa vähintään 30 askelta.

Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle.

Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäavut esim. käskyjen "eteen" ja "maahan" yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittäväälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käskyn antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5 pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) Käskyt: "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskeyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koealueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1 – 7. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskeyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

IPO-2 Osa C Suojelutyöskentely

Liikesuoritus 1 :	Avustajan etsintä risteillen	5 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Vartiointi ja haukkuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Avustajan pakoyrityksen estäminen	10 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa	20 pistettä
Liikesuoritus 5:	Selkälukjetus	5 pistettä
Liikesuoritus 6:	Hyökkäys koira kohti selkälukjetuksen aikana	30 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Liikkuvan avustajan hyökkäys koira kohti	20 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

Yleisiä määräyksiä

Koalueella pitkällä sivulla on 6 piiloa, 3 kummallakin sivulla, porrastetusti asetettuina (ks. kaavio). Tarvittavien merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä.

Kilpailuavustaja/avustajan vaatetus

Avustajalla on oltava suojaapuku, suojahiha ja pehmeä patukka. Suojahihassa on oltava puremispehmuste ja päällysteenä luonnonvärinen juuttikangas. Koska avustajan täytyy pitää koira koko ajan näkyvissään, hänen ei vartiointivaiheessa ole pakko seisoa aivan liikkumattomana. Avustaja ei saa kuitenkaan olla uhkaavassa asennossa eikä tehdä puolustautumisliikkeitä. Hänen tulee pitää suojahiha vartalonsa edessä. Ohjaaja saa päättää, miten hän ottaa patukan pois avustajalta.

Kokeissa voidaan kaikissa koeluokissa muuten käyttää vain yhtä avustajaa, mutta jos koeluokassa on 7 tai enemmän, on käytettävä kahta avustajaa. **Suomessa paikallis-kokeissa voidaan käyttää yhtä avustajaa.** Kaikille saman koeluokan koirille on käytettävä samaa avustajaa/samoja avustajia.

Avustaja voidaan vaihtaa yhden kerran, jos avustaja itse toimii kokeessa koiranohjaajana.

Tuomarille ilmoittautuminen

- a) Ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana perusasennossa.
- b) Sen jälkeen ohjaaja siirtyy perusasentoon liikkeen "avustajan etsintä risteillen" aloituskohtaan.
- c) Tuomarin merkistä koira lähetetään perusasennosta suorittamaan risteilyä.

Huomautus:

Jos ohjaaja ei pysty suorittamaan ilmoittautumista asianmukaisesti, ts. koira ei ole ohjaajan hallinnassa vaan karkaa esim. viimeiselle piilolle tai pois kentältä, ohjaajalla on oikeus yrittää saada koira takaisin luokseen kolmella käskyllä. Jos koira ei tottele kolmatta käskyä, osa C päättyy koiran osalta arvostelulla "hylkäys tottelemattomuuden vuoksi".

Koirat, jotka eivät ole ohjaajansa hallinnassa, jotka puolustautumisliikesuoritusten jälkeen eivät irrota otettaan tai irrottavat vasta ohjaajan voimakkaasta vaikutuksesta, jotka purevat muualle kuin suojahihaan, on hylättävä kokeesta. Näille koirille ei suoriteta "VIK"-arviointia.

Merkinnät

Koeohjeessa määritettyjen merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä.

Määritetyt merkinnät ovat seuraavat:

- Ohjaajan paikka piilolta kutsuttaessa.
- Avustajan pakoyrityksen aloituspaikka ja paon lopetuskohta.
- Koiran makuupaikka paossa
- Merkintä koiranohjaajaa varten liikettä "liikkuvan avustajan hyökkäys koiraan kohti".

Sellaisten koirien osalta, jotka eivät suostu suorittamaan jotain puolustautumisliikesuoritusta tai antavat avustajan torjua itsensä, osa C keskeytetään. Koirat eivät saa arvostelua. "VIK"-arviointi suoritetaan.

Käskyn "irti" käyttö on sallittu yhden kerran kaikissa puolustautumisliikkeissä. Irrotus arvostellaan seuraavan taulukon mukaan.

Hidasteleva irrotus	Nopea irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Nopea irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Ei irrota toisenkaan lisäkäskyn tai ohjaajan muiden toimenpiteiden jälkeen
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Hylkäys

1. Avustajan etsintä risteillen

5 pistettä

a) Käskyt: "kierrä", "tänne"

("tänne"-käskyyn voidaan liittää koiran nimi).

b) Suoritus: Avustaja on koiralta näkymättömissä viimeisessä piilossa. Ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa toisen ja kolmannen piilon väliin siten, että koira voidaan lähettää neljälle risteilylle. Osa C alkaa tuomarin merkistä.

Koiran tulee lyhyellä "kierrä"-käskyllä ja oikealla tai vasemmalla kädellä annetulla suuntaohjauksella irtautua nopeasti ohjaajan luota ja määrätietoisesti kiertää ohjaajan osoittama piilo tiiviisti ja tarkkaavaisesti. Käsky ja suuntaohjaus voidaan toistaa. Kun koira on suorittanut risteilyn, ohjaaja kutsuu koiran luokseen lyhyellä "tänne"-käskyllä ja lähettää koiran sen ollessa liikkeellä kohti ohjaajaa uuteen risteilyyn uudella "kierrä"-käskyllä seuraavaan piiloon.

Ohjaajan tulee liikkua normaalilla kävelynopeudella ajatellulla keskilinjalla, eikä hän saa risteilyn aikana poistua tältä linjalta. Koiran on koko ajan oltava ohjaajan edellä. Kun koira tulee piilolle, jossa avustaja on, ohjaajan tulee pysähtyä paikalleen. Tämän jälkeen hän ei saa enää toistaa käskyjä ja suuntaohjausta.

c) Arvostelu: Puutteet ohjattavuudessa, koiran vauhdissa ja määrätietoisuudessa sekä piilojen tiiviissä ja tarkkaavaisessa kierrossa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan.

Virheitä ovat esim. seuraavat:

- koira ei ole rauhallinen ja tarkkaavainen perusasennossa ennen liikettä
- lisäkäskyt ja -käsiohjaukset
- poikkeaminen ajatellulta keskilinjalta
- liikkuminen epänormaalilla kävelynopeudella
- väljä risteily
- koira risteilee oma-aloitteisesti reagoimatta ohjaajan käskyihin
- koira ei kierrä piiloja tai ei kierrä piiloja tarkkaavaisesti
- koiran ohjattavuudessa ja hallinnassa on puutteita.

Jos koira ei kolmannellakaan yrityksellä löydä avustajaa viimeisestä piilosta, suoje- luosa päättyy koiran osalta. Suoje luosa päättyy myös, jos ohjaaja liikkeen aikana kä- skee koiran perusasentoon (keskeytys ilman pisteitä osasta C; muista osista saavutetut pisteet jäävät voimaan). "VIK"-arvostelua ei anneta.

2. Vartiointi ja haukkuminen**10 pistettä**

- a) Käskyt: "tänne", "sivulle"
Käskyt "tänne" ja "sivulle" on annettava samanaikaisesti yhtenä käskynä
- b) Suoritus: Koiran tulee vartioida avustajaa aktiivisesti ja tarkkaavaisesti ja haukkua keskeytyksettä. Koira ei saa hyppiä avustajaa päin eikä purra häntä. Noin 20 sekuntia jatkuneen haukkumisen jälkeen ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vähintään 5 askeleen päähän piilosta. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran perusasentoon.

Tuomarin merkistä ohjaaja kääntää avustajan pois piilosta. Avustaja siirtyy merkittyyn paan aloituskohtaan. Koiran on istuttava rauhallisena ja tarkkaavaisena perusasennossa.

- c) Arvostelu: Puutteet haukkumisen jatkuvuudessa ja tehossa sekä vartiointiin painostavuudessa käskyyn asti, reagointi tuomariin tai ohjaajan saapumiseen alenavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jatkuvasta haukkumisesta annetaan 5 pistettä. Jos koira haukkuu heikosti, vähennetään 2 pistettä. Jos koira ei hauku lainkaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, vähennetään 5 pistettä. Jos koira häiritsee avustajaa, esim. tönii, hyppiä päin, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koira puree avustajaa voimakkaasti, vähennetään jopa 9 pistettä.

Jos koira puree avustajaa piilossa eikä irrota itsenäisesti, ohjaaja määrätään tulemaan piilolle 5 askeleen merkinnän kohdalle. Ohjaaja saa kutsua koiraan yhden kerran "tänne"- ja "sivulle"-käskyillä, jotka on annettava yhtenä käskynä (ei "irti"-käskyä). Jos koira ei tottele, koirakko hylätään. Jos koira tottelee käskyä, liike arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-9 pistettä).

Jos koira puree avustajaa tarkoituksella muualta, kuin hihasta, koiran suoritus hylätään (ei koske tönimistä).

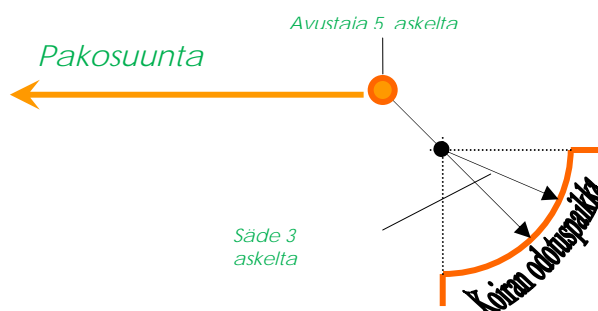
Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa poistumaan keskilinjalta, koira voidaan lähettää uudelleen avustajan luo. Jos koira nyt jää avustajan luo, voidaan osaa C jatkaa, mutta liikesuoritus vartiointi ja haukkuminen arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen". Jos koira ei palaa avustajan luo tai jättää avustajan uudelleen, osa C keskeytetään. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa piilolle, tai siirtyy ohjaajan luo ennen käskyä, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi.

Haukkumisen arvostelu

Jatkuvasta haukkumisesta annetaan 5 pistettä. Jos koira haukkuu heikosti (painostamaton, ei energinen) tai haukkuminen ei ole jatkuvaa, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koira ei hauku lainkaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, haukkumisesta vähennetään 5 pistettä.

3. Avustajan pakoyrityksen estäminen**10 pistettä**

- a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "kiinni", "irti"

b) Suoritus: Tuomarin merkistä koiranohjaaja kääntää avustajan ulos piilosta. Avustaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa. Ennen "maahan"-käskyä koiran on istuttava suorassa perusasennossa rauhallisena ja tarkkaavaisena. "Maahan"-käskyllä koiran on mentävä suoraan ja nopeasti maahan ja jäätävä paikalleen rauhallisesti ja varmasti avustajaa tarkkaavaisesti katsellen. Avustajan ja koiran välinen etäisyys on 5 askelta. Ohjaaja jättää vartioivan koiran paikalleen ja siirtyy piilolle. Ohjaajalla on katsekontakti koiraansa, avustajaan ja tuomariin.

Tuomarin merkistä avustaja aloittaa pakoyrityksen. Koiran tulee ohjaajan samanaikaisesti antamalla "kiinni"-käskyllä lähteä estämään pakoyritys. Koiran tulee estää pakoyritys viivyttelämättä ja suurta dominanssia osoittaen käymällä avustajaan kiinni energisesti ja voimakkaasti. Koira saa käydä kiinni ainoastaan avustajan suojahihaan. Avustaja pysähtyy tuomarin merkistä. Kun avustaja pysähtyy, koiran tulee irrottaa otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn omaaloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä.

Jos koira ei irrota kolmannellakaan käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: suuri dominanssi, nopea, energinen reagointi ja avustajan perään lähtö, voimakas kiinnikäynti ja paon tehokas estäminen, rauhallinen puruote irrotukseen asti, tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira jää paikalleen makaamaan, tai ei pysäytä pakoyritystä noin 20 askeleen kuluessa käymällä ja pysymällä kiinni, osa C keskeytetään.

Jos koira suorittaa liikkeen ilman ohjaajan käskyä, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos

koira ei vartioi avustajaa mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostusta kolmella. Jos koira jättää avustajan tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

4. Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa

20 pistettä

a) Käskyt: "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Kun vartiointivaihetta on kestänyt noin 5 sekuntia, avustaja suorittaa tuomarin merkistä hyökkäyksen koiraan kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta puolustautua tehokkaasti käymällä avustajaan energisesti ja voimakkaasti kiinni. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Avustaja kuormittaa koiraan patukalla uhkaamisen ja paineistamisen kautta. Kuormituksen aikana on erityisesti tarkkailtava koiran aktiivisuutta ja vakautta. Koiralle suoritetaan kaksi patukkuormitustestiä. Patukkuormitustestit saavat kohdistua vain lapoihin ja säkäalueelle. Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ei ota patukkaa pois avustajalta.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä. Jos koira ei kestä avustajan kuormitusta, vaan irtoaa suojahihasta ja väistää avustajaa, osa C keskeytetään.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostusta alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvostusta kahdella.

Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostusta kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

5. Selkäkuljetus

5 pistettä

a) Käsky: "seuraa" (myös esim. käsky "kuljetus" on sallittu)

b) Suoritus: Heti liikesuorituksen 4 jälkeen seuraa avustajan selkäkuljetus noin 30 askeleen pituinen matka. Kuljetusreitit määrää tuomari. Ohjaaja komentaa avustajan kulkemaan edellään ja kulkee noin 5 askelta avustajan perässä sivulla vapaana seuraavan koiransa kanssa, joka tarkkailee avustajaa valppaasti. Etäisyyden avustajaan on pysyttävä 5 askeleen pituisena koko selkäkuljetuksen ajan.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: avustajan valpas tarkkailu, täsmällinen ohjaajan seuraaminen, 5 askeleen etäisyyden säilyttäminen.

6. Hyökkäys koira kohti selkäkuljetuksessa

30 pistettä

a) Käskyt: "irti", "seuraa"

b) Suoritus: Selkäkuljetuksen lopuksi avustaja suorittaa pysähtymättä, tuomarin merkistä hyökkäyksen koira kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta viivyttelämättä puolustautua käymällä energisesti ja voimakkaasti avustajaan kiinni. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Kun koira on saanut otteen, ohjaajan tulee pysähtyä sen hetkiselälle paikalleen. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskeyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskeyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ottaa patukan pois avustajalta.

Tämän jälkeen seuraa avustajan sivukuljetus tuomarin luo noin 20 askeleen päähän. Ohjaaja saa antaa koiralle käskyn "seuraa". Koiran tulee kulkea avustajan oikealla puolella niin, että koira on avustajan ja ohjaajan välissä. Koiran tulee kuljetuksen aikana tarkkailla avustajaa valppaasti. Se ei kuitenkaan saa häiritä avustajaa, hypätä häntä päin tai purra häntä. Ryhmä pysähtyy tuomarin eteen, ohjaaja antaa patukan tuomarille ja ilmoittaa osan C 1-osan päättyneeksi.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostusta alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvostusta kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostusta kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

7. Liikkuvan avustajan hyökkäys koiraa kohti**20 pistettä**

a) Käskyt: "istu", "kiinni", "irti", "sivulle", "seuraa"

b) Suoritus: Ohjaaja ja koira kulkevat merkitylle paikalle keskilinjalle 1-piilon tasalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa. Ensimmäisen piilon tasalla ohjaaja pysähtyy ja kääntyy ympäri. Koira tulee "istu"-käskyllä istua perusasentoon. Koiran tulee istua paikallaan suorassa asennossa ja rauhallisena, avustajaa tarkkaavaisesti katsoen. Ohjaaja voi pitää koiran kaulaimesta kiinni, mutta hän ei saa innostaa koiraa. Tuomarin merkistä patukalla varustautunut avustaja tulee esiin piilosta ja juoksee keskilinjalle. Keskilinjalla avustaja kääntyy ohjaajaa päin ja jatkaa juoksuaan keskeyttämättä kohti ohjaajaa ja koiraa suoraan edestä päin uhkaushuutoja huutaen ja voimakkaita uhkausliikkeitä tehden. Kun avustaja on päässyt noin 50-40 askeleen päähän ohjaajasta ja koirasta, ohjaaja vapauttaa koiran tuomarin merkistä antaen sille käskyn "kiinni". Koiran tulee pysäyttää hyökkäys viivyttelemättä yhdellä "kiinni"-käskyllä, tehokkaasti ja suurta dominanssia osoittaen. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Ohjaaja ei saa liikkua paikaltaan.

Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ottaa patukan pois avustajalta.

Tämän jälkeen seuraa avustajan sivukuljetus tuomarin luo noin 20 askeleen päähän. Ohjaaja saa antaa koiralle käskyn "seuraa". Koiran tulee kulkea avustajan oikealla puolella niin, että se on avustajan ja ohjaajan välissä. Koiran tulee kuljetuksen aikana tarkkailla avustajaa valppaasti. Se ei kuitenkaan saa häiritä avustajaa, hypätä häntä päin tai purra häntä. Ryhmä pysähtyy tuomarin eteen, ohjaaja antaa patukan tuomarille ja ilmoittaa suoritusosan C päättyneeksi. Suoritettuaan loppuilmoittautumisen, ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vapaana seuraavan koiransa kanssa noin 5 askeleen päähän pois avustajan luota ja pysähtyy perusasentoon. Ohjaa kytkee koiran ja siirtyy sen kanssa arvostelupaikalle, jolloin avustaja poistuu koealueelta tuomarin merkistä.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: Energinen puolustautuminen ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostusta alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomatta-

via puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, suoritusosa C keskeytetään.

IPO – 3

Jakautuu seuraaviin osiin:

Osa A	100 pistettä
Osa B	100 pistettä
Osa C	100 pistettä
Yhteensä:	300 pistettä

IPO 3 Osa A Jälkityöskentely

Vieraan henkilön tekemä jälki, vähintään 60 askelta, 5 suoraa, 4 kulmaa (noin 90°), 3 esinettä, ikä vähintään 60 minuuttia, jäljestämisaika 20 minuuttia.

Jäljestäminen:	79 pistettä
Esineet	21 pistettä (7 + 7 + 7)
Yhteensä	100 pistettä

Jos koira ei löydä yhtään esinettä, voi arvosana olla korkeintaan tyydyttävä.

Yleisiä määräyksiä

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljet on tehtävä erilaisina. Esimerkiksi yksittäiset kulmat ja esineet eivät saa olla jokaisella jäljellä samalla etäisyydellä jäljen alusta tai toisistaan.

Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

Tuomari, ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

Osallistujien suoritusjärjestys arvotaan jälkien teon jälkeen tuomarin valvonnassa.

Jälkialusta

Maastopohjaksi sopivat kaikki luonnolliset maapohjat, kuten niitty, pelto ja metsä.

Sellaisen maapohjan käyttöä, jossa jälki näkyy, on mahdollisuuksien mukaan vältettävä. Jälkipohja voi kaikissa koeluokissa vaihdella käytettävissä olevan maaston mukaan.

Jäljen tekeminen

Tuomarin tai jälkivastaavan tehtävänä on

- määrittää jäljen kulku
- antaa ohjeita jäljentekijälle
- jäljenteon valvominen

Jokainen jälkikaavio mukautetaan käytettävissä olevaan maastoon.

Jälkeä tehtäessä on huomioitava, että jäljentekijän on liikuttava normaalilla askelpituudella.

Jäljentekijä ei saa missään kohtaa jälkeä pyrkiä helpottamaan jäljestystä liikkumalla epänormaalilla tavalla suorilla, kulmissa tai esineiden kohdalla.

Jäljentekijöillä on oltava kokemusta jälkien tekemisestä.

Jäljentekijä näyttää esineet tuomarille tai jälkivastaavalle ennen jäljen tekoa. Jäljentekijä viipty hetken jäljen lähtökohdassa ja kävelee sitten normaalia askelpituutta käyttäen osoitettuun suuntaan. Myös kulmat tehdään normaalilla askelpituudella. Jäljentekijä ei saa potkia maanpintaa rikki tai pysähtyä kulmassa.

Jäljentekijän on käveltävä suorat normaalilla askelpituudella potkimatta maanpintaa rikki ja pysähtelemättä. Suorien pituuden on oltava vähintään 30 askelta.

Myös kulmat (noin 90°) tehdään normaalilla askelpituudella ja siten, että koira pystyy jatkamaan työskentelyä seuraavalle suoralle (ks. kaavio). Jälki ei saa katketa.

Jälki on tehtävä koiralta ja ohjaajalta näkymättömissä.

Esineiden sijoittelu

Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 100 askeleen päähän lähtökohdasta ensimmäiselle tai toiselle suoralle ja niin, että se on vähintään 20 askelta ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Toinen esine asetetaan tuomarin ohjeiden mukaan ja kolmas esine jäljen loppuun. Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle pysähtymättä. Viimeisen esineen jätettyään jäljentekijä jatkaa suoraan eteenpäin vielä muutaman askeleen.

Jälkiesineet

Esineiden on oltava jäljentekijän hyvin, vähintään 30 minuutin ajan hajustamia. Jäljellä käytettävien esineiden on oltava erilaisia. (Materiaali: esim. nahka, tekstiili, puu.) Esineiden tulee olla noin 10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksuja, eivätkä ne saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä.

Esineet on numeroitava. Esineen numeron on vastattava jäljen numeroa.

Tuomari ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

Käskyt

a) Käsky: "Etsi"

Ohjaaja saa antaa "etsi"-käskyn koiralle jäljen alussa ja esineiden sekä valeilmaisun jälkeen.

Jälkityöskentely ja arvostelu

b) Suoritus:

Koiranohjaaja valmistele koiransa jäljestämiseen. Koira voi jäljestää joko vapaana tai kytkettynä 10 m pitkään johdattimeen. 10 m pituinen johdatin voi kulkea koiran selän yli, koiran kylkeä pitkin tai etu- ja/tai takajalkojen välistä. Johdatin voidaan kytkeä joko suoraan kaulaimeen, joka ei ole kuristavalla, tai jälkivaljaiden kiinnityslaitteeseen (sallittuja ovat rinta- ja tynnyri valjaat, ilman lisähihnoja). Tuomarin kutsusta ohjaaja ilmoittautuu tuomarille jäljestysvalmiin koiran kanssa perusasennossa, ja ilmoittaa ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaisee ne. Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä ennen jäljelle lähtöä, jäljen etsimisen sekä koko jäljen ajon aikana.

Johdattimen täytyy olla 10 metriä pitkä. Tuomarin on tarkastettava ennen suoritusta johdattimen pituus, kaulain ja valjaat. Rullataluttimen käyttö ei ole sallittua.

Lähetys

Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäljelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyspistettä (n. 2 m) on sallittu.

Lähtettäminen tapahtuu koiran luota (myös jatkaminen esineen löytymisen jälkeen). Ohjaajalla saa johdattimessa olla tietty "pelivara".

Koiran tulee lähtökohdassa tutkia hajua intensiivisesti, rauhallisesti ja syvällä nenällä. Jäljen ottamisen on tapahduttava ilman ohjaajan apua (paitsi käsky "etsi"). Jäljelle lähetys ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähtiessä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Jälki tulee keskeyttää kolmannen lähetysalueella epäonnistuneen lähetysyrityksen jälkeen.

Koiran tulee aloituksen jälkeen jäljestää syvällä nenällä, tasaisella vauhdilla ja intensiivisesti. Ohjaajan tulee seurata koiraan 10 m etäisyydellä johdattimen päästä kiinni pitäen. Ohjaajan tulee pitää koiraan 10 m etäisyys myös koiran jäljestäessä vapaana. Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kuitenkaan otettaan irrottamatta, mutta ohjaajan ja koiran välinen etäisyys ei kuitenkaan saa lyhentyä oleellisesti. Johdattimen maassa laahaaminen ei ole virhe.

Jäljen ajaminen

Koiran on jäljestettävä intensiivisesti, koko ajan samalla tavoin ja mahdollisimman tasaisella nopeudella (maastomuutokset, vaikeusasteet huomioiden). Ohjaajan ei välttämättä tarvitse pysyä jäljen päällä. Nopea tai hidas jäljestäminen eivät ole mitään arvostelukriteereitä, jos työskentely on koko jäljestämisen ajan samanlaista ja varmaa.

Kulmat

Kulmissa täytyy työskentelyn olla varmaa. Ylitys jälkeä jättämättä ei ole virhe. Pyöriminen kulmissa on virhe. Kulmatyöskentelyn jälkeen koiran on jatkettava eteenpäin samalla nopeudella. Ohjaajan on kulman alueella pyrittävä mahdollisuuksien mukaan pitämään määritetty etäisyys koiraan.

Esineiden ilmaisu tai ottaminen

Koiran tulee heti esineen löydettyään ilman ohjaajan vaikutusta joko ottaa esine suuhunsa tai ilmaista se vakuuttavasti. Jos koira ottaa esineen suuhunsa, se voi jäädä seisomaan paikalleen, istua tai tuoda esineen ohjaajalle, joka on pysähtynyt paikalleen. Jos koira jatkaa eteenpäin tai menee maahan esine suussa, suoritus on virheellinen. Koira voi ilmaista esineen menemällä maahan, istumalla tai jäämällä seisomaan (myös vaihdellen).

Hieman vinossa ilmaiseminen esineen luona ei ole virhe, sivuttain ilmaiseminen esineen luona tai voimakas kääntyminen ohjaajaan päin ovat virheitä. Esineet, jotka koira ilmaisee tai ottaa vasta voimakkaiden apujen avulla, arvostellaan esineen ylityksenä. Voimakkaaksi avuksi katsotaan esim. tilanne, jossa koira ei reagoi esineeseen ja ohjaaja estää koiraan johdattimen avulla tai käskyillä jatkamasta jäljestämistä.

Kun koira on ilmaissut esineen tai ottanut sen suuhunsa, ohjaaja laskee jälkiliinan kädestään ja menee koiran luokse. Ohjaaja näyttää koiran löytämän esineen nostamalla sen korkealle ylös. Samanaikainen ilmaiseminen ja ottaminen on virhe.

Eteenpäin meneminen esineen kanssa tai sen ottaminen makuulta ovat virheitä. Jos koira tuo esineen, ei ohjaaja saa mennä vastaan. Koiran luovuttaessa esineen tai kohotettaessa esine on ohjaajan seisottava koiran luona. Koiran on pysyttävä rauhallisesti ilmaisu- tai ottamisasennossa jatkamislähetykseen asti. Ohjaaja lähettää koiran "etsi"-käskyllä jatkamaan jäljestämistä tästä asennosta pitäen johdattimesta kiinni kaulaimen tai valjaiden läheltä.

Jäljeltä poistuminen

Jos ohjaaja estää koira jättämästä jälkeä, kehottaa tuomari ohjaajaa seuraamaan koira. Ohjaajan on noudatettava tuomarin kehotusta. Suoritus keskeytetään viimeistään siinä vaiheessa, jos koira menee jäljeltä pois enemmän kuin johdattimen verran (tai vapaana jäljestävä koira yli 10 metriä) tai jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta mennä koiran perässä.

Koiran kiittäminen

Koiran satunnainen kiittäminen jäljestämisen aikana (ilman "etsi"-käskyä) on sallittua vain IPO VO-kokeessa ja IPO 1-luokassa, muuten koiran kiittäminen on sallittua vain esineellä. Tämä koiran lyhyt kiittäminen on sallittu joko ennen esineen näyttämistä tai sen jälkeen.

Loppuilmoittautuminen

Suorituksen lopuksi ohjaaja näyttää löydetyt esineet tuomarille. Koiran kanssa leikkiminen tai sen syöttäminen viimeisen esineen jälkeen ennen loppuilmoittautumista ja tuomarin arvostelua on kielletty. Koiran on oltava perusasennossa loppuilmoittautumisen yhteydessä.

Arvostelu

Osan A arvostelu alkaa siitä, kun koira komennetaan etsimään jälkeä.

Koiralta odotetaan varmaa, intensiivistä ja tasaista vainutyöskentelyä sekä hyvää koulutustasoa.

Ohjaajan on työskenneltävä yhdessä koiran kanssa ja tuettava koira. Hänen on osattava tulkita koiraansa oikein ja keskittyttävä työskentelyyn antamatta ulkopuolisten häiriöiden vaikuttaa itseensä.

Tuomari ei saa arvostella pelkästään koira ja ohjaajaa, vaan hänen on huomioitava myös jälkipohjan olosuhteet, vallitseva sää, mahdolliset harhajäljet ja aikatekijät. Tuomarin arvostelun tulee perustua kaikkien tekijöiden muodostamaan kokonaisuuteen.

- Jälkityöskentely (esim. nopeus suorilla, ennen kulmaa ja kulman jälkeen, ennen esinettä ja esineen jälkeen).
- Koiran koulutustaso (esim. kiihkeys lähetyksessä, paineistunut olemus, väistämiskäyttäytyminen)
- Ohjaajan kielletyt avut
- Vaikeudet jäljestyksessä seuraavista tekijöistä johtuen:
  - Jälkipohja (kasvusto, hiekka, pohjavaihtelut, usva)
  - Tuuliolosuhteet
  - Riista
  - Sää (kuumuus, kylmyys, sade, lumi)

- Säänvaihtelut

Arvostelussa on huomioitava kaikki nämä tekijät.

Kun ohjaaja on ilmoittautunut jälkityöskentelyyn työskentelyvalmiin koiran kanssa, on tuomarin valittava sellainen sijainti, että hän pystyy näkemään jäljestyksen ja siihen vaikuttavat tekijät sekä kuulemaan ja näkemään ohjaajan käskyt ja muut avut.

Tuomarin on pysyttävä sellaisella etäisyydellä työskentelevästä koirasta, että hän ei häiritse koiran työskentelyä eikä ohjaajan liikkumista. Tuomarin on pystyttävä näkemään koko jälki.

Tuomarin on arvosteltava koiran työskentelyn innokkuus, varmuus tai epävarmuus, tai huolimattomuus.

Jäljestämisenopeus ei vaikuta arvosteluun, kunhan koiran jälkityöskentely on intensiivistä, tasaista ja vakuuttavaa, ja koira näin osoittaa positiivista jäljestämiskäyttäytymistä.

Tarkastaminen ei ole virhe, jos koira pysyy jäljellä. Päämäärätön liikkuminen, korkea nenä, tarpeiden teko, pyöriminen kulmissa, jatkuvat kehotukset, koiran avustaminen liinan avulla tai suullisesti jäljestämisen aikana tai esineiden kohdalla, esineiden virheellinen suuhun ottaminen tai virheellinen ilmaisu ja valeilmaisuus laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan (vähennys korkeintaan 4 pistettä).

Runsas päämäärätön liikkuminen, puutteellinen intensiivisyys, poukkoileva jäljestys, tarpeiden teko, hiirien pyydystys, ym. johtavat korkeintaan 8 pisteenvähennykseen.

Jälki keskeytetään, jos koira poistuu jäljeltä yli johdattimen pituuden. Jos ohjaaja estää koira poistumasta jäljeltä, tuomari kehottaa ohjaajaa seuraamaan koira. Jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta, tuomari keskeyttää jäljestämisen.

Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun maksimian ajan kuluessa (luokat 1 ja 2: 15 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä, luokka 3: 20 minuuttia lähtöpaikalta lähtemisestä), tuomari keskeyttää jäljestämisen. Koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.

Jos koira jäljen esinetyöskentelyssä käyttää kumpaakin ilmaisutapaa, eli ottaa esineen suuhun ja ilmaisee sen, suoritus on virheellinen. Vain ne esineet hyväksytään, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla.

Esineen virheellisestä ilmaisusta tai ottamisesta ja valeilmaisusta vähennetään 4 pistettä, jos ohjaaja suorittaa uudelleen lähetyksen koira luota. Jos ohjaaja antaa koiralle "etsi"-käskyn johdattimen mitan päästä menemättä koiran luo, on vähennys 2 pistettä.

Esineistä, joita koira ei ilmaise tai ota suuhunsa, ei anneta pisteitä. Jos koira ei löydä yhtään esinettä, osan A arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Tässä yhteydessä on huomioitava, että tällöin ei voida lainkaan arvostella "uudelleen lähetystä esineeltä".

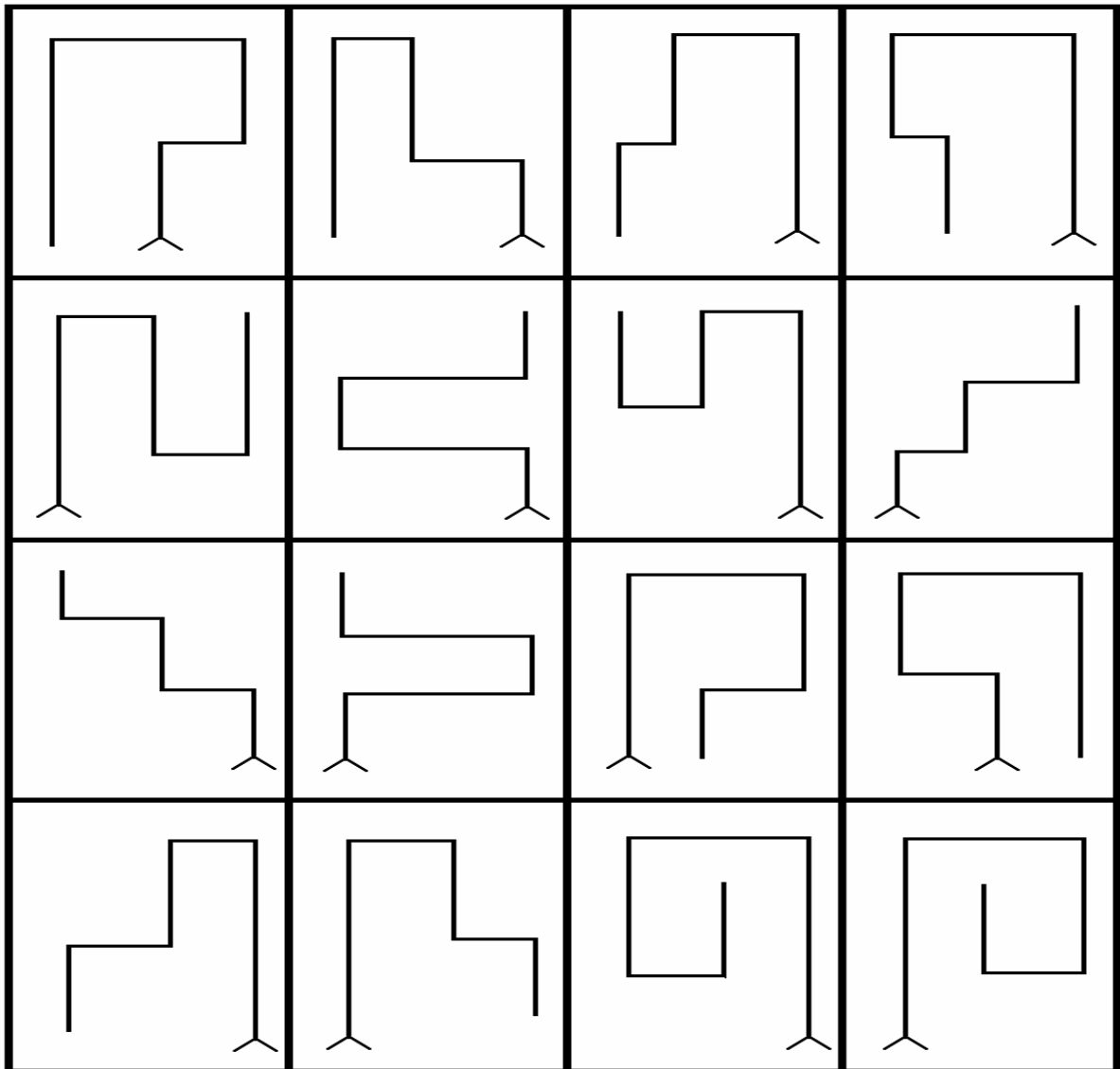
Jos jäljestämisen aikana ilmestyy riistaa ja koira alkaa saalistaa, voi ohjaaja käskyllä "maahan" yrittää ottaa koiran hallintaan. Tuomarin merkistä on jatkettava jäljestämistä. Jos tämä ei onnistu, koiran koe loppuu tähän (arvostelu: hylkäys tottelemattomuuden vuoksi).

Keskeytys/hylkäys

Käytös	Seuraus
Kolme epäonnistunutta lähetyskertaa lähetyksalueella	Keskeytys
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaikki luokat: Koira poistuu jäljeltä yli johdattimen mitan tai ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta seurata koiran perässä ➤ Koira ei pääse jäljen loppuun maksimiamajan kuluessa <p>Luokka 3 = 20 min lähtöpaikalta lähtemisestä</p>	<p>Keskeytys, koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.</p> <p>ARVOSTELU KESKEYTYKSEEN ASTI!!</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Koira ottaa esineen suuhunsa eikä suostu irrottamaan siitä. ➤ Koira alkaa saalistaa riistaa eikä sitä saada lähetettyä uudelleen 	<p>HYLKÄYS tottelemattomuuden vuoksi.</p>

Jälkikaaviot

Oheiset esimerkkikaaviot voidaan toteuttaa myös peilikuvina.

IPO-3

IPO-3 Osa B Tottelevaisuus

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4: Juoksusta seisomaan jääminen	10 pistettä	
Liikesuoritus 5 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä	

Yleiset määräykset

IPO 3-luokassa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana ja perusasennossa.

Tottelevaisuusosassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että kokeessa ei esitellä koiria, jotka vaikuttavat itseluottamuksensa menettäneiltä ja joiden työskentelystä puuttuu iloisuus.

Kaikissa liikesuorituksissa koiralta edellytetään iloista työskentelyä sekä tarkkaavaisuutta ohjaajaan päin. Työskentelyn iloisuuden lisäksi on arvostelussa luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös liikkeiden korrektiin suoritukseen.

Jos koiranohjaaja unohtaa jonkun liikesuorituksen kokonaan, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa suorittamaan liike. Tästä ei seuraa pistevähennystä. Jos liikesuorituksesta jää suorittamatta joku liikkeen osa, tämä vaikuttaa arvosanaan.

Tuomarin on viimeistään tottelevaisuusosan alkaessa tarkastettava, että kaikki koeohjeen edellyttämät välineet ovat asianmukaisia. Välineiden on oltava koeohjeen mukaisia.

Vapaana seuraamisen ja paikallaolon aikana ammuttavat laukaukset ammutaan kaliiperiltaan 6 mm pistoolilla.

Tuomari antaa jokaiseen liikesuoritukseen aloitusluvan. Suorituksen muut osat, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. ohjaaja tekee ilman tuomarin ohjeita.

Käskysanat on sidottu koeohjeeseen. Käskyt tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samasta toiminnosta. Jos koira ei suorita liikettä tai liikkeen osaa kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike keskeytetään eikä sitä arvostella. Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Liikkeiden aloitus

Tuomari antaa luvan liikkeiden aloitukseen.

Perusasento

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu missään liikkeessä.

Perusasennossa, joka eteenpäin liikuttaessa on sallittu vain kerran, koira istuu tiiviisti suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittu vain jokaisen liikkeen jälkeen ja vain perusasennossa. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia).

Perusasennosta lähdetään nk. valmistelemaan osaan. Ohjaajan tulee liikkua vähintään 10 ja enintään 15 askelta ennen käskyn antamista liikkeen suoritusta varten. Suoritusosien eteen istuminen ja sivulle siirtyminen välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek). Koiran luo palatessaan ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa. Perusasentoon ja valmistelemaan osaan liittyvät virheet on huomioitava liikkeiden arvostelussa.

Koiran täytyy myös suorituspaikasta seuraavaan siirryttäessä seurata ohjaajaa vapaana. Ohjaajan on pidettävä koira mukanaan myös noutoesinettä hakiessaan. Koiran kiihottaminen ja koiran kanssa leikkiminen on kielletty.

Ohjaajan tulee suorittaa täyskäännökset vasemmalle. Koira voi täyskäännöksessä joko kiertää ohjaajan takaa tai kääntyä ohjaajan edessä, täyskäännös on suoritettava samalla tavalla joka kerta.

Eteen istumisen jälkeen koira voi siirtyä perusasentoon joko ohjaajan takaa kiertäen tai ohjaajan edessä kääntymällä.

Vapaahyppytelineen korkeus on 100 cm ja leveys 150 cm. Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luistamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Noutoliikkeissä on käytettävä puisia noutoesineitä, joiden paino on koeohjeen mukainen (tasamaanouto – 2000 g, hyppynouto ja estenouto – 650 g). Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjien noutoesineitä. Noutoesinettä ei missään noutoliikkeessä saa antaa koiran suuhun ennen liikkeen alkua.

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

Liikeosat

Kaksiosaiset liikkeet, kuten liikkeestä istuminen, liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo, kävelystä seisomaan jääminen, ja juoksusta seisomaan jääminen, voidaan osavastelua varten jakaa seuraavasti:

a) Perusasento, valmisteleva osa, suoritus = 5 pistettä

b) Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti = 5 pistettä

Koiraa on jokaisen liikkeen yhteydessä tarkkailtava huolellisesti alkaen perusasennosta ja päättyen liikkeen lopetukseen.

Lisäkäskey

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä). Jos koira suorittaa liikeosan kolmannella käskyllä, kyseinen liike arvostellaan max. korkein puutteellinen.

Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Arvostelu:	1. lisäkäskey:	liikkeen osan arvosana tyydyttävä
	2. lisäkäskey:	liikkeen osan arvosana puutteellinen

Esim:	5 pisteen liikkeet:	
	1. lisäkäskey: tyydyttävä kun kokonaispisteet 5:=	- 1,5
pistettä.		
	2. lisäkäskey: puutteellinen kun kokonaispisteet 5:=	- 2,5
pistettä		

Suoritusosien eteen istuminen ja liikkeen lopetus (sivulle siirtyminen) välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek).

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirako on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

1. Vapaana seuraaminen

10 pistettä

a) Käsky "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettäessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus: Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa.

Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliskaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa

normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). (seuraamiskaavion mukaisesti). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä. Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliiperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) Arvostelu (koskee kaikkia liikenopeuksia): Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäskyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asetuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa

virheen suuruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"

c) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Edettyään 10 – 15 askelta kävelynopeudella, ohjaaja siirtyy juoksuun ja juoksee edelleen 10 – 15 askelta. Tämän jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Juoksusta seisomaan jääminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "seiso", "tänne", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta juosten vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10-15 juoksuaskeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "seiso" pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää juoksuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on juossut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisova koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä.

Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymisen jälkeen, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan "seiso"-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

- a) Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"
- b) Suoritus: Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 2000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.
- c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

- a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"
- b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.
- c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppeä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä	
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton pistettä	=	10	
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta pistettä	=	0	

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuamarin kehotuksesta uusua heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle.

Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu: Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia	=	15 pistettä
Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton pistettä	=	10
Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta pistettä	=	0

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidaskäynnin eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Kun koira on irtaantunut riittäväälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käslyn antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) Käskyt: "maahan", "istu"

b) Suoritus: Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskeyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koealueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja asettuu koiralta näkymättömiin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1 – 7. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 6 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskeyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu: Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 6 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

IPO-3 Osa C Suojelutyöskentely

Liikesuoritus 1 :	Avustajan etsintä risteillen	10 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Vartiointi ja haukkuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Avustajan pakoyrityksen estäminen	10 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa	20 pistettä
Liikesuoritus 5:	Selkäkuljetus	5 pistettä
Liikesuoritus 6:	Hyökkäys koira kohti selkäkuljetuksen aikana	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Liikkuvan avustajan hyökkäys koira kohti	10 pistettä
Liikesuoritus 8:	Hyökkäys koira kohti vartiointivaiheessa	20 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

Yleisiä määräyksiä

Koalueella pitkällä sivulla on 6 piiloa, 3 kummallakin sivulla, porrastetusti asetettuina (ks. kaavio). Tarvittavien merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä.

Kilpailuavustaja/avustajan vaatetus

Avustajalla on oltava suojapuku, suojahiha ja pehmeä patukka. Suojahihassa on oltava puremispehmuste ja päällysteenä luonnonvärinen juuttikangas. Koska avustajan täytyy pitää koira koko ajan näkyvissään, hänen ei vartiointivaiheessa ole pakko seisoa aivan liikkumattomana. Avustaja ei saa kuitenkaan olla uhkaavassa asennossa eikä tehdä puolustautumisliikkeitä. Hänen tulee pitää suojahiha vartalonsa edessä. Ohjaaja saa päättää, miten hän ottaa patukan pois avustajalta.

Kokeissa voidaan kaikissa koeluokissa muuten käyttää vain yhtä avustajaa, mutta jos koeluokassa on koiria 7 tai enemmän on käytettävä kahta avustajaa. Suomessa paikalliskokeissa voidaan käyttää yhtä avustajaa, poislukien arvokilpailut. Kaikille saman koeluokan koirille on käytettävä samaa avustajaa/samoja avustajia. Avustaja voidaan vaihtaa yhden kerran, jos avustaja itse toimii kokeessa koiranohjajana.

Tuomarille ilmoittautuminen

- a) Ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana perusasennossa.
- b) Sen jälkeen ohjaaja siirtyy perusasentoon liikkeen "avustajan etsintä risteillen" aloituskohtaan.
- c) Tuomarin merkistä koira lähetetään perusasennosta suorittamaan risteilyä.

Huomautus:

Jos ohjaaja ei pysty suorittamaan ilmoittautumista asianmukaisesti, ts. koira ei ole ohjaajan hallinnassa vaan karkaa esim. viimeiselle piilolle tai pois kentältä, ohjaajalla on oikeus yrittää saada koira takaisin luokseen kolmella käskyllä. Jos koira ei tottele kolmatta käskyä, osa C päättyy koiran osalta arvostelulla "hylkäys tottelemattomuuden vuoksi".

Koirat, jotka eivät ole ohjaajansa hallinnassa, jotka puolustautumisliikesuoritusten jälkeen eivät irrota otettaan tai irrottavat vasta ohjaajan voimakkaasta vaikutuksesta, jotka purevat muualle kuin suojahihaan, on hylättävä kokeesta. Näille koirille ei suoriteta "VIK"-arviointia.

Merkinnät

Koeohjeessa määritettyjen merkintöjen on oltava selvästi koiranohjaajan, tuomarin ja avustajan näkyvissä.

Määritetyt merkinnät ovat seuraavat:

- Ohjaajan paikka piilolta kutsuttaessa.
- Avustajan pakoyrityksen aloituspaikka ja paon lopetuskohta.
- Koiran makuupaikka paossa
- Merkintä koiranohjaajaa varten liikettä "liikkuvan avustajan hyökkäys koiraan kohti".

Sellaisten koirien osalta, jotka eivät suostu suorittamaan jotain puolustautumisliikesuoritusta tai antavat avustajan torjua itsensä, osa C keskeytetään. Koirat eivät saa arvostelua. "VIK"-arviointi suoritetaan.

Käskyn "irti" käyttö on sallittu yhden kerran kaikissa puolustautumisliikkeissä. Irrotus arvostellaan seuraavan taulukon mukaan.

Hidasteleva irrotus	Nopea irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus ensimmäisen lisäkäskyn jälkeen	Nopea irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Hidasteleva irrotus toisen lisäkäskyn jälkeen	Ei irrota toisenkaan lisäkäskyn tai ohjaajan muiden toimenpiteiden jälkeen
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Hylkäys

1. Avustajan etsintä risteillen

10 pistettä

a) Käskyt: "kierrä", "tänne"
("tänne"-käskyyn voidaan liittää koiran nimi).

b) Suoritus: Avustaja on koiralta näkymättömissä viimeisessä piilossa. Ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa ensimmäisen piilon tasalle siten, että koira voidaan lähettää kuudelle risteilylle. Osa C alkaa tuomarin merkistä. Koiran tulee lyhyellä "kierrä"-käskyllä ja oikealla tai vasemmalla kädellä annettulla suuntaohjauksella irtautua nopeasti ohjaajan luota ja määrätietoisesti kiertää ohjaajan osoittama piilo tiiviisti ja tarkkaavaisesti. Käsky ja suuntaohjaus voidaan toistaa. Kun koira on suorittanut risteilyn, ohjaaja kutsuu koiran luokseen lyhyellä "tänne"-käskyllä ja lähettää koiran sen ollessa liikkeellä kohti ohjaajaa uuteen risteilyyn uudella "kierrä"-käskyllä seuraavaan piiloon. Ohjaajan tulee liikkua normaalilla kävelynopeudella ajatellulla keskilinjalla, eikä hän saa risteilyn aikana poistua tältä linjalta. Koiran on koko ajan oltava ohjaajan edellä. Kun koira tulee piilolle, jossa avustaja on, ohjaajan tulee pysähtyä paikalleen. Tämän jälkeen hän ei saa enää toistaa käskyä ja suuntaohjausta.

c) Arvostelu: Puutteet ohjattavuudessa, koiran vauhdissa ja määrätietoisuudessa sekä piilojen tiiviissä ja tarkkaavaisessa kierrossa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Virheitä ovat esim. seuraavat:

- koira ei ole rauhallinen ja tarkkaavainen perusasennossa ennen liikettä
- lisäkäskyt ja -käsiohjaukset
- poikkeaminen ajatellulta keskilinjalta
- liikkuminen epänormaalilla kävelynopeudella
- väljä risteily
- koira risteilee oma-aloitteisesti reagoimatta ohjaajan käskyihin
- koira ei kierrä piiloja tai ei kierrä piiloja tarkkaavaisesti
- koiran ohjattavuudessa ja hallinnassa on puutteita.

Jos koira ei kolmannellakaan yrityksellä löydä avustajaa viimeisestä piilosta, suoje- luosa päättyy koiran osalta. Suoje luosa päättyy myös, jos ohjaaja liikkeen aikana käs- kee koiran perusasentoon (keskeytys ilman pisteitä osasta C; muista osista saavutetut

pisteet jäävät voimaan). "VIK"-arvostelua ei anneta.

2. Vartiointi ja haukkuminen

10 pistettä

a) Käskyt: "tänne", "sivulle"

Käskyt "tänne" ja "sivulle" on annettava samanaikaisesti yhtenä käskynä

b) Suoritus: Koiran tulee vartioida avustajaa aktiivisesti ja tarkkaavaisesti ja haukkua keskeytyksettä. Koira ei saa hyppiä avustajaa päin eikä purra häntä. Noin 20 sekuntia jatkuneen haukkumisen jälkeen ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vähintään 5 askeleen päähän piilosta. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran perusasentoon. Tuomarin merkistä ohjaaja käskää avustajan pois piilosta. Avustaja siirtyy merkittyyn paon aloituskohtaan. Koiran on istuttava rauhallisena ja tarkkaavaisena perusasennossa.

c) Arvostelu: Puutteet haukkumisen jatkuvuudessa ja tehossa sekä vartioinnin painostavuudessa käskyyn asti, reagointi tuomariin tai ohjaajan saapumiseen alenavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jatkuvasta haukkumisesta annetaan 5 pistettä. Jos koira haukkuu heikosti, vähennetään 2 pistettä. Jos koira ei hauku lainkaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, vähennetään 5 pistettä. Jos koira häiritsee avustajaa, esim. tönii, hyppii päin, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koira puree avustajaa voimakkaasti, vähennetään jopa 9 pistettä. Jos koira puree avustajaa piilossa eikä irrota itsenäisesti, ohjaaja määrätään tulemaan piilolle 5 askeleen merkinnän kohdalle. Ohjaaja saa kutsua koira yhdessä kerran "tänne"- ja "sivulle"-käskyillä, jotka on annettava yhtenä käskynä (ei "irti"-käskyä). Jos koira ei tottele, koirako hylätään. Jos koira tottelee käskyä, liike arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-9 pistettä).

Jos koira puree avustajaa tarkoituksella muualta, kuin hihasta, koiran suoritus hylätään (ei koske tönimistä).

Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa poistumaan keskilinjalta, koira voidaan lähettää uudelleen avustajan luo. Jos koira nyt jää avustajan luo, voidaan osaa C jatkaa, mutta liikesuoritus vartiointi ja haukkuminen arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-9 pistettä). Jos koira ei palaa avustajan luo tai jättää avustajan uudelleen, osa C keskeytetään. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa piilolle, tai siirtyy ohjaajan luo ennen käskyä, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi.

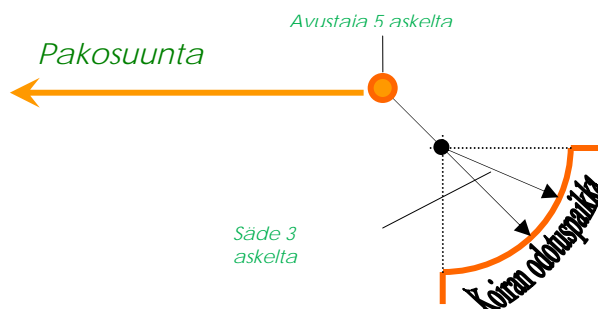
Haukkumisen arvostelu

Jatkuvasta haukkumisesta annetaan 5 pistettä. Jos koira haukkuu heikosti (painostamaton, ei energinen) tai haukkuminen ei ole jatkuvaa, vähennetään korkeintaan 2 pistettä. Jos koira ei hauku lainkaan, mutta vartioi avustajaa tarkkaavaisesti, haukkumisesta vähennetään 5 pistettä.

3. Avustajan pakoyrityksen estäminen

10 pistettä

a) Käskyt: "seuraa", "maahan", "kiinni", "irti"

b) Suoritus: Tuomarin merkistä koiranohjaaja käskee avustajan ulos piilosta. Avustaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa pakoyrityksen merkitylle aloituspaikalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa.

Ennen "maahan"-käskyä koiran on istuttava suorassa perusasennossa rauhallisena ja tarkkaavaisena. "Maahan"-käskyllä koiran on mentävä suoraan ja nopeasti maahan ja jäätävä paikalleen rauhallisesti ja varmasti avustajaa tarkkaavaisesti katsellen. Avustajan ja koiran välinen etäisyys on 5 askelta. Ohjaaja jättää vartioivan koiran paikalleen ja siirtyy piilolle. Ohjaajalla on katsekontakti koiraansa, avustajaan ja tuomariin.

Tuomarin merkistä avustaja aloittaa pakoyrityksen. Koiran tulee ohjaajan samanaikaisesti antamalla "kiinni"-käskyllä lähteä estämään pakoyritys. Koiran tulee estää pakoyritys viivyttelämättä ja suurta dominanssia osoittaen käymällä avustajaan kiinni energisesti ja voimakkaasti. Koira saa käydä kiinni ainoastaan avustajan suojahihaan. Avustaja pysähtyy tuomarin merkistä. Kun avustaja pysähtyy, koiran tulee irrottaa otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn omaaloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä.

Jos koira ei irrota kolmannellakaan käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: suuri dominanssi, nopea, energinen reagointi ja avustajan perään lähtö, voimakas kiinnikäynti ja paon tehokas estäminen, rauhallinen puruote irrotukseen asti, tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira jää paikalleen makaamaan, tai ei pysäytä pakoyritystä noin 20 askeleen kuluessa käymällä ja pysymällä kiinni, osa C keskeytetään. Jos koira suorittaa liikkeen ilman ohjaajan käskyä, arvosanaa alennetaan yhdellä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella.

Jos koira jättää avustajan tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

4. Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa 20 pistettä

a) Käskyt: "irti", "sivulle"

b) Suoritus: Kun vartiointivaihetta on kestänyt noin 5 sekuntia, avustaja suorittaa tuomarin merkistä hyökkäyksen koiraan kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta puolustautua tehokkaasti käymällä avustajaan energisesti ja voimakkaasti kiinni. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Avustaja kuormittaa koiraan patukalla uhkaamisen ja paineistamisen kautta. Kuormituksen aikana on erityisesti tarkkailtava koiran aktiivisuutta ja vakautta. Koiralle suoritetaan kaksi patukkakuormitustestiä. Patukkakuormitustestit saavat kohdistua vain lapoihin ja säkäalueelle. Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ei ota patukkaa pois avustajalta.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä. Jos koira ei kestä avustajan kuormitusta, vaan irtoaa suojahihasta ja väistää avustajaa, osa C keskeytetään.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostusta alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvostusta kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostusta kolmella.

Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

5. Selkäkuljetus 5 pistettä

a) Käsky: "seuraa" (myös esim. käsky "kuljetus" on sallittu)

b) Suoritus: Heti liikesuorituksen 4 jälkeen seuraa avustajan selkäkuljetus noin 30 askeleen pituinen matka. Kuljetusreitit määrää tuomari. Ohjaaja komentaa avustajan kulkemaan edellään ja kulkee noin 5 askelta avustajan perässä sivulla vapaana

seuraavan koiransa kanssa, joka tarkkailee avustajaa valppaasti. Etäisyyden avustajaan on pysyttävä 5 askeleen pituisena koko selkälätkuljetuksen ajan.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostajaa virheen suuruuden mukaan: avustajan valpas tarkkailu, täsmällinen ohjaajan seuraaminen, 5 askeleen etäisyyden säilyttäminen.

6. Hyökkäys koira kohti selkälätkuljetuksessa

15 pistettä

a) Käskyt: "irti", "seuraa"

b) Suoritus: Selkälätkuljetuksen lopuksi avustaja suorittaa pysähtymättä, tuomarin merkistä hyökkäyksen koira kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta viivyttelemättä puolustautua käymällä energisesti ja voimakkaasti avustajaan kiinni. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Kun koira on saanut otteen, ohjaajan tulee pysähtyä sen hetkiselke paikalleen. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyllä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ottaa patukan pois avustajalta.

Tämän jälkeen seuraa avustajan sivukuljetus tuomarin luo noin 20 askeleen päähän. Ohjaaja saa antaa koiralle käskyn "seuraa". Koiran tulee kulkea avustajan ja ohjaajan välissä. Koiran tulee kuljetuksen aikana tarkkailla avustajaa valppaasti. Se ei kuitenkaan saa häiritä avustajaa, hypätä häntä päin tai purra häntä. Ryhmä pysähtyy tuomarin eteen, ohjaaja antaa patukan tuomarille ja ilmoittaa osan C 1-osan päättyneeksi.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostajaa virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostajaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvostajaa kahdella.

Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostajaa kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, osa C keskeytetään.

7. Liikkuvan avustajan hyökkäys koira kohti

10 pistettä

a) Käskyt: "istu", "kiinni", "irti"

b) Suoritus: Ohjaaja ja koira kulkevat merkitylle paikalle keskilinjalle 1-piilon tasalle. Koiran tulee seurata ohjaajaa vapaana iloisesti, tarkkaavaisesti ja keskittyneenä ja pysyä ohjaajan polven kohdalla suorassa asennossa. Ensimmäisen piilon tasalla ohjaaja pysähtyy ja kääntyy ympäri. Koira tulee "istu"-käskyllä istua perusasentoon. Koiran tulee istua paikallaan suorassa asennossa ja rauhallisena, avustajaa tarkkaavaisesti katsoen. Ohjaaja voi pitää koiran kaulaimesta kiinni, mutta hän ei saa innostaa koira. Tuomarin merkistä patukalla varustautunut avustaja tulee esiin piilosta ja juoksee keskilinjalle. Keskilinjalla avustaja kääntyy ohjaajaa päin ja jatkaa juoksuaan keskeyttämättä kohti ohjaajaa ja koiraan suoraan edestä päin uhkaushuutoja huutaen ja voimakkaita uhkausliikkeitä tehden. Kun avustaja on päässyt noin 60-50 askeleen päähän ohjaajasta ja koirasta, ohjaaja vapauttaa koiran tuomarin merkistä antaen sille käskyn "kiinni". Koiran tulee pysäyttää hyökkäys viivyttelämättä yhdellä "kiinni"-käskyllä, tehokkaasti ja suurta dominanssia osoittaen. Koira saa käydä kiinni vain suojahihaan. Ohjaaja ei saa liikkua paikaltaan.

Kuormitusvaihe ei saa vaikuttaa koiraan, vaan sen tulee koko puolustautumisliikkeen ajan esittää täysi, energinen ja ennen kaikkea pysyvä puruote. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan: Energinen puolustautuminen ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvosanaa alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvosanaa kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvosanaa kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, suoritusosa C keskeytetään.

8. Hyökkäyksen torjuminen vartiointivaiheessa

20 pistettä

a) Käskyt: "irti", "sivulle", "seuraa"

b) Suoritus: Kun vartiointivaihetta on kestänyt noin 5 sekuntia, avustaja suorittaa tuomarin merkistä hyökkäyksen koiraan kohti. Koiran tulee ilman ohjaajan vaikutusta puolustautua tehokkaasti käymällä avustajaan energisesti ja voimakkaasti kiinni. Koi-

ra saa käydä kiinni vain suojahihaan. Avustaja kuormittaa koira patukalla uhkaamisen ja paineistamisen kautta. Kuormituksen aikana on erityisesti tarkkailtava koiran aktiivisuutta ja vakautta. Koiralle suoritetaan kaksi patukkakuormitustestiä. Patukkakuormitustestit saavat kohdistua vain lapoihin ja säkäalueelle. Tuomarin merkistä avustaja pysähtyy paikalleen. Avustajan pysähtyessä koiran on irrotettava otteensa lyhyen ylimenovaiheen jälkeen. Koiranohjaaja voi antaa "irti"-käskyn oma-aloitteisesti sopivan ajan kuluttua.

Jos koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, ohjaaja voi tuomarin merkistä antaa kaksi lisäkäskyä. Jos koira ei irrota näillä käskyillä (yksi sallittu ja kaksi lisäkäskyä), koira hylätään. Ohjaajan tulee antaa "irti"-käsky rauhallisesti paikallaan seisoen, koiraan muuten vaikuttamatta. Irrotuksen jälkeen koiran on pysyttävä tiiviisti avustajan luona ja vartioitava avustajaa tarkkaavaisesti. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy normaalilla kävelyvauhdilla suorinta tietä koiran luo ja ottaa sen perusasentoon käskyllä "sivulle". Ohjaaja ottaa patukan pois avustajalta.

Tämän jälkeen seuraa avustajan sivukuljetus tuomarin luo noin 20 askeleen päähän. Ohjaaja saa antaa koiralle käskyn "seuraa". Koiran tulee kulkea avustajan oikealla puolella niin, että se on avustajan ja ohjaajan välissä. Koiran tulee kuljetuksen aikana tarkkailla avustajaa valppaasti. Se ei kuitenkaan saa häiritä avustajaa, hypätä häntä päin tai purra häntä. Ryhmä pysähtyy tuomarin eteen, ohjaaja antaa patukan tuomarille ja ilmoittaa suoritusosan C päättyneeksi. Suoritettuaan loppuilmoittautumisen, ohjaaja siirtyy tuomarin merkistä vapaana seuraavan koiransa kanssa noin 5 askeleen päähän pois avustajan luota ja pysähtyy perusasentoon. Ohjaa kytkee koiran ja tuomarin merkistä siirtyy sen kanssa arvostelupaikalle, jolloin avustaja poistuu tuomarin merkistä koealueelta.

c) Arvostelu: Puutteet seuraavissa tärkeissä arvostelukohteissa alentavat arvostusta virheen suuruuden mukaan: Nopea ja voimakas kiinnikäynti, täysi ja rauhallinen puruote irrotukseen asti, irrotuksen jälkeen tarkkaavainen vartiointi tiiviisti avustajan vieressä.

Jos koira ei ole vartiointivaiheessa täysin tarkkaavainen ja/tai häiritsee hieman avustajaa, arvostusta alennetaan yhdellä. Jos koiran tarkkaavaisuudessa on huomattavia puutteita ja/tai se häiritsee avustajaa voimakkaasti, alennetaan arvostusta kahdella. Jos koira ei vartioi avustajaa, mutta pysyy kuitenkin avustajan luona, alennetaan arvostusta kolmella. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan tämän tullessa koiran luo, liikesuoritus arvostellaan puutteelliseksi. Jos koira jättää avustajan ennen, kuin tuomari on kehottanut ohjaajaa siirtymään koiran luo tai jos ohjaaja antaa koiralle käskyn pysyä avustajan luona, suoritusosa C keskeytetään.

Erikoisjälkikoe luokka 1**FH 1**

Vieraan henkilön tekemä jälki, noin 1200 askelta, 7 suoraa, 6 kulmaa, 4 esinettä, ikä noin 180 minuuttia, harhajälki, jäljestämisaika 30 minuuttia.

Jäljestäminen	79 pistettä
Esineet	21 pistettä (3 x 5/1 x 6)
Yhteensä	100 pistettä

Osallistumisoikeus.

Koiran on saavutettava vaadittu ikä viimeistään koepäivänä. Tästä ei saa tehdä mitään poikkeuksia. Ennen osallistumista kokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti kansallisten määräysten mukaan.

Yleiset määräykset

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

1. Jälkityöskentely

Koiran on osoitettava jäljestysvarmuutensa vähintään 1200 askelta pitkällä ja vähintään kolme tuntia vanhalla vieraan henkilön tekemällä jäljellä, jolla on oltava kuusi maastoon sovitettua suoraa kulmaa (ks. kaavio) ja jonka yli kulkee vähintään kahdessa erillään toisistaan sijaitsevassa kohdassa tuoreempi vieraan henkilön tekemää harhajälki.

Jäljellä on neljä epäsäännöllisin välein asetettua jäljentekijän hyvin hajustamaa esinettä, jotka ovat olleet jäljentekijän taskussa vähintään 30 minuutin ajan ennen jäljen tekemistä. Esineiden on oltava erilaisia (materiaali esim. nahka, tekstiili, puu). Esineiden on oltava noin 10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksuja. Esineet eivät saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä.

Kaikki esineet on numeroitava ja numeron on vastattava jäljen lähtökohdassa olevan kyltin numeroa. Koiran on löydettävä nämä esineet ja joko ilmaistava ne tai otettava ne suuhunsa.

Koiranohjaaja ilmoittaa tuomarille ennen jäljestyksen alkamista ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaiseeko se ne. Esineen samanaikainen ilmaisu ja suuhun ottaminen on virhe. Vain ne esineet arvostellaan, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla.

Ohjaaja voi oman valintansa mukaan antaa koiran jäljestää vapaana tai johdattimeen kytkettynä,

Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kuitenkaan otettaan irrottamatta.

2. Jäljen tekeminen

Koiralle vieras jäljentekijä saa tuomarilta tai jälkivastaavalta jälkikaavion. Tuomari/jälkivastaava kuvailee jäljentekijälle jälkeen liittyvät maastomerkit, kuten yksittäiset puut, sähköpylväät, rakennukset, jne. Jäljentekijä näyttää tuomarille ennen jäljen tekoa neljä IPO-koeohjeen mukaista esinettä. Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle ja joka on pidettävä paikallaan jälkityöskentelyn ajan. Jäljentekijä viipyy hetken jäljen lähtökohdassa ja tekee sitten jäljen kaavion mukaisesti tuomarin ohjeiden mukaan.

Esineet asetetaan jäljelle epäsäännöllisin välein ja niin, että esine ei ole 20 askelta lähempänä kulmaa ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 250 askeleen päähän lähtökohdasta. Neljäs ja viimeinen esine asetetaan jäljen loppuun. Esineitä ei saa asettaa kulmiin eikä niiden välittömään läheisyyteen. Esineet on asetettava jäljen päälle, ei jäljen sivuun. Jäljentekijä merkitsee esineiden paikat rastilla jälkikaavioon.

Jäljen tulee ehdottomasti kulkea vaihtelevalla alustalla. Jälkeen ei välttämättä tarvitse sisältyä liikennöityä päällystettyä tietä. Jäljet on tehtävä todellisuutta vastaaviksi. Jokaisen kaavion on oltava erilainen.

Kun jäljen tekemisen loppumisesta on kulunut 30 minuuttia, toinen jäljentekijä tekee tuomarin osoittamaan kohtaan harhajäljen, joka ylittää jäljen kahteen kertaan (ei ensimmäistä eikä viimeistä suoraa eikä 40 askelta lähempänä kulmaa).

3. Jäljen ajaminen

Ohjaaja ilmoittautuu työskentelyvalmiin koiransa kanssa tuomarille koira perusasennossa. Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäljelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyispistettä (n. 2 m) on sallittu. Jäljelle lähetyksen ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähtiessä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Koiran pitää voida ottaa lähtöpaikalla kunnolla jäljen haju. Koira on oltava siten koulutettu, että se aloittaa jäljestämisen rauhallisesti ilman ohjaajan apua (käsky "etsi" on sallittu). Ohjaaja ei missään tapauksessa saa yrittää kädellään kehottaa koira liikumaan eteenpäin. Jos koira ei ohjaajan mielestä ole ottanut jälkeä oikein, hänellä on oikeus suorittaa uusintalähetyksen edellyttäen, että koira ei ole vielä edennyt lähtöpaikasta yli 15 askelta. Tästä seuraa 4 pisteen vähennys.

Koiran on ajettava jälkeä rauhallisesti niin, että ohjaaja voi seurata koira kävelyvauhdilla. Esineen löytäessään koiran on heti otettava se suuhun tai ilmaistava se vakuuttavasti. Ilmaistessaan esineen voi koira jäädä seisomaan, mennä istumaan tai mennä makuulle. Ohjaajan on välittömästi mentävä koiran luo ja osoitettava löydetty esine tuomarille nostamalla sen korkealle ylös. Ottaessaan esineen voi koira jäädä seisomaan, istua tai tulla ohjaajan luo. Eteenpäin meneminen esineen kanssa tai sen ottaminen makuulta ovat virheitä. Ohjaaja voi esineellä kiittää koira minkä jälkeen hän lähettää koiran tuomarin merkistä jatkamaan jäljen ajamista. Jos koira löytää jäljeltä esineen, joka ei ole jäljentekijän jäljelle asettama, koira ei saa ottaa sitä suuhunsa tai ilmaista sitä. Koira saa ilmaista ja tarkastaa harhajäljen; se ei ole virhe, kunhan koira ei poistu oikealta jäljeltä. Jos koira vaihtaa jäljen harhajälkeen, jäljestys keskeytetään kun koira on ajanut harhajälkeä noin johdattimen pituuden verran. Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun maksimian ajan kuluessa 30 minuutin kuluessa lähtöpaikalta lähtemisestä, tuomari keskeyttää jäljestämisen.

4. Arvostelu

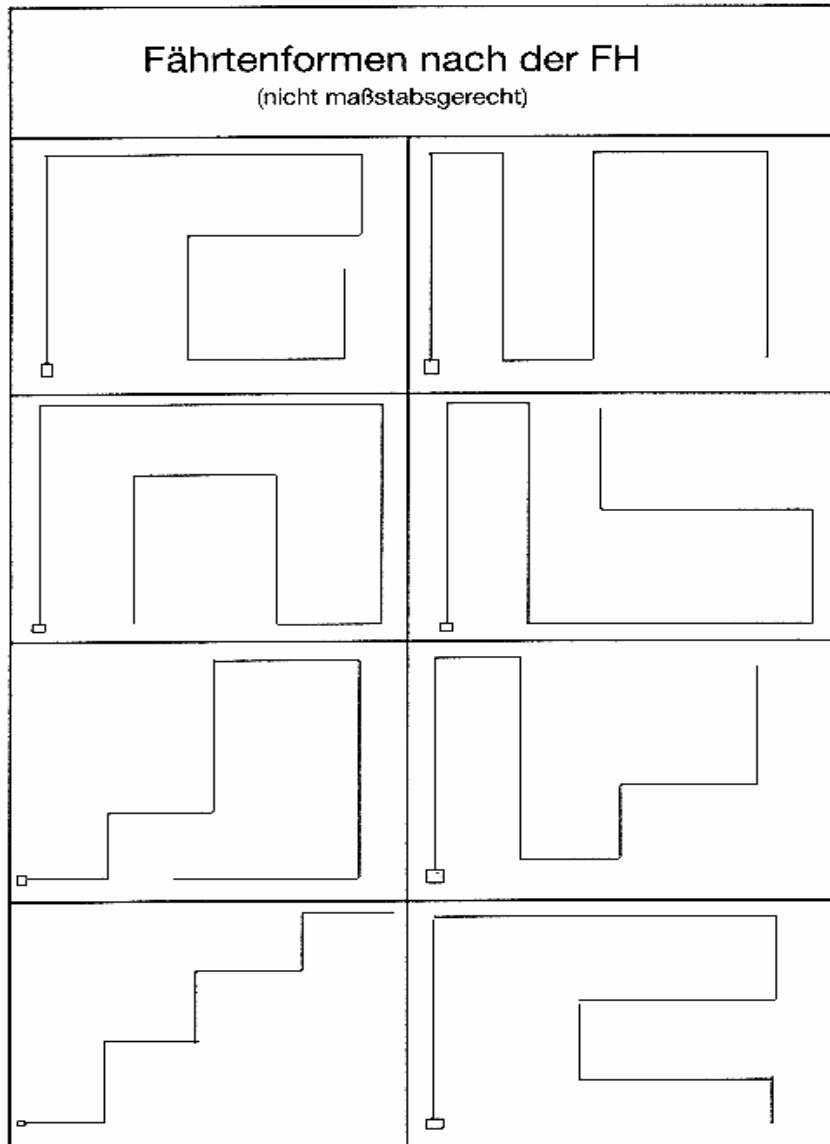
Maksimipistemäärän 100 pistettä voi saada vain koira, joka ajaa koko jäljen osoittaen vakuuttavaa jälkityöskentelyä ja ottaa tai ilmaisee kaikki neljä esinettä. Koiran jälkityöskentelyn on oltava varmaa. Harhajäljet eivät saa häiritä koiran suoritusta. Koira ei saa pisteitä esineistä, joita se ei löydä. Jos koira ei löydä yhtään jäljentekijän jäljelle asettamaa esinettä, arvosana on korkeintaan "tyydyttävä". Virheellisestä ilmaisusta (esim. kohdassa ei ole esinettä, esine ei ole jäljentekijän jäljelle asettama) seuraa yleensä 2 pisteen vähennys.

5. Koulutustunnus erikoisjälkikokeen luokasta 1 (FH1)

Koulutustunnuksen saavuttaminen edellyttää, että koira saa vähintään 70 pistettä.

Arvostelu tapahtuu seuraavan taulukon mukaan:

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
100 pistettä	96 - 100	90 - 95	80 - 89	70 - 79	0 - 69

FH 1:

Erikoisjälkikoe luokka 2**FH 2**

Vieraan henkilön tekemä jälki, noin 1800 askelta, 8 suoraa, 7 kulmaa, 7 esinettä, ikä noin 180 minuuttia, harhajälki, jäljestämisaika 45 minuuttia.

Jäljestäminen	79 pistettä
Esineet	21 pistettä (7 x 3)
Yhteensä	100 pistettä

Jos koira ei löydä yhtään esinettä, on arvosana korkeintaan "tydyttävä".

Osallistumisoikeus.

Koiran on saavutettava vaadittu ikä viimeistään koepäivänä. Tästä ei saa tehdä mitään poikkeuksia. Ennen osallistumista kokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti kansallisten määräysten mukaan. Suomessa FH-2 kokeeseen osallistumiseen vaaditaan FH-1 kokeen hyväksytyt suoritus.

Yleiset määräykset

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

Tuomari arpoo osallistujien suoritusjärjestyksen uudelleen jälkien teon jälkeen.

Jäljentekijä näyttää esineet tuomarille tai jälkivastaavalle ennen jäljen tekoa. Esineiden on oltava jäljentekijän hyvin hajustamia (vähintään 30 minuuttia). Jäljentekijä viipyy hetken jäljen lähtökohdassa ja kävelee sitten normaalia askelpituutta käyttäen osoitettuun suuntaan. Suorat ja kulmat tehdään normaalilla askelpituudella (ks. kaavio). Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 100 askeleen päähän lähtökohdasta ensimmäiselle tai toiselle suoralle. Muut esineet voidaan sijoittaa vapaasti, myös kaksi esinettä samalle suoralle, ja seitsemäs esine asetetaan jäljen loppuun. Suorat on sovittava maastoon. Yksi suora on tehtävä muodoltaan puolilympyränä, jonka säde on vähintään kolme johdattimen pituutta (noin 30 m). Puolilympyrä alkaa ja loppuu suoraan kulmaan. Vähintään kahden kulman on oltava teräviä kulmia, joiden asteluku on 30° – 60° (ks. kaavio). Erilaiset esineet (materiaali esim. nahka, tekstiili, puu) voidaan asettaa kaikille suorille epäsäännöllisin välein, mutta ei 20 m lähemmäksi kulmaa ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Viimeinen esine asetetaan jäljen loppuun. Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle pysähtymättä. Viimeisen esineen jätettyään jäljentekijä jatkaa suoraan eteenpäin vielä muutaman askeleen. Esineiden tulee olla noin 10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksuja, eivätkä ne saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä. Esineet on numeroitava jäljen numerolla. Jälki on tehtävä ohjaajalta ja koiralta näkymättömissä. Puoli tuntia ennen jäljestämisen alkamisaikaa toinen koiralle vieras henkilö tekee harhajäljen, joka leikkaa kaksi jäljen suoraa; leikkauskulma ei saa olla 60° pienempi.

Harhajälki ei saa ylittää jälkeä 40 askelta lähempänä kulmaa ennen kulmaa tai kulman jälkeen, eikä ensimmäistä tai viimeistä suoraa eikä samaa suoraa kahteen kertaan.

Tuomari ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

a) Käsky: "Etsi"

Ohjaaja saa antaa "etsi"-käskyn koiralle jäljen alussa ja jokaisen esineen jälkeen. Sa-tunnainen koiran kiittäminen ja "etsi"-käskyn toistaminen on myös sallittu, paitsi kulmis-sa ja esineen kohdalla.

b) Suoritus:

Koiranohjaaja valmisteleo koiransa jäljestämiseen. Koira voi jäljestää joko vapaana tai kytkettynä 10 m pitkään johdattimeen. 10 m pituinen johdatin voi kulkea koiran selän yli, koiran kylkeä pitkin tai etu- ja/tai takajalkojen välistä. Johdatin voidaan kyt-keä joko suoraan kaulaimeen, joka ei ole kuristavalla, tai jälkivaljaiden kiinnityslaittee-seen (sallittuja ovat rinta- ja tynnyriyaljaat, ilman lisähihnoja). Tuomarin kutsusta oh-jaaja ilmoittautuu tuomarille etsintävalmiin koiran kanssa perusasennossa, ja ilmoittaa ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaisee ne. Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä ennen jäljelle lähtöä, jäljen etsimisen sekä koko jäljen ajon aikana. Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäl-jelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyspistettä (n. 2 m) on sallittu. Jäljelle lähetys ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähties-sä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Koiran tulee lähtökohdassa tutkia hajua intensiivisesti, rauhallisesti ja syvällä nenällä. Koiran tulee alkaa sitten jäljestää syvällä nenällä, tasaisella vauhdilla ja intensiivisesti. Koiran jälkityöskentelyn on oltava varmaa. Ohjaajan tulee seurata koira 10 m etäi-syydellä johdattimen päästä kiinni pitäen. Ohjaajan tulee pitää koiraan 10 m etäisyys myös koiran jäljestäessä vapaana. Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kui-tenkaan otettaan irrottamatta. Kulmatyöskentelyn jälkeen koiran on jatkettava eteenpäin samalla nopeudella. Koiran tulee heti esineen löydettyään ilman ohjaajan vaikutusta joko ottaa esine suuhunsa tai ilmaista se vakuuttavasti. Jos koira ottaa esi-neen suuhunsa, se voi jäädä seisomaan paikalleen, istua tai tuoda esineen ohjaajal-le. Jos koira jatkaa eteenpäin tai menee maahan esine suussa, suoritus on virheelli-nen. Koira voi ilmaista esineen menemällä maahan, istumalla tai jäämällä seisomaan (myös vaihdellen). Kun koira on ilmaissut esineen tai ottanut sen suuhunsa, ohjaaja laskee jälkiliinan kädestään ja menee koiran luokse. Ohjaaja näyttää koiran löytä-män esineen nostamalla sen korkealle ylös. Sen jälkeen ohjaaja ottaa johdattimen käteensä ja lähettää koiran jatkamaan jäljestystä. Jäljen lopussa löydetyt esineet näytetään tuomarille. Koiran syöttäminen on kiellettyä jäljestämisen aikana. Ohjaajal-le on sallittua, tuomarilta luvan saatuaan, keskeyttää jäljestäminen lyhyeksi aikaa, jos hän arvelee oman tai koiran fyysisen kunnon tai koiran vainuedellytysten perusteella (esim. erittäin kuumissa olosuhteissa) tarvitsevansa lyhyen tauon. Taukoon kuuluva aika sisältyy kokonaisuikaan. Ohjaajalle on luvallista tauon aikana tai esineen luona puh-distaa koiran pää, silmät ja kuono. Sitä varten hän voi jäljestämisen aikana pitää mu-kanaan kosteaa liinaa tai sientä. Nämä apuvälineet on ennen jäljestämisen alkua näytettävä tuomarille. Muut apuvälineet eivät ole luvallisia.

c) Arvostelu:

Koulutustunnuksen saavuttaminen edellyttää, että koira saa vähintään 70 pistettä. Jäljestämisenopeus ei vaikuta arvosteluun, kunhan koiran jälkityöskentely on intensiivis-tä, tasaista ja vakuuttavaa, ja koira näin osoittaa positiivista jäljestämiskäyttäytymistä. Tarkastaminen ei ole virhe, jos koira pysyy jäljellä. Koira saa ilmaista ja tarkastaa har-hajäljen; se ei ole virhe, kunhan koira ei poistu oikealta jäljeltä. Koira saa jäljestää harhajälkeä korkeintaan 10 m (pistevähennys), tämän jälkeen jäljestys keskeytetään. Uudelleen lähetykset, päämäärätön liikkuminen, korkea nenä, tarpeiden teko, pyö-riminen kulmissa, jatkuvat kehotukset, koiran avustaminen liinan avulla tai suullisesti

jäljestämisen aikana tai esineiden kohdalla, esineiden virheellinen suuhun ottaminen tai virheellinen ilmaisu ja valeilmaisu laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jälki keskeytetään, jos koira poistuu jäljeltä yli johdattimen pituuden.

Jos ohjaaja estää koira poistumasta jäljeltä, tuomari kehottaa ohjaajaa seuraamaan koira. Jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta, tuomari keskeyttää jäljestämisen. Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun 45 minuutin kuluessa lähtöpaikalta lähtemisestä, tuomari keskeyttää jäljestämisen. Jos koira kuitenkin on jo viimeisellä suoralla, sitä ei voida keskeyttää ajan ylittymisen vuoksi. Koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.

Jos koira jäljen esinetyöskentelyssä käyttää kumpaakin ilmaisutapaa, eli ottaa esineen suuhun ja ilmaisee sen, suoritus on virheellinen. Vain ne esineet hyväksytään, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Virheelliset ilmaisut huomioidaan kyseisen suoran arvostelussa. Ohjaajalle ei näytetä esineitä, joita koira ei ole ilmaissut.

Koira ei saa pisteitä esineistä, joita se ei ota suuhunsa tai ilmaise.

Jäljestämispisteet jakautuvat suorille niiden pituuden ja vaikeusasteen mukaan. Kukin suora arvostellaan arvosanalla ja pisteillä. Jos koira lopettaa jäljestämisen (pitkän aikaa paikallaan jäljestämättä), jäljestys voidaan keskeyttää, vaikka koira olisikin vielä jäljellä.

IPO-FH

Kaksi vieraan henkilön tekemää jälkeä, noin 1800 askelta, 8 suoraa, 7 kulmaa, 7 esinettä, ikä noin 180 minuuttia, harhajälki, jäljestämisaika 45 minuuttia.

Pisteiden jakautuminen

	1. päivä	2. päivä	Yhteensä
Jäljestäminen	79	79	158
Esineet 7 x 3	21	21	42
Yhteensä	100	100	200

Jos koira ei löydä yhtään esinettä, on arvosana korkeintaan "tydyttävä".

Osallistumisoikeus.

Koiran on saavutettava vaadittu ikä viimeistään koepäivänä. Tästä ei saa tehdä mitään poikkeuksia. Ennen osallistumista kokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti kansallisten määräysten mukaan. Suomessa IPO-FH -kokeeseen osallistumiseen vaaditaan FH-1 kokeen hyväksyty suoritus.

Yleiset määräykset

Tuomari tai jälkivastaava päättää jäljen muodon käytettävissä olevan maaston mukaan. Jäljet eivät saa olla samanlaiset ensimmäisenä ja toisena päivänä. Esimerkiksi yksittäiset kulmat ja esineet eivät saa olla jokaisella jäljellä samalla etäisyydellä jäljen alusta tai toisistaan. Jäljen lähtökohta on merkittävä selvästi kyltillä, joka on työnnetty maahan aivan jäljen lähtökohdan viereen, vasemmalle puolelle.

Jokaisen osallistujan osalta jäljet on samassa kokeessa tehtävä eri päivinä eri paikkoihin ja eri jäljentekijän toimesta.

Tuomari arpoo osallistujien suoritusjärjestyksen uudelleen jälkien teon jälkeen.

Jäljentekijä näyttää esineet tuomarille tai jälkivastaavalle ennen jäljen tekoa. Esineiden on oltava jäljentekijän hyvin hajustamia (vähintään 30 minuuttia). Jäljentekijä viipyy hetken jäljen lähtökohdassa ja kävelee sitten normaalia askelpituutta käyttäen osoitettuun suuntaan. Suorat ja kulmat tehdään normaalilla askelpituudella (ks. kaavio). Ensimmäinen esine asetetaan aikaisintaan 100 askeleen päähän lähtökohdasta ensimmäiselle tai toiselle suoralle. Muut esineet voidaan sijoittaa vapaasti, myös kaksi esinettä samalle suoralle, ja seitsemäs esine asetetaan jäljen loppuun. Suorat on sovittava maastoon. Yksi suora on tehtävä muodoltaan puolilympyränä, jonka säde on vähintään kolme johdattimen pituutta (noin 30 m). Puolilympyrä alkaa ja loppuu suoraan kulmaan. Vähintään kahden kulman on oltava teräviä kulmia, joiden asteluku on 30° – 60° (ks. kaavio). Erilaiset esineet (materiaali esim. nahka, tekstiili, puu) voidaan asettaa kaikille suorille epäsäännöllisin välein, mutta ei 20 m lähemmäksi kulmaa ennen kulmaa tai kulman jälkeen. Viimeinen esine asetetaan jäljen loppuun. Jäljentekijä asettaa esineet jäljelle pysähtymättä. Viimeisen esineen jätettyään jäljentekijä jatkaa suoraan eteenpäin vielä muutaman askeleen. Esineiden tulee olla noin

10 cm pitkiä, 2 – 3 cm leveitä ja 0,5 – 1 cm paksuja, eivätkä ne saa väriltään poiketa oleellisesti maaston väristä.

Esineet on numeroitava jäljen numerolla. Jälki on tehtävä ohjaajalta ja koiralta näkymättömissä. Puoli tuntia ennen jäljestämisen alkamisaikaa toinen koiralle vieras henkilö tekee harhajäljen, joka leikkaa kaksi jäljen suoraa; leikkauskulma ei saa olla 60° pienempi. Harhajälki ei saa ylittää jälkeä 40 askelta lähempänä kulmaa ennen kulmaa tai kulman jälkeen, eikä ensimmäistä tai viimeistä suoraa eikä samaa suoraa kahteen kertaan.

Tuomari ja muut paikalla olevat henkilöt eivät saa koiran työskentelyn aikana olla sillä alueella, missä koirakolla (koiranohjaaja ja koira) on oikeus etsiä jälkeä.

a) Käsky: "Etsi"

Ohjaaja saa antaa "etsi"-käskyn koiralle jäljen alussa ja jokaisen esineen jälkeen. Satunnainen koiran kiittäminen ja "etsi"-käskyn toistaminen on myös sallittu, paitsi kulmissa ja esineen kohdalla.

b) Suoritus:

Koiranohjaaja valmistele koiransa jäljestämiseen. Koira voi jäljestää joko vapaana tai kytkettynä 10 m pitkään johdattimeen. 10 m pituinen johdatin voi kulkea koiran selän yli, koiran kylkeä pitkin tai etu- ja/tai takajalkojen välistä. Johdatin voidaan kytkeä joko suoraan kaulaimeen, joka ei ole kuristavalla, tai jälkivaljaiden kiinnityslaitteeseen (sallittuja ovat rinta- ja tynnyrivaljaat, ilman lisähihoja). Tuomarin kutsusta ohjaaja ilmoittautuu tuomarille etsintävalmiin koiran kanssa perusasennossa, ja ilmoittaa ottaako koira esineet suuhunsa vai ilmaisee ne. Koiran kaikenlainen pakottaminen on kiellettyä ennen jäljelle lähtöä, jäljen etsimisen sekä koko jäljen ajon aikana. Tuomarin merkistä koira ohjataan hitaasti ja rauhallisesti jäljen lähtökohtaan ja lähetetään jäljelle. Lyhyt istuminen ennen lähetyspistettä (n. 2 m) on sallittu.

Jäljelle lähetys ei ole aikariippuvainen; tuomarin tulee sen sijaan arvioida koiran intensiivisyyttä sen lähtiessä ajamaan jäljen ensimmäistä suoraa jäljen löydettyään.

Koiran tulee lähtökohdassa tutkia hajua intensiivisesti, rauhallisesti ja syvällä nenällä. Koiran tulee alkaa sitten jäljestää syvällä nenällä, tasaisella vauhdilla ja intensiivisesti. Koiran jälkityöskentelyn on oltava varmaa. Ohjaajan tulee seurata koira 10 m etäisyydellä johdattimen päästä kiinni pitäen. Ohjaajan tulee pitää koiraan 10 m etäisyys myös koiran jäljestäessä vapaana. Ohjaaja voi päästää johdattimen löysälle siitä kuitenkaan otettaan irrottamatta. Kulmatyöskentelyn jälkeen koiran on jatkettava eteenpäin samalla nopeudella. Koiran tulee heti esineen löydettyään ilman ohjaajan vaikutusta joko ottaa esine suuhunsa tai ilmaista se vakuuttavasti. Jos koira ottaa esineen suuhunsa, se voi jäädä seisomaan paikalleen, istua tai tuoda esineen ohjaajalle. Jos koira jatkaa eteenpäin tai menee maahan esine suussa, suoritus on virheellinen. Koira voi ilmaista esineen menemällä maahan, istumalla tai jäämällä seisomaan (myös vaihdellen). Kun koira on ilmaissut esineen tai ottanut sen suuhunsa, ohjaaja laskee jälkiliinan kädestään ja menee koiran luokse. Ohjaaja näyttää koiran löytämisen esineen nostamalla sen korkealle ylös. Sen jälkeen ohjaaja ottaa johdattimen käteensä ja lähettää koiran jatkamaan jäljestystä. Jäljen lopussa löydetty esineet näytetään tuomarille. Koiran syöttäminen on kiellettyä jäljestämisen aikana. Ohjaajalle on sallittua, tuomarilta luvan saatuaan, keskeyttää jäljestäminen lyhyeksi aikaa, jos hän arvelee oman tai koiran fyysisen kunnon tai koiran vainuedellytysten perusteella (esim. erittäin kuumissa olosuhteissa) tarvitsevansa lyhyen tauon. Taukoon kuuluva aika sisältyy kokonaisuikaan. Ohjaajalle on luvallista tauon aikana tai esineen luona puh-

distaa koiran pää, silmät ja kuono. Sitä varten hän voi jäljestämisen aikana pitää mukanaan kosteaa liinaa tai sientä. Nämä apuvälineet on ennen jäljestämisen alkua näytettävä tuomarille. Muut apuvälineet eivät ole luvallisia.

c) Arvostelu:

Koulutustunnuksen saavuttaminen edellyttää, että koira saa kummastakin jäljestä vähintään 70 pistettä. Jäljestämisnopeus ei vaikuta arvosteluun, kunhan koiran jälki-työskentely on intensiivistä, tasaista ja vakuuttavaa, ja koira näin osoittaa positiivista jäljestämiskäyttäytymistä.

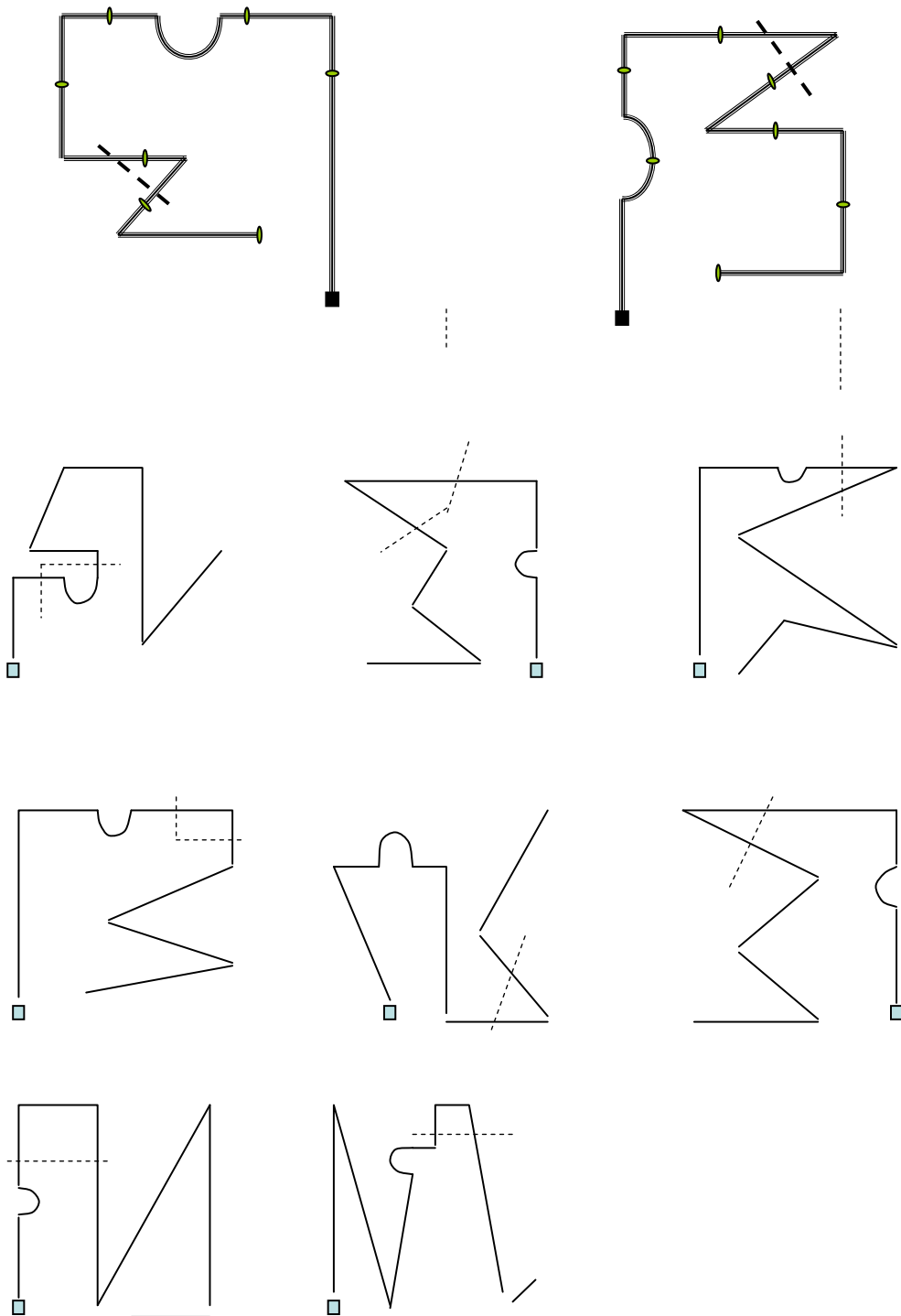
Tarkastaminen ei ole virhe, jos koira pysyy jäljellä. Koira saa ilmaista ja tarkastaa harhajäljen; se ei ole virhe, kunhan koira ei poistu oikealta jäljeltä. Koira saa jäljestää harhajälkeä korkeintaan 10 m (pistevähennys), tämän jälkeen jäljestys keskeytetään. Uudelleen lähetykset, päämäärätön liikkuminen, korkea nenä, tarpeiden teko, pyöriminen kulmissa, jatkuvat kehotukset, koiran avustaminen liinan avulla tai suullisesti jäljestämisen aikana tai esineiden kohdalla, esineiden virheellinen suuhun ottaminen tai virheellinen ilmaisu ja valeilmaisu laskevat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jälki keskeytetään, jos koira poistuu jäljeltä yli johdattimen pituuden. Jos ohjaaja estää koira poistumasta jäljeltä, tuomari kehottaa ohjaajaa seuraamaan koira. Jos ohjaaja ei noudata tuomarin kehotusta, tuomari keskeyttää jäljestämisen. Jos koira ei ole päässyt jäljen loppuun 45 minuutin kuluessa lähtöpaikalta lähtemisestä, tuomari keskeyttää jäljestämisen. Jos koira kuitenkin on jo viimeisellä suoralla, sitä ei voida keskeyttää ajan ylittymisen vuoksi. Koiran suoritus ennen keskeytystä arvostellaan.

Jos koira jäljen esinetyöskentelyssä käyttää kumpaakin ilmaisutapaa, eli ottaa esi-
neen suuhun ja ilmaisee sen, suoritus on virheellinen. Vain ne esineet hyväksytään, jotka koira ilmaisee ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Virheelliset ilmaisut huomioidaan kyseisen suoran arvostelussa. Ohjaajalle ei näytetä esineitä, joita koira ei ole ilmaissut.

Koira ei saa pisteitä esineistä, joita se ei ota suuhunsa tai ilmaise.

Jäljestämispisteet jakautuvat suorille niiden pituuden ja vaikeusasteen mukaan. Kukin suora arvostellaan arvosanalla ja pisteillä. Jos koira lopettaa jäljestämisen (pitkän aikaa paikallaan jäljestämättä), jäljestys voidaan keskeyttää, vaikka koira olisikin vielä jäljellä.

FH 2 ja IPO-FH:

IPO Esinehaku 1 – 3 (StP 1 – 3) (Stöberprüfung 1-3)

Tämä koemuoto ei ole käytössä Suomessa ilman SPKL:n erillistä päätöstä.

IPO Esinehaku -kokeen luokat/vaatimukset:

Luokka	Etsintäalueen koko Esineet- Pistettä	Etsintäaika		
1	20 x 30 m	Ohjaajan esineet, 2 kpl / Koko 10 x 3 x 1 cm Materiaali = Yhtenäinen sal- littu 1 esine vasemmalla, 1 esine oikealla	10 / 10	10 Minuuttia
2	20 x 40 m	Vieraat esineet, 4 kpl / Koko 10 x 3 x 1 cm Materiaali = erilainen 2 esinettä vasemmalla ja 2 oikealla	5 / 5 / 5 / 5	12 Minuuttia
3	30 x 50 m	Vieraat esineet, 5 kpl / Koko: 5 x 3 x 1 cm Materiaali = erilainen Esineet vapaasti sijoitettu	4 / 4 / 4 / 4 / 4	15 Minuuttia

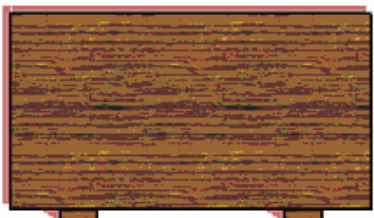
Arvostelu

Kokonaispistemäärä on enintään 100 pistettä. Arvostelukriteerit:

- Koiran ohjattavuus 20 pistettä
(Ohjaajan käskyjen ja merkkien noudattaminen)
- Koiran etsintä intensiivisyys 20 pistettä
(Valmius intensiiviseen vainutyöskentelyyn)
- Koiran kestävyys 20 pistettä
(Etsintävietin kestävyys kunnes esineet löytyneet)
- Ohjaajan toiminta 20 pistettä
(Koiraan vaikuttaminen)
- Löydetyt esineet 20 pistettä
(Vakuuttava ilmaisu)

a) Hyppyeste

150 cm

100 cm

Este on 100 cm korkea ja 150 cm leveä. (ks. kuva)

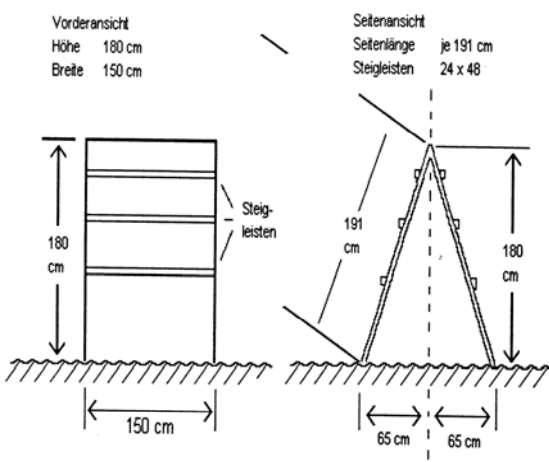
Harjoitushypyt eivät ole sallittuja kokeen aikana.

b) Vinoeste

Schrägwand

Vorderansicht
Höhe 180 cm
Breite 150 cm

Seitenansicht
Seitenlänge je 191 cm
Steigleisten 24 x 48

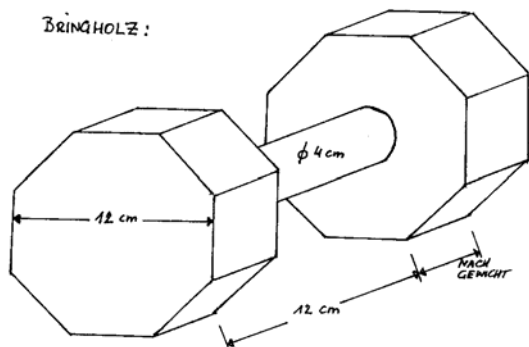

Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luis-tamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Harjoitushypyt eivät ole sallittuja kokeen aikana.

c) Noutokapulat

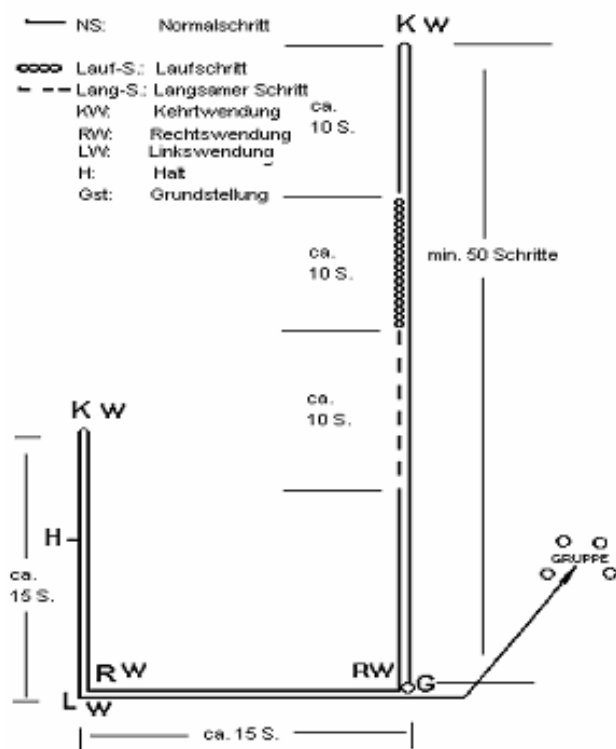
	IPO-1	IPO-2	IPO-3
Tasamaanouto	650 g	1.000 g	2.000 g
Hyppynouto	650 g	650 g	650 g
Estenouto	650 g	650 g	650 g

Vain puiset noutoesineet ovat sallittuja noutoliikkeissä. Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjän noutoesineitä. Ohjaajien omat noutoesineet **eivät** ole sallittuja.

Koeohjeen kuva noutoesineestä on ohjeellinen. Tärkeää on, että noutoesineiden painot vastaavat koeohjeessa määritettyjä painoja, sekä että noutoesineen keskiosa on puuta ja vähintään 4 cm korkeudella maasta.

d) Seuraaminen suoritus:

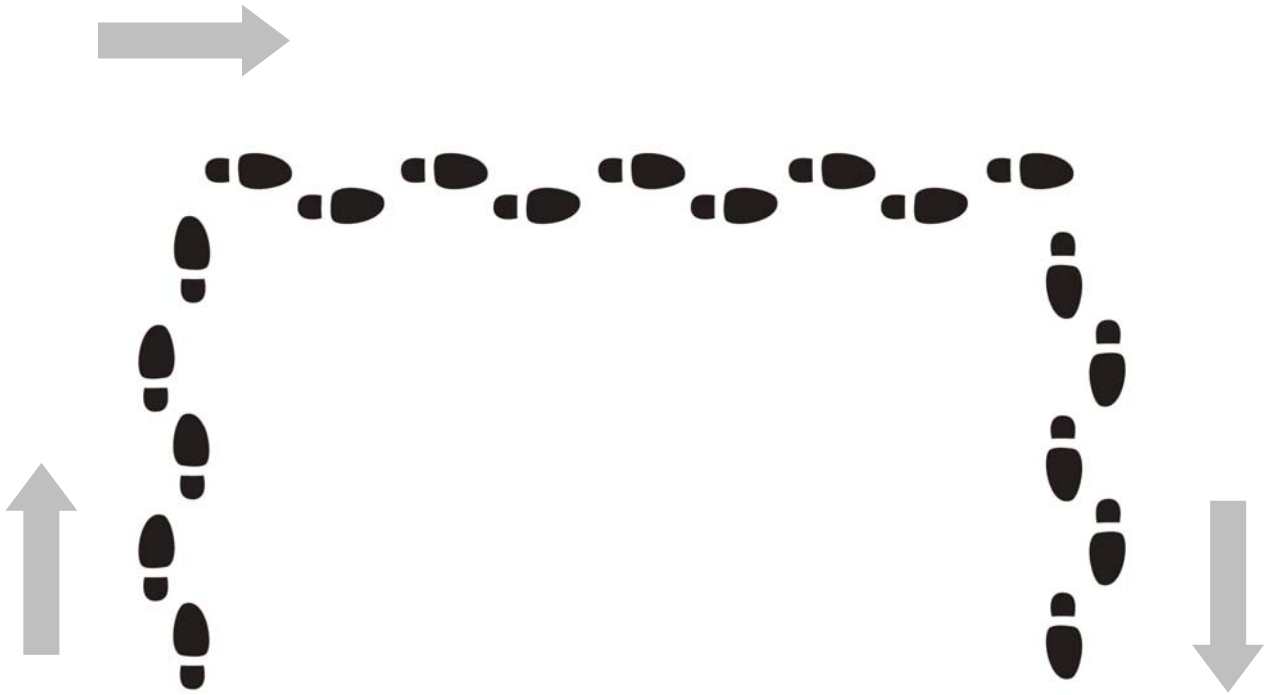
Ohjaaja tulee luokassa IPO-1 kytkettynä ja luokissa IPO-2 ja IPO-3 vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, komentaa koiran istumaan ja esittelee itsensä.

Tuomarin annettua luvan, ohjaaja siirtyy kaikissa luokissa vapaana seuraavan koiransa kanssa aloituspaikkaan perusasentoon. Liikkeen suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalta puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa.

Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita.

Aloituspaikka "G" on myös liikkeen loppuperasasennon paikka.

Henkilöryhmässä ohjaajan ja koiran on kierrettävä yhden henkilön ympäri vasemmalta ja yhden henkilön ympäri oikealta.

Kulmien oikea tekotapa jäljellä.
Jäljen on jatkuttava kulman ympäri niin, ettei
tapahdu jäljen katkeamista.

